

მედი

ლიტერატურული ყუარნალი

№ 1 (60)

მედი

2023

ელენე ახვლედიანი

ოლე

მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთის“ გამოცემა

The Literary Magazine OLE

ჟურნალი გამოდის 2004 წლის ივნისიდან
ISSN 1512-3995

ოლე – ბრყენა, გინა მოგრძე ტყე ველთა შუა
სულხან საბა

ოლე – ახომი საჩრდილობლად დატოვებული
ხე
ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი

ოლე – გიორგი ლეონიძის პოეტური შედეგები

მთავარი რედაქტორი

აკაკი დაუშვილი

რედაქტორები

ფარნა რაინა
ნუნუ ძამუკაშვილი

მხატვრული რედაქტორი

სოფიო ქელიძე

მისამართი: 2200 თელავი
ერეკლე II-ის გამზირი №6
III სართული
მობ: 555 46 44 29
მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთი“
მობ: 558 48 24 80

მასალების გამოგზავნა შეგიძლიათ
ელექტრონული ფოსტით
E-mail: akakidau@mail.ru

ჟურნალ „ოლეს“ წინა ნომრების წაკითხვა
შეგიძლიათ საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე www.nplg.gov.ge —
ციფრული ბიბლიოთეკა „ივერიელის“
ვებგვერდზე.

„ოლეს“ რედაქციაში შემოსული მასალა
არ რეცენზირდება და ავტორს არ უბრუნდება

ჟურნალი „ოლე“ გამოიცემა თელავის მუ-
ნიციპალიტეტის მერიის (მერი ბატონი **ლევან
ანდრიაშვილი**), თელავის მუნიციპალიტეტის
საკრებულოს (თავმჯდომარე ბატონი **თენგიზ
მთვარელიშვილი**) მხარდაჭერით.

დაიბეჭდა გამომცემლობა „პერიდიანში“

გარეკანის პირველი გვერდის მხატვარი **ვანო გოცირიძე**,
ელენე ახვლედიანის პორტრეტი

№1,(60), 2023

მ ა რ ტ ი

გამოდის სამ თვეში ერთხელ

„ოლე“ ლიტერატურული ჟურნალი

შინაარსი

ქრისტიანული რწმენა

2. **ზაალ ზოტაოველი.** ჩემი პატრიარქი

მხატვრული ლიტერატურა

4. **ლანა მანველი.** სად არის ბედნიერება.
რომანი

8. **შავლაშვილი არაგველი.** ლექსები

10. **ელგუჯა თავაძერიძე.** ჩიტის წონა.
მოთხრობა

14. **მარიამ ქაშუკაშვილი.** ზამთარი.
მოთხრობა

17. **თინათინ თელაველი.** ლექსები

19. **ანა მანოშვილი.** ლექსები

21. **როლანდ გიორგაძე.** უხილავი მფარველი.
მოთხრობა

31. **ვაჟა მიროტაძე.** ლექსები

34. **მანია კაკაშვილი.** მეორედ მოსვლის ჟამს.
მოთხრობა

39. **სალომე გზარაშვილი.** ლექსები

41. **ნათია მჭედლიშვილი.** ლექსები

43. **ნათელა ჟურციკიძე.** ლექსები

გავშვებისთვის საკითხავი

44. **მარიამ ნიქაბაძე.** კოკორა და პანკო.
ზღაპარი

თარგმანი

49. **ჯაკომო ლეონარდი.** ბუნებისა და
სულის საუბარი. მოთხრობა. თარგმნა მათა
ტურაბელიძემ

51. **ანა ახმატოვა.** ნაცრისფერთვალეა მეფე.
ლექსი. თარგმნა მათა მიქაიამ

ქრისტიანული რწმენა

52. **მანია თვალაბიშვილი.** ლოცვა – მამაო
ჩვენო

წერილები

54. **სოსო მებუთენიშვილი.** წინაპართა
ნაკვალევზე

კულტურული ცხოვრების ქრონიკა

61. იუბილარი სამხატვრო სკოლა

63. წიგნის საჯაროდ კითხვის მსოფლიო დღე

64. ლიტერატურული კონკურსი „ჩვენ მოვდივართ“

ჩემი პატრიარქი

დიახ, ბატონებო!

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, მცხეთა-თბილისის მთავარ-ეპისკოპოსი, ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი, უწმინდესი და უნეტარესი ილია მეორე ჩემი პატრიარქია, უფრო მეტიც, ჩემი სიამაყეა, ჩემი სულიერებისა და ეროვნული თვითშეგნების უმტკიცესი დეულაბია.

უწმინდესი მე ბიბლიურ პატრიარქებს მაგონებს, თუ დაკონკრეტებას მომთხოვთ, – პირველივე პატრიარქს, რომელიც ღვთაებრივმა მიქელანჯელომ ისე გამოაქანდაკა, რომ სხვანაირი მოსე ვერც კი წარმომიდგენია, სწორედ ასეთ მოსეს ჰქონდა პატივი აგიზგიზებულ მაცხოვრვანში ეხილა არსთა გამრიგე და მისგან ის ათი მცნება მიეღო, რომლებმაც, ფაქტობრივად, განსაზღვრა კაცობრიობის განვითარების რთული და ნარეკლიანი გზა.

არ ვიცი, რატომ და რანაირად, მაგრამ მტკიცედ მნამს, რომ მსგავსი მიახლება უფალთან ჩვენს პატრიარქსაც ერგო პატივად მისი სულიერი

სინმინდისა და სრულყოფილების გამო, იმის გამოც, რომ ქართველმა ერმა იგი სიცოცხლეშივე აღიარა წმინდანად.

მე, თქვენს მონა-მორჩილს, მიზეზთა და მიზეზთა გამო ლამის ურწმუნო თომად ქცეულს, დღემდე არ მახსენდება ჩვენი სულიერი მწყემსის თუნდაც ერთი ნაბიჯი, რომელიც დაეჭვების იოტისოდენა საბაბს მომცემდა.

რა ძალამ, რა შთაგონებამ, რა ფოლადისეულმა სიმტკიცემ შეაძლებინა თითქმის ნახევარი საუკუნის განმავლობაში ყოფილიყო ქართული მართლმადიდებლური ეკლესიის უღირსეულესი საჭეთმპყრობელი და თავისი ცხოვრების ნირით, თავისი არსებობით ყოფილიყო ნორმა და ნიმუში უფლისა და ადამის შთამომავალთა კავშირისა, იმ სინერგიისა, რომელიც ქართველ ერს უფლის რჩეულთა საყვარელ ერებს შორის მიუჩენდა ადგილს...

რაც სულია სხეულისათვის, ეკლესია იგივეა ერისთვის. როცა სული სხეულს შორდება, სხეული კვდება. ასევეა ერიც ეკლესიის გარეშე – ყოველივე

ეს სრულად აქვს გააზრებული და გასიგრძეგანებუ-
ლი ჩემს პატრიარქს და მთელი მისი სიცოცხლე,
მთელი მისი ღვწა და რუდუნება იმის სამსახურს
ხმარდება, რომ მისი სანყმსო არ მოსწყდეს დე-
და-ეკლესიას და არ შთაინთქას გენიის ცეცხლში.
ზედმინეწვით ზუსტად იცის, რომ ადამიანი მუდამ
უფლისა და სატანის მარადიული ომის შუაგულში
იმყოფება და ეს ომიც, გულზე ხელი რომ დავიდოთ,
სწორედ მისი სულის დაპატრონებისთვის ამტყდარი
ომია, დაუნდობელი და უსასტიკესი ომი. სწორედ
ამ ომში ვიმყოფებით დღესაც. რა ქარამოტები,
რა გრიგალები ატყდება თავს ჩვენს დედაეკლე-
სიას, სატანის შთამომავალთა მიერ საგულდაგუ-
ლოდ დაგეგმილ შემოსევებს თვლა არა აქვს. მეოცე
საუკუნის უღმერთოთა კავშირის შთამომავლები
არნახული გავეშებით, კბილთა ღრჭილით უტევენ
ჩვენს სულიერებას, ჩვენს რწმენას, ჩვენს ურყევ
ერთგულებას უფლის მცნებებისადმი და სწორედ
ჩემი პატრიარქია უპირველესი ბალავარი, უპირვე-
ლესი წინაღობა და ბარიერი ეშმასეული ძალების
მოგერიებისა, ქართული სულის ურყევობისა და
სიმტკიცისა. ამ დროს როგორ არ უნდა გამახსენდეს
ბიბლიური სიბრძნე:

„აღვაშენო ეკლესიაჲ ჩემი და ბჭენი ჯოჯოხე-
თისანი ვერ ერეოდინ მას“...

დიახ, ჯოჯოხეთის ვერცერთი მოციქული
ვერ მოერევა ჩვენს გულებში ჩაქვითვირებულ დე-
და-ეკლესიას და რა ბედნიერებაა, რომ ყოველივე
ამაში ლომის წილი ჩემს პატრიარქსაც აქვს გაღე-
ბული.

ჩემმა პატრიარქმა ამ ნარეკლიან და ხიფათიან
გზაზე არაერთი მტკივნეული დარტყმა თუ შეურა-
ცხყოფა იგემა. როგორ შეძლო ამ ყოველივეს გა-
დატანა, როგორ გაუძლო ამდენ ტკივილსა და
დარდს. მე რომ მკითხოთ, სწორედ იმიტომაც გაუძ-
ლო, რომ ღვთის კაცია, ღვთისმშობლის წილხვდომ-
ილი ქვეყნის შვილია, რომ სრულად აქვს შეგნებული,
რომ ტანჯვა-ვაება არსებობის პირობაა. თუ განძი,
უნდა იტანჯო კიდევ, მითუმეტეს თუ ისეთი ქვეყ-
ნის სულიერი წინამძღოლი ხარ, როგორიც საქართ-
ველოა. ისიც იღვწის, ხანდაზმულობის მიუხედავად,
ჩაუმუხლავად იღვწის, რომ ნოღად – მოკანკალე მი-

ნად არ იქცეს ივერთა სამკვიდრო, იმ მინად, სადაც
კაენი დაესახლა.

ჩემი პატრიარქი ყველაფერს აკეთებს საიმი-
სოდ, რათა ქართველობა განემოროს ეშმაკისაგან
და ყოველთა საქმეთა მისთაგან და ყოველთა მსახ-
ურთა მისთაგან და ყოველთა ანგელოზთა მისთაგან
და ყოველთა სიბილწეთა მისთაგან.

იგი არა მარტო ამბიონიდან წარმოთქმული
ქადაგებებით იპყრობს ჩვენს გულებს, არამედ სა-
ოცარი თავმდაბლობით და სიყვარულით და ჩვენც
მოგვიწოდებს, გვიყვარდეს მოყვასი ჩვენი, ვიყოთ
თავმდაბალნი და მაშინ ყველა ბოროტებაზე გავი-
მარჯვებით.

არსთაგამრიგემ უხვად დააბერტყა ჩემს პა-
ტრიარქს ერის მსახურების სხვადასხვა ნიჭი, ამის
დასტურია მისი საოცარი საგალობლები, სულში
რომ გვეღვრება და სიხარულსა და შვებას გვგვრის,
ამის დასტურია მის მიერ შექმნილი ხატები, ალტ-
აცებითა და თაყვანისცემით რომ განგვანყოს მისი
დიდებულებისადმი.

ჩემი პატრიარქის ყველა ნაბიჯი, აზრი თუ
მისწრაფება ქართული იდეის, ქართული იდე-
ოლოგიის იმ მოდელის ძიებაშია, საქართველოს
რომ გადაარჩენს ამ მოულოდნელად უსასტიკეს და
დაუნდობელ XXI საუკუნეში.

დიახაც რომ ჩემი პატრიარქი ქართველი ერის
ერთობის დუღაბია, სიყვარულის მასწავლებელი,
ნუგეშისმცემელია ჩვენი, სიმტკიცეა ჩვენი, სიხ-
არულია ჩვენი...

ჩემს პატრიარქს დაბადებიდან 90 წელი უს-
რულდება. კიდევ დიდხანს ზეობასა და მხნეობას
გისურვებ, ჩემო პატრიარქო, შენ სჭირდები შენს
საესავ ქვეყანას, შენს საესავ ეკლესიას, შენს საესავ
ერს, სჭირდები რწმენად და იმედად, ბურჯად და
ბალავრად.

მე მიყვარხარ, ჩემო პატრიარქო, ისევე, რო-
გორც უყვარხარ ყველა იმ ქართველს, ვისაც გულის-
ფიცარზე აწერია დიდი ილია მართლის დიდებული
სამება – მამული, ენა, სარწმუნოება.

ზაალ ზოტაოველი

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ან
ვე
ლი

მელანი ვერ იძინებდა. ოთახში მნელოდა. უცხო გარემოს ვერ ეგუებოდა. ემირის ძლიერ მკლავებში მოქრულს სუნთქვა უჭირდა. თავის გათავისუფლებას სწავდა, მაგრამ ამაოდ.

თავტვემ, წაღობის მაგივრად, რამდენჯერმე გადაკეტილი ჰქონდა ედოთ. ზემოდან, ემირის ზეობის შუქრილი მატყლის მძიმე საბანი ეფარათ.

ხვდებოდა რომ მისი ნხოვრების უჩვეულო ეტაპი იწყებოდა. ერთხანს სიჩუმეს უსმინა. ემირს მშვიდად ეძინა. თავისი სუნთქვის რიტმი მისას აყენო და თანდათანობით ჩასთვლიდა.

ლანა მანველი

ლ
ა
ნ
ა
მ
ან
ვე
ლი
ლ
ა
ნ
ა
მ
ან
ვე
ლი

Il est où le bonheur

სად არის ბედნიერება

(რომანი)

გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „ოლე“ №4, 5, 2021 წელი; „ოლე“ №1, 2, 3, 4, 5, 6, 2022 წელი

დაუსრულებელი გზის დასაწყისი

გაფიქრებული მელანი, ემირის სახლის ნინ იდგა და ნერვიულობისგან სულ მთლად კანკალებდა. არ იცოდა რა უნდა ეთქვა, როგორ აეხსნა მოულოდნელი დაბრუნების მიზეზი.

...გაკვირვებულმა ემირმა კარის ზღურბლთან გახევევებულ მელანის ხელი მოჰკიდა, სახლში შეიყვანა, სამზარეულოში, მაგიდასთან დასვა და ჭიქით წყალი დაუდგა. მელანი სიტყვებს არჩევდა, ნვლობდა, არ უნდოდა ბოლომდე ეთქვა ყველაფერი. უზომოდ რცხვენოდა თავისი უსუსურობის, გამოუვალი მდგომარეობის, უპატრონობის...

– ჩემთან დარჩები! – გადაჭრით ნათქვამ სიტყვებზე მელანი შეკრთა, წამოაცხუნა და მოულოდნელად ტირილი აუვარდა. ემირმა დასამშვიდებლად მხრებზე ხელი მოხვია: ნუ ტირი, ყველაფერი ისე იქნება, როგორც უფალს უნდაო, უთხრა და სააბაზანოში შევიდა. მერე ლოცვისთვის გასუფთავებულმა ოთახში პატარა სალოცავი ხალიჩა გაშალა, ზედ ფეხშიშველი დადგა და ხელები ზეცისკენ აღაპყრო. მელანი ნამტირალევი თვალელებით აკვირდებოდა მის ლოცვას და რიტუალურ მოძრაობებს. ემირმა ლოცვა რომ დაასრულა, ხალიჩა სიგრძეზე დაკეცა, ისე რომ კარგი პირი შიგნით მოჰყოლოდა. ფანჯრის რაფაზე დადო, – მალე დავბრუნდებიო, დაუბარა და სახლიდან გავიდა.

მელანი დიდხანს იჯდა სამზარეულო-

ში ემირის მოლოდინში. დამუშტული ხელები კალთაში ჩადო და უცხო სიჩუმეს უსმენდა. ზურგის ძვლები ამოვარდნოდა. უცნაურ სიმართოვეს გრძნობდა. ცივი ჟრუანტელი უვლიდა მკლავებში, ბეჭებში, რომელიც მკერდისკენ მიდიოდა, გულს ტალღისებურ მარნუხებში აქცევდა და ტკივილად განიბნეოდა მთელ სხეულში. ასე მეორდებოდა უსასრულოდ. ველარ უძლებდა. ეგონა ჭკუიდან ვიშლებიო. ისევ ტირილი უნდოდა, მაგრამ ველარ ტიროდა. ემირის გამოწვედილი ხელი უცნაური მოლოდინით ავსებდა.

...ემირი, მამამისის მეგობარ იმამთან* ერთად დაბრუნდა, რომელსაც რესულ აბით** მიმართავდა. ვიდრე მელანიმ ხელ-პირი დაიბანა, ემირმა ოთახი მოამზადა. სამი სალოცავი ხალიჩა გაშალა, ორი გვერდიგვერდ, ერთი ცალკე, რესულ აბისთვის. იმამს თავზე namaz takkesi*** ეხურა, ხელში კი ყურანი და კრიალოსანი ეჭირა, რომლებიც დაბალ სკამზე მოწინებით დააწყო. მელანიმ და ემირმა იმამის წინ ჩაიმუხლეს. ემირმა გაშლილი ხელისგულები მკერდის სიმაღლეზე დაიჭირა, მელანიმაც მას მიბაძა.

იმამმა ჯერ მელანის სახელი, ხოლო შემდეგ ემირის სახელი წარმოთქვა. ლოცვებს არაბულად ამბობდა. მელანის ფრანგულად სამჯერ გაუმეორა: თანახმა ხარ რომ ნაზიმის ძე ემირი იყოს შენი ქმარი? – მელანი სამჯერვე დაეთანხმა. იმამი ახლა ემირს მიუბრუნდა და მასაც სამჯერ გაუმეორა: თანახმა ხარ, რომ

* Imâm – (არაბ.) – მაჰმადიანთა სულიერი მოძღვარი.

** აბი – ზრდილობიანი ფორმა, ასე მიმართავენ უფროს ძმას ან ასაკით უფროს ადამიანს თურქეთში.

*** მცირე ზომის ქუდი, რომელსაც მუსულმანი მამაკაცები ლოცვის დროს იფარებენ.

ბლეიზის ასული მელანი იყოს შენი ცოლი? – ემირმაც სამჯერვე დაუდასტურა თანხმობა.

– Ben de nikahınızı kıydım!*

– მათი ცოლ-ქმრობა თურქულ ენაზე დაადასტურა და შეუღლების ლოცვა ნაიკითხა.

მელანის ხან აცხუნებდა, ხან აციებდა. იჯდა გახევებული და მექანიკურად იმეორებდა:

– Bismillahirrahmanirrahim... Bismillahirrahmanirrahim... Bismillahirrahmanirrahim...**

ლიანა მანველი

* * *

მელანი ვერ იძინებდა. ოთახში ბნელოდა. უცხო გარემოს ვერ ეგუებოდა. ემირის ძლიერ მკლავებში მოქცეულს სუნთქვა უჭირდა. თავის გათავისუფლება სცადა, მაგრამ ამაოდ.

თავქვეშ, ბალიშის მაგივრად, რამდენჯერმე გადაკეცილი პლედი ედოთ. ზემოდან, ემირის ბეზის შეკერილი მატყლის მძიმე საბანი ეფარათ.

ხვდებოდა რომ მისი ცხოვრების უჩვეულო ეტაპი იწყებოდა. ერთხანს სიჩუმეს უსმინა. ემირს მშვიდად ეძინა. თავისი სუნთქვის რიტმი მისას აუნყო და თანდათანობით ჩასთვლიდა.

...გამოღვიძებულს ემირი ლოგინში აღარ დახვდა. საათს შეხედა, დილის შვიდი საათი იყო. სამზარეულოდან ჭურჭლის მსუბუქი ხმაური ისმოდა. სწრაფად წამოდგა, შიშველ ტანზე ემირის ნაიკის შავი მაისური გადაიცვა და სამზარეულოში გავიდა. ემირს ჩაი უკვე დაეყენებინა. ახლა ღრმა თეფშში ყურძნის ბაქმას და ტაჰინს ერთმანეთში ურევდა.

– Bonjour ma chérie!

– Bonjour mon chéri!*** – ერთმანეთს ორჯერ აკოცეს.

საუზმის შემდეგ ემირი უნივერსიტეტში წავიდა. მელანი კი სამსახურში დარეკა და გოეპებს ორი დღით დაეთხოვა. ჯენიფერის ცივ ტონზე ხასიათი გაუფუჭდა. გათიშული ტელეფონის ყურმილით ხელში ერთხანს წიგნების თაროებთან ჩამოჯდა და როგორც იცოდა ხოლმე ფიქრებში ჩაიძირა...

იმ დღეს მელანიმ საგულდაგულოდ დაათვალიერა წიგნის თაროები. თავისდა საბედნიეროდ კულინარიული ჟურნალიც აღმოაჩინა და ემირს აღმოსავლური ბრინჯის ტკბილი ფლავი მოუმზადა. საქმეს რომ მორჩა, ლოცვების პატარა წიგნით ხელში ფანჯარასთან ჩამოჯდა და კითხვა დაიწყო:

* მე კი ვადასტურებ თქვენს შეუღლებას! — (თარგმანი თურქულიდან).
** მონყალე უფლის სახელით... (თარგმანი არაბულიდან).
*** გამარჯობა ძვირფასო – მდებდრობითი და მამრობითი ფორმები. (თარგმანი ფრანგულიდან).

„Allâh-ü Ekber! Allâh-ü Ekber! Lâ ilâhe illallah“...****

თანაცხოვრების დასაწყისი

ლექციებიდან სახლში დაბრუნებულ ემირს სადილი გამზადებული დახვდა. მართალია მელანის ტკბილი ფლავი გაეკეთებინა, რომელიც დესერტი უფრო იყო, ვიდრე სადილი, მაგრამ მაინც გაუხარდა. ლოგინიც თავისებურად დაელაგებინა. საბნისთვის გვერდები შეეკეცა და ზედაპირი

კარგად გადაეტკიცა. ამაზეც გაელიმა. მოეწონა ცოლის დიასახლისობა. ეს რაღაც განსხვავებული იყო მის ცხოვრებაში.

მასზე ზრუნვამ დედა გაახსენა. თვალნინ დაუდგა ტკივილებისგან დაპატარავებული მჩატე სხეული და ორი გრძელი, თხელი ნანნავი. ცხვირში სიმწარე იგრძნო. შუბლი თითებით გაიზილა და თავისთვის წაიჩურჩულა: „Mekanın cennet olsun anneciğim“.....

ცოლის გარდაცვალების შემდეგ, მეჰმედ ერთთურქმა უმცროსი შვილი – მურადი ანკარაში, მამიდა ჰანდანთან გადაიყვანა საცხოვრებლად, ემირი კი სტრასბურგში. იმხანად მას საფრანგეთში თავისი ფირმა ჰქონდა გახსნილი და აქაურ თურქულ მარკეტებს ძეხვეულით ამარაგებდა.

სტამბოლის პიერ ლოთის სახელობის ფრანგული ლიცეუმის ბოლო კლასში მყოფ ემირს ენობრივი ბარიერი არ შექმნია. და როდესაც, ორი წლის შემდეგ, მამამისმა ბიზნესი სტრასბურგიდან ლონდონში გადაიტანა, ის უკვე კარგად იყო შეგუებული აქაურობას. ძლიერი ხასიათის მქონეს არასოდეს უჭირდა გადანყვეტილებების მიღება. ემირმა კარგად იცოდა რა უნდოდა ცხოვრებისგან და რა შესაძლებლობების მქონე იყო თავად.

ოჯახის დარჩენილი წევრები ერთმანეთთან მუდმივ კონტაქტში იყვნენ. ემირმა მამამისს მეორე დღესვე დაურეკა და თავისი მოულოდნელი გადანყვეტილების შესახებ აცნობა. მეჰმედმა შვილს მოუსმინა, რჩევა-დარიგებები მისცა და უახლოეს ხანში სტრასბურგში ჩამოსვლას დაჰპირდა.

...ვიდრე ისადილებდნენ ემირმა მელანის ნამდვილი თურქული ფლავის მომზადება ასწავლა.

**** „ალაჰი უდიდესია, არ არსებობს ღმერთი გარდა ალაჰისა!“ – თარგმანი არაბულიდან.
*****სამოთხემიგანისვენე,დეღაჩემო!..(თარგმანი თურქულიდან).

Maison Kammerzell

სტრასბურგის საკათედრო ტაძართან ახლოს მდებარე, ქალაქის ყველაზე ძველ და ლამაზ სახლში გახსნილ რესტორან „Maison Kammerzell“-ში, მესამე დღეს წავიდნენ.

შუა საუკუნეების დროინდელმა, ულამაზესი ხის ჩუქურთმებით და ულამაზესი ფასადით შემკულმა სახლმა, მიუხედავად იმისა, რომ რამდენიმე პატრონი გამოიცვალა, სახელწოდება მისი უკანასკნელი მფლობელის ფილიპ-ფრანსუა კამერზელის გამო მიიღო.

მელანის ისეთი შეგრძნება ჰქონდა, თითქოს ქალაქს პირველად ხედავდა; ქუჩებს, ხეებს, შენობებს, ადამიანებსაც კი ემირის თვალთ უყურებდა. ყველას ფილტრში ატარებდა და ცდილობდა მათ შორის თვითონ საუკეთესო ყოფილიყო.

ოფიცინტმა ხალხმრავლობის გამო მცირე ხნით კართან დააცდევინა, შემდეგ კი ახლად გათავისუფლებულ კუთხის მაგიდამდე მიაცილა და წინ ორი მენიუ დაუდო.

მათ მაგიდასთან ახლოს მარლენ დიტრიხის პორტრეტი ეკიდა. დანარჩენ კედლებზეც ცნობილი ადამიანების ფოტოები იყო. მათი, ვინც სხვადასხვა დროს სტუმრობდნენ „კამერზელის სახლს“.

დიტრიხის წითლად შეღებილი ტუჩების დანახვისას მელანის ბუბის განუყრელი ტუჩსაცხი და მასთან გატარებული ძველი დრო გაახსენდა. გულის კუნჭულში ტკივილი იგრძნო. ეს ტკივილი უფრო სულის იყო, ვიდრე ხორცის. უზომო სევდა იპყრობდა მის გონებას, სხეულს. ფიქრებს ჯონათანთან მიჰყავდა. მასთან განცდილს ვერ გრძნობდა ემირთან. ის რალაც სხვა გრძნობა იყო. ემირს უღიმოდა, ძალიან ფრთხილობდა, ცდილობდა მის თვალებს არ გაეთქვა სიმართლე.

დესერტად „La galette de roi“* შეუკვეთეს და ემირს სალამოს ლოცვა რომ არ დაეგვიანა, მირთმევისთანავე სახლში დაბრუნდნენ.

Pavillon Joséphine

(Artistes libres d'Alsace)

მეჭმედ ერთურქი, ლონდონიდან სტრასბურგში, შაბათ დღეს დილაადრიანად ჩამოფრინდა. ემირი აეროპორტში წავიდა მამის დასახვედრად. მათ მოსვლამდე მელანიმ სწრაფად მოაწესრიგა ბინა და კრეპების მომზადება დაიწყო. ღელავდა, არ იცოდა როგორ შეხედებოდა ემირის მამა. მოსვლისთანავე რაც შეეძლო თბი-

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ლად მიეგება. მეჭმედს ეტყობოდა, რომ დიდად არ იყო კმაყოფილი შვილის ნაადრევი დაოჯახებით, თუმცა რძალს მაინც თბილად მოექცა და ოქროს სამაჯური უსახსოვრა. მელანიმ მადლობა გადაუხადა და მაჯაზე მოირგო. მამა-შვილმა ერთად ილოცა. მეჭმედი ოდნავ წინ დადგა, ემირი მის უკან. ლოცვის შემდეგ სასაუბროდ განმარტოვდნენ. მელანის მათი სწრაფი თურქული ლაპარაკი კარგად არ ესმოდა, სამზარეულოდან აქა-იქ თუ მოჰკრავდა ყურს რომელიმე ნაცნობ სიტყვას. ერთგან შარლოტაც ახსენეს, რაზეც იმავე წამს აუჩქარდა მაჯისცემა და წამოახურა.

საუზმის დროს მეჭმედი რძალსაც გაესაუბრა. მისი ოჯახის გარშემო რამდენიმე შეკითხვა დაუსვა და შარლოტასთან შეხვედრის სურვილი გამოთქვა, თან დაამატა, – კარგი იქნება შენს ძმასაც თუ გავიცნობთო. მელანი მამამთილს უღიმოდა, გულის სიღრმეში კი ძალიან არ უნდოდა თავისიანებთან შეხვედრა.

შუადღის შემდეგ ორანჟერის პარკში წავიდნენ. სეირნობის დროს მელანი ელოდა, რომ ემირი ჩვეულებისამებრ ხელს ჩაჰკიდებდა, მაგრამ ასე არ მოხდა. ეწყინა, თუმცა არ შეიმჩნია.

ყოზეფინას პავილიონთან ხალხმრავლობა იყო. ისინიც ახლოს მივიდნენ. კართან გამოკრული აფიშა იუნყებოდა, რომ პავილიონში ელზასელი თავისუფალი მხატვრების ნამუშევრების გამოფენა მიმდინარეობდა.

შიგნით შევიდნენ. იქ ერთმანეთში არეული სურნელოვანი არომატები და ლურჯ ფერში

* მეფის ტორტი, გალუტი, რომელსაც ტრადიციულად ამზადებენ საფრანგეთში, ნათლისღების დღესასწაულისთვის. (ავტ. შენიშვნა).

განათებული დარბაზი დახვდათ. მეჰმედი ჯგუფურად მდგომ მხატვრებს გაესაუბრა. მელანი და ემირი მცირე ზომის სკულპტურებთან შეჩერდნენ. ინტერესით დაათვალიერეს ლითონის, თითბერის და მარმარილოსგან დამზადებული ფიგურები: წყვილები სკამზე წიგნით ხელში, შეყვარებულები ხის ქვეშ, მუსიკოსი ხელში ვიოლინოთი, ქერათმიანი გოგონა თავის ცუგოსთან ერთად... ყველა საინტერესო პერსონაჟი იყო.

ემირმა ნახატების დათვალიერება განაგრძო. მელანიმ სკულპტურების კატალოგი აიღო და ის იყო ქმარს უნდა დასწოდა, რომ გვერდით დარბაზიდან ნაცნობმა ქროლა თვალებმა შემოანათა. სუნთქვა შეეკრა. ელიასი თავისი ნახატების წინ იჯდა და მელანის სევდიანად უღიმოდა. მელანი გახევდა, არ იცოდა, როგორ მოქცეულიყო. ელიასი წამოდგა და კოჭლობით მიუახლოვდა:

– მელანი...

მისმა მშვიდმა და თბილმა ხმამ ტირილი მოანდომა. ნიკაპი აუკანკალდა, რამდენი რამის თქმა უნდოდა...

– ძვირფასო მივდივართ, მამაჩემი გასასვლელში გველოდება. – ემირი მის წასაყვანად მობრუნებულიყო.

უხმოდ შებრუნდა და ქმარს გაჰყვა. ზურგს უკან დიდხანს გრძნობდა ელიასის ტკივილით აღსავსე მზერას.

სტუმრად შარლოტასთან

მეჰმედი საქონლის განბაჟებასთან დაკავშირებული პრობლემების გამო, იძულებული გახდა, ლონდონში ნაადრევად დაბრუნებულიყო. წასვლის წინ შვილს დაუბარა, რომ აუცილებლად მისულიყო მელანის დედასთან და გაეცნო.

სტუმრობამდე რამდენჯერმე ტელეფონზე დარეკეს, ზარს არავინ პასუხობდა. ადგნენ და პირდაპირ წავიდნენ. შარლოტა სახლში არ დახვდათ. მელანიმ სახლი უცხოთაგანით დაათვალიერა და ემირთან ერთად აივანზე გავიდა. მოაჯირზე ჩამომსხდარი მტრედები ისე სწრაფად აფრინდნენ, რომ ჰაერში მათი ბუმბულები აფრიალდა.

შარლოტა მოგვიანებით დაბრუნდა. სტუმრების დანახვაზე დაიბნა. სტომატოლოგიდან მოვიდვარო, – თქვა, – ყბაზე ხელმიდებული სამზარეულოში ჩამოჯდა და ჩუმად ატირდა. ცრემლები ყელში ჩასდიოდა და ტანსაცმელს უსველებდა. ოთახში გასვლა არ უნდოდა. ჩამობნელდა.

ემირი და მელანი ამაოდ ელოდნენ მის გამოსვლას. ბოლოს მელანი წამოდგა და თვითონ

გავიდა. სინათლე აანთო, დედის წინ ჩაიმუხლა, ხელი მორიდებით მოჰკიდა და გტკივაო? – შეეკითხა. შარლოტამ სახიდან ხელები მოიშორა და უხმოდ დაუქნია თავი. ერთმანეთს თვალს არიდებდნენ. მელანი მუხლზე ეხებოდა და მის დახმარებას ცდილობდა.

შარლოტამ თანდათანობით ტირილი შეწყვიტა და იმედგაცრუებული გამომეტყველებით ცალყბად გაიღიმა. მელანი მიხვდა, რომ დედამისი კბილის ტკივილის გამო არ ტიროდა.

წამოსვლამდე ემირმა ილოცა, თავადვე გაამზადა ჩაი და შარლოტას და მელანის შესთავაზა.

თურქეთი

იმ ზაფხულს ემირმა უნივერსიტეტის სამწლიანი კურსი დაასრულა და მაგისტრატურისთვის დაიწყო მომზადება. ამისათვის მარსელში გადასვლა ჰქონდათ დაგეგმილი, მაგრამ მეჰმედის საქმიანი შემოთავაზების გამო, სტამბოლში გადასვლა ამჯობინეს. ემირს სწავლასთან ერთად მამამისის ახლად გახსნილ ტექსტილის მალაზიისთვისაც უნდა მიეხედა. ნივთების ჩაბარება ერთად დაიწყეს, ჯერ წიგნები მოათავსეს ყუთებში, შემდეგ ტანსაცმელი და მნიშვნელოვანი ნივთები. დანარჩენი ყველაფერი ემირმა დახმარების ცენტრს ჩააბარა. მელანის უყვარდა ეს პატარა ბინა. რალაცნაირად არ უნდოდა მისი მიტოვება. ემირსაც გული სწყდებოდა, მაგრამ არ იმჩნევდა. წასვლამდე შარლოტას გამოემშვიდობნენ და ოთახის მცენარეები დაუტოვეს.

სტამბოლში დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა მელანიზე. აქ მას სრულიად სხვა გარემო დახვდა. ჩვეულისგან განსხვავებული, საინტერესო, ლამაზი, ხმაურიანი, თბილი, ოდნავ საშიში და მაინც მეგობრული. ვიდრე ბინას დაიქირავებდნენ, ემირის მშობლების სახლში დაბინავდნენ. მელანიმ მოწინებებით მოაწესრიგა ემირის დედის დროინდელი ბინა. ემირსაც ეხმარებოდა მალაზიის საქმეებში და თან თურქული ენის შემსწავლელ კურსებზე დადიოდა. თავისუფალ დროს ემირს მელანი სტამბოლის ძველ უბნებში დაჰყავდა და ქალაქს აცნობდა. ერთად დაათვალიერეს თოფტაფის სასახლე, აია-სოფიას ტაძარი, ცისფერი მეჩეთი, მინისქვეშა წყლის საცავი, ძველი ბაზრობები. ყველაზე მეტად ბეიქოზის სანაპიროზე შემწვარი თევზით ვახშობა მოსწონდათ. მოინახულეს ნათესავებიც. თითქოს ყველაფერი ნორმალურად მიდიოდა, რომ არა მამიდა ჰანდანის და მურადის მოულოდნელი სტუმრობა.

შავლებო არაგველი

მცხეთას ხარშავენ მირონს,
ზეჯ იხსნება ხშული,
და ღუღს მირონი მცხეთას,
როგორც იესოს გული.

მცხეთას ხარშავენ მირონს
ციური მადლის მომცემს.
შენ შეენიე, ღმერთო,
ქართველს შენს კარზე მლოცველს.

შავლებო არაგველი

საქართველო

ხარ ნიკორწმინდის ჩუქურთმა
და ფიტარეთის სარკმელი,
წულრულაშენის ყელი ხარ,
სვეტიცხოველის კანკელი.

ხედი ხარ სამთავისისა,
კაცხის და ოშკის გუმბათი,
თალი ხარ, ქვათახევისა,
ჯვრად დანაშენი სურათი.

სივრცე ხარ ალავერდისა
და სიდიადე ვარძიის,
ზარზმის ფასადის ჯვარი ხარ,
ჯრუჭის ხაზების მანძილი.

სივრცე ხარ ერთწმინდისა,
ბაგრატიის ტაძრის კამარა,
წმინდა ლომისის ჯაჭვი ხარ,
ყმის ატანილი მთას მაღლა.

მთაწმინდის შუბლის ძარღვი ხარ
და მოზაიკა ბიჭვინთის,
ფუძე ხარ შიომღვიმისა,
მაღლი შენ შექმნის ნიჭისთვის.

- სიბრძნე ხარ აკადემიის
იყალთოსი და გელათის,
- შენ იხარე და იმრავლე
შვილ - მონაგარით ყველათი.

მცხეთას ხარშავენ მირონს

ხარშავენ მირონს,
ლოცვა ზეცამდე ადის,
და საქართველოს თავზე
გადმოდის უფლის მაღლი.

მცხეთას ხარშავენ მირონს,
რეკენ საუფლო ზარებს,
გზას უჩვენებენ ნათლის
ღვთის გზაზე შემდგარ მგზავრებს.

მცხეთას ხარშავენ მირონს,
წმინდაი წმინდას ერთვის,
საქართველოსთვის ზეცით
ღვთიურ ცეცხლს ანთებს ღმერთი.

მცხეთას ხარშავენ მირონს,
ირისე ჩნდება შვიდ ფრად
ღმერთთან სულიერ შერწყმის
და სიყვარულის ნიშნად.

მცხეთას ხარშავენ მირონს,
ზეცა იხსნება ხშული,
და ღუღს მირონი მცხეთას,
როგორც იესოს გული.

მცხეთას ხარშავენ მირონს
ციური მადლის მომცემს.
შენ შეენიე, ღმერთო,
ქართველს შენს კარზე მლოცველს.

წვიმა

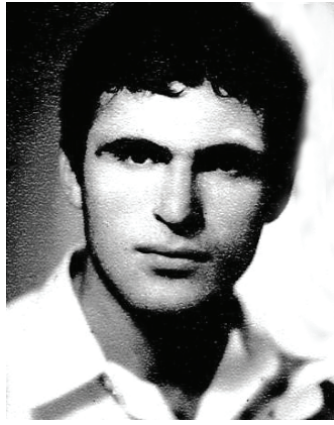
ცა იმზირება სველი თვალებით,
ავად საუბრობს წვიმა,
ხეები დგანან თავდახრილები,
საბრალო ფოთლებს სცივათ.

დასველებიათ კაბა ყვავილებს,
ღერო დახრიათ გვიმრებს,
გზა არევიდა ტყეში ნიბლიას,
მისამართს ველარ იგნებს.

ველარ იკავებს ხევი ნაკადულს
ავაზასავით მშფოთვარს,
დაეკიდება ხეს წვიმის მივი
და საპატარძლოდ მორთავს.

შენ ნუ დაილტობ კაბის ნარინჯებს,
თვალებს – დაზრდილებს ნუშად,
ტყე და ყვავილი დე გაილუმბოს.
მით არაფერი უშავს.

შავლეგო არაგველი

პოეტის ქეგლოთან

სად შენ და სად მე, ჩვენში სხვაობა
ისე დიდია, ვით მთის და ჩრდილის,
შენ პოეზიის უქრობი მზე ხარ,
მე მონათალი ვარ შენი ფრჩხილის.

ყველა სულდგმული თავის გზას მიჰყავს,
ყველას ამძიმებს თავისი ტვირთი,
ვისაც რა ცოდნა და ჭკუა მოსდევს,
იმ ძალის ტოლფას სათქმელს თუ იტყვის.

შენი სიმაღლე კიდევ მაფრთხილებს,
კიდევ მაშინებს და მატიალებს,
ჩვენ ხშირად ვცდებით საკუთარ თავში,
მაგრამ არ სცდება მემატინე.

არ ვიცი, ჩემი ნაცოდვილარი
იქნებ არც ღირდეს თვალის შევლებად,
თუ შენს ჩრდილის ქვეშ ვერ დავესახლე,
ხელმოცარულ კაცს რა მემველება.

დიდებას ყველა ვითხოვთ ყველასგან,
თუმცა მცირედთა არის წილხვედრი,
ჩემი გონების სიგრძე-სიგანეს
ვამონწმებ შენი ღვანლის მიხედვით.

ღმერთმა შემინდოს ეს მკრეხელობა,
ამინდს ვერ ვხედავ ჩემთვის სადაროს,
როცა ვედრებით, უნდა ვიცოდეთ,
ვის შევედაროთ, რას შევედაროთ.

გელის სიყვარული

შემოდგომით, გადაფრენის კვირაძალში
თეთრი გედი სოფლის ბოლოს ჩამოვარდა,
გუნდს ჩამორჩა დამაშვრალი წინამძღოლი,
ტბაზე დაჯდა სევდიანი მწუხრის ვარდად.

გედს ეამა ტბის ტალღების გრილი
ლეღვა,
დამაშვრალი იყო გზების
სიმაღლითა,
ვერ გაბედა ფრთამოტეხილ გულის
სწორთან
მიცურება ლაღობით და
სილალითა.

დავრდომილი სოფელელებმა
წაიყვანეს.
...და დაეშვა ტბაზე მწუხრის
კარვის კალთა,
ცად აფრინდა უმეგობროდ
დარჩენილი,
თავი მისცა შორ გზათა და ცივთა
ქართა.

რა გამოლევს კეთილ ღვთისშვილს ქვეყანაზე,
გედს მთელ ზამთარს მკურნალობდნენ
რუდუნებით,
გაზაფხულზე ტბის ნაპირას გაიყვანეს,
ჟამი იყო ფრინველების მობრუნების.

კვირის თავზე, სისხამ დილით სოფელელებმა
ტბის თავანზე წყვილი გედი დაინახეს,
და დალოცეს ძალა ღვთის და განგებისა,
სიყვარული – ცოცხალ არსთა გულის მახე.

გახსენება ქარში

მწარედ ქვითინებს ქარი აშარი,
ქარი უხორცო და უსულგულო,
ახლა სადა ხარ, ხეო ცნობადის,
სამოთხის ბაღში უფლის დარგულო.

სად არის შენი ანგელოზური
მეტყველი მზერა დალილ თვალების?
ჟამი მოსულა, ჟამი მოსულა
ბაღში ყვავილთა გარდაცვალების.

ალბათ დასცვივდა საყურ-ბეჭედი
ხეებს და ყინვის სუსხმა დააზრო,
ახლა სადა ხარ, ვარდო შირაზის,
მუხამბაზო და დილის საარო.

დამალა შენი ნახვის სურვილმა
და თუ შენს ნახვას კიდევ ვეღირსე,
ალარ ვინაღვლებ, ჯვარსაც რომ მაცვან,
როგორც გვემული იესო ქრისტე.

ვილაცას დაჭირდება, დიდი კაცი შევიქნები და ტყუილუბრალოდ გამციმბირებლებს, ვაი დედა, რას ვუზამო.

მშვენივრად იცოდა, რიონის ჯებირ-სან-გლებსაც რომ ვერ დაანგრევდა, მაგრამ გულს იოხებდა. ჩამოირკუტსკებულს ჯიბეში კრიზისის ეკზეკუცია ედგა. აღმა-დაღმა ნავარდობდა, ბულვარში ხან ჯვარედინ ხან განზე მოსიარულე ყიდულობდა და ყიდდა ჭორებს. ერთხელ ვილაცის მუსაიფს მოჰკრა ყური: — საოლქო სასამართლოში პერევედჩიკს ეძებენ, ბალანას სწავლა მოლეული რომ ჰქონდეს, სამსახურში ჩადგებოდა, ამოვისუნთქავდით პანას — ეუბნებოდა მეჭორე მეჭორეთუხუცესს. ეგნატე პასუხს აღარ დალოდებია.

თავქუდმოგლეჯილი გაიქცა საოლქო სასამართლოსკენ. მაშინვე რუსულის ცოდნა შეუმონწმეს, მოუნონეს, ნაკატორღელობა დაუნუნეს: თუ ვერავინ მოვძებნეთ, დაგიძახებთ, დაგაკვირდებით, დაიმსახურებ, ტუსალობას გაპატიებთ, მაგ მუხლით ახლა ისედაც აღარ ვაციმბირებთო.

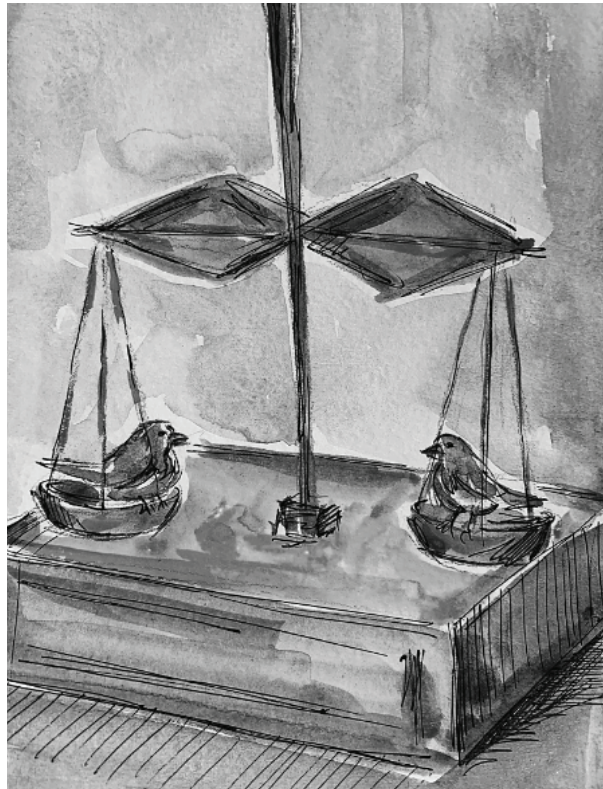
ეგნატე იმ ამბით აფოფინებული, სამსახურს იშოვნიდა, ოჯახს მოეკიდებოდა, მომენტის ჩავარდნისას, დამტუსალებლებს ერთ-ორ მკვახე სიტყვას ეტყოდა. ფეხის წვერებზე ანეული დაბრუნდა სახლში.

* * *

მოსკოვიდან არდადეგებზე ჩამოსულს ფართხუ დგებუაძის ქალი ჩაუვარდა გულში. მალალი, ალვისტანიანი, თეძობამდე ნანწავებჩამოშვებული ანეტას მიმორწვევისას ეგნატეს გულიც გადი-გამოდიოდა. ხან ამოვარდებოდა, ხან ჩავარდებოდა.

შეეჩვია გულის ფრიალს. ისედაც მჭლემ ჭამა-სმას უკლო, დილიდან საღამომდე ანეტას სახლთან ტრიალებდა, ბოლო-ბოლო შინ შესვლა გაბედა, გული აუძაგდაგდა. თავს მოერიო, თქმით ვერაფერი თქვა, ზრდილობიანად მოიკითხა კუმტად მომზირალი ანეტა და მისიანები. ცივად შეხვდნენ.

გულაფანცქალებული მიჯნურის სტუმრობაზე მასპინძლები თავიდან შეჩქვიფდნენ, მერე გაბრაზდნენ. ქალის სახელს გვირცხვენს ვილაც სტუდენტია თუ ნასტუდენტარიო. პირველი ორი მიკითხვისას ზრდილობიანად, მერე აქაურობა დატოვეო მკვახედ უთხრეს. ერთ მშვენიერ დღეს კარი არ გაუღეს. მეორე, მშვენიერი არც ის, არც ეს იყო, — ანეტასანები კარში დახვდნენ და სახლში წასვლა, უფრო ნათრევა უბრძანეს. ეგნატე დამჯერე ბავშვივით იქცეოდა, რასაც ეტყოდნენ, აკეთებდა.

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ეს უფრო აღიზიანებდათ. ეტყოდნენ, წავიდოდა, წასვლით მიდიოდა, მაგრამ ხელახლა მისვლას არ იშლიდა. დაშინება სცადეს, არ გაჭრა. მკლავმსხვილი ბიჭები მიუგზავნეს, გააფრთხილეს. მაინც მიდიოდა. გულის ვარდის სახლისკენ მიმავალ ეგნატეს ერთხელ ანეტას თავზეხელალებული მეზობელი წინ გადაუდგა და ისეთი გლიჯა სამირონეში, რომ სახლი სამჯერ ამოყირავებული დაინახა. მალე გამოკეთდა. კაცმა რომ თქვას, გამოსაკეთებელიც ბევრი არაფერი ჭირდა, ჩალურჯებული თვალების მორჩენისთანავე, მიაკითხა დგებუაძის ქალს.

— ხმას მაინც იღებდეს ეს უპატრონო — უთხრა თავატკივებულ მეუღლეს ფართხუმ.

— ხმას რომ იღებდეს, — ამოიოხრა — კაცობის შნო და ლაზათი ჰქონდეს და გამოშტერებული არ დეიარებოდეს, ვინ ოხერი, კაცი მაინც კაცია, ხორცს შეისხამს, ადამიანს დაემგვანება — თავი ჩაქინდრა ელპიტემ.

— მაგისგან კაცი არ დადგეს, მეტი არაა ჩემი მტერი — ჩაიბურღლუნა ფართხუმ და ორივე ხელი თავზე შემოიწყო.

— არა, რაღაც უნდა ვილონოთ, სახელგატეხილ ანეტას ვინ შეუშვებს ოჯახში, ნეტაი, ეგ უპატრონო, მოსკოვში აღარ მიეთრევა.

— გამოუგდიათო, ამბობენ, ზნაჩიტ, არც ნელს, არც გაისად დაადგება მოსკოვის გზას.

— უი დედა, უი დედა, — დამდურულივით აკივლდა ელპიტე — რაღაც უნდა ილონო ფართხუ, რაღაც მოიფიქრე, კაცი ხარ ბო-

ლო-ბოლო.

— მოვკლავ მაგ უპატრონოს, მეტი რა მოვიფიქრო.

— მოკლავ და დაგიჭერენ — ბოქაულივით დაემუქრა.

— აბა, რა ვქნა, სხვა საშველი არაა.

— მე ვიცი, მე ვიცი, რაც უნდა ვქნათ, რაც უნდა მოვიმოქმედოთ.

— რა იცი?! — შეუყვირა ფართხუმ.

— ჩუ, ჩუ, არავინ გაიგონოს, ვინმემ რომ შეიტყოს, დევილუპებით.

— მაინც რა მოიფიქრე ასეთი.

— რა და...

— მითხარი, გული გადამელია.

— რა და — ისევ შეყოვნდა — რა და, ისა, რომ.

— რა ისა, რა მოიფიქრე დედაკაცო.

— ანეტას საჭმელში დარიშხანი ჩავუყაროთ, სუფრაზე დასხდომისთანავე ავკივლდეთ, იმ უპატრონოს დავაბრალოთ, დაიჭერენ, გააციმბირებენ, ჩვენ კიდე მაგის ტუსალობის მოლევამდე ქალს პატრონს ჩავაბარებთ.

— ანეტას რომ რამე მოუვიდეს?!

— სუფრაზე დაჯდომა რას უზამს?! ოღონდ მანამდე ეგნატე სამზარეულოში მივიტყუოთ, იქ ერთი-ორი ნუთი შევიყოლიოთ და...

— მართლა რომ რამე მოუვიდეს, დევილუპებით, ეგნატე, ჩემო ელპიტე, შეუხედავი კია, მარა ნასწავლია, ათასი ხრიკი ეცოდინება, ჩვენი ნებით არ ჩავცვივდეთ გახურებულ თონეში.

— თუ ისე მოვიქცევით, როგორც გეტყვი, ყველაფერი საჩვენოდ მოხდება.

— მაგ საფრთხილოა, მოდი, სხვა რამე მოვიგონოთ.

— მე მეტი ვერაფერი მოვიფიქრე, კაცი შენა ხარ, დადექი და იფიქრე.

— რომელი ფიქრის კაცი მე მნახე.

დიდხანს ბჭობდნენ. ბოლოს ფართხუ ელპიტეს რჩევას დაყაბულდა. ანეტას საჭმელში დარიშხანი შეურიეს, ჭამა არ აცალეს, სუფრაზე დასხდომისთანავე აყვირდნენ.

— არიქა, გვიშველეთ, არიქა ამას რას მოვესწარით, ეს რა დღე გაგვითენდა, — თმებს იწინკნიდა ელპიტე.

ეგნატე, სანამ გაერკვეოდა, მანამ ბოქაული, ჩაფრებიტურთ, მოვარდა, სტაცეს ხელი სანყალს და, სად უკრავდნენ თავს?! სად და, სამ თვეში ანეტას მზის მლოცველმა ირკუტსკში მოადინა ფხეკა. იქ ექვსი წელი დაყო, ანეტა ჩაქმარშვილებული, ფართხუ და ელპიტე შებერებულები დაუხვდნენ. ირკუტსკიდან დაბრუნებულმა, რა ჩამოიტანა, გითხარით.

* * *

ბაღდათელ ღვინის ვაჭარს გაუგია ეგნატეს სასწორის ამბავი და შინ მიაკითხა. დანვრილებით მოაყოლა, რამდენს ნონიდა ლამაზი ნივთი, მისხლის მეოთხედის მწონავი გირები თუ მოყვაო. ეგნატემ აუხსნა, გერმანელის ნათქვამიც გაუმხილა. მეღვინემ წეროსავით ააღირა თავი და აჭიკჭიკდა:

— ქუთაისლების გადამკიდე, გადარეული ვარ კაცი, ყველას, გაურჩევლად კაცისა თუ ქალისა, ტკბილი ღვინო მოწონთ. ნამდვილი ღვინო მჟავება, მჟავე თუ არა, მომჟავო მაინც. ხორცზე მისაყოლებლად ამნაირ ღვინოს რა ჯობია?! ქუთაისლები, ნამდვილის გასინჯვისას, ტუჩებს პრუნავენ — მჟავება ბატონო, ეს რომ დავლიო, კუჭი ფეხებისკენ გამექცევიაო. გექცეს მერე, თვითონ ისე ზარმაცობენ, გოჯითაც არ გადაადგილდებიან, კუჭი მაინც გექცეთ საცხა. ნამდვილი წვენია, ჩემო ბატონო, — ვეუბნები, რას ამბობ, რომ ამბობ სიმჟავე, რასაკვირველია ზომიერი სიმჟავე ღვინის მშვენიებაა, ეს ნამეტანია. ისინი თავისას, მე ჩემსას მივერეკები. ჩვენებური მელქო დღეში ორ-სამ საპალნეს ყიდის, ვუყურებ პირდაღებული, ვილოკავ ტუჩებს. ბოლო წლებში გონს მოვეგე — ნატურალური ღვინოების დაყენებას შევეშვი — სიტკოსთვის სახარის ვაძლევ, სიმჟავისთვის სალიცინს ვუმატებ. ფერისთვის დანაყულ შაბიამანს, შაბსა და სხვადასხვა ფხვნილებს, ყველაფერს ვერ გაგიმხელთ, ვაძლევ, გავდივარ იოლად, სად ვიყავი აქამდე, მოვითქვი სული, მთლა მელქოსოდენს არა, მარა, იმის ნახევარს მშვენივრად ვასაღებ. ღვინო მოწონთ, მლოცავენ. ადრე არ მოწონდათ, მაგინებდნენ. გინებას ლოცვა რომ ჯობია, ჩემგან არ გესწავლებათ.

ეს ყველაფერი კაი თქვენ იმისთვის შეგანუხეთ, მომკლა შესარევეების დარწყვამ, ზოგი ფიორი, ზოგი ნახევარფიორია საჭირო. ფჩხილით ამოვიღე, ამ ხელებს ხომ ხედავ, პატარა ფრჩხილი საიდან ექნება — ხან ძალიან გავანითლე, ხან გავავარდისფერე ღვინო. მომყიდე შენი სასწორი, მამაჩემს აქვს ცხონება, ფულს მოგცემ, ყაფანში თუ შემომივლი, ღვინოსაც გადაგაყლურნებ, ოღონდ იმ გერმანელის — გერმანელი თქვი ხომ — თვალეები დაქაჩა გაცოცხლების საღირალს თუ არ მოითხოვ, მადლიერი დაგრჩები.

— გამასწარი აქედან — იმხელაზე დაიღვრილა ეგნატემ, ბაღდათელი ბათხო პირჯვრისწერით გავარდა ჭიშკარში.

* * *

ციხისკედლებნახულ ეგნატეს უდანაშაულო დამნაშავეები ეცოდებოდა. ეჰ, ძალა მართლ აღმართს კი არ ხნავს, — იტყოდა ხოლმე — სულს ამჭლევეებს, ამჩატებული ცაში მალე აღის, იქ უსამართლობას სამანი ეშლება და სასირცხვილო განაჩენი ცხადდება დედამინაზეო. ხანდახან სასჯელს შერიგებული დამნაშავე სხვას ამბობდა, ეგნატე, დამნაშავეს სასჯელისგან დასაძვრენად სხვას, თავის მოფიქრებულს თარგმნიდა. ერთხელ მელქისედეკ ფალავამ მისი უკულმა ნარუსულევი ვერ აიტანა, წვდა ქერში და გიმნაზიელივით მოისროლა გარეთ.

ეგნატე, ვითომც არაფერი მომხდარიყოს, ათი წუთის შემდეგ წყნარად შევიდა სასამართლო სხდომაზე და მშვიდად გააგრძელა მორუსულეობა.

ერთ სიცოცხლეს ათავებდა, როცა დამნაშავე მისთვის სავნო ერთსა და იგივეს ორჯერ ან სამჯერ იმეორებდა. ეგნატემ ტუსალობიდან მის დასახსნელად სხვანაირად გადაარუსულა, ისე, რუსულის ინჩი-ბინჩი რომ არ გაეგებოდა. ერთხელ ნათქვამს ამბობდა და ამბობდა. ამასობაში დარბაზში აღმოჩნდებოდა ვინმე რუსულის მცოდნე და აყვირდებოდა.

ეგნატეს ძვლებში ატანდა ის ხმა, აცივებდა, აკანკალებდა. ერთხელ მოსამართლემ ისე დაუყვირა, დაავიწყდა, უკულმა რომ უნდა ეთარგმნა და სიტყვა-სიტყვით მოახსენა დატუსალებულის ნაამბობი.

გრიგოლ ივანეს ძე ზაიკას, სამართლის კანდიდატის დაჩემებაც ძალის ნაკბენივით ახსოვდა: „ე, მანდ არაფერი აურიო, თორემ ირკუტსკი სამოთხედ მოგეჩვენებაო“.

გული წყდებოდა, ბევრ უდანაშაულოს რომ ვერ უშველა, მაგრამ ქრისტემ ვერ შეძლო, მე ვინ ოხერი ვაგდივარო, — იმშვიდებდა თავს.

მორუსულეობაში მოუკაკუნა სიბერემ.

იჯდა აივანზე მობერებული, სახეგაყინული, სასწორს მიშტერებოდა და ფიქრობდა, ანი ველარ შევიქნები დიდი კაცი. თარჯიმან გერასიმე ცანავას პომოშნიკს პატივს კი მცემენ, მაგრამ დიდად არავინ მაფასებს, არა ვარ

დიდი კაცი და იმიტომ.

ბოლო წლებში რიგ ფრინველს თვითონ იჭერდა, რიგს სხვას აჭერინებდა და წონიდა. დაიჭერდა, აწონიდა, გაუშვებდა: წონაც, აწონილის დაქაჩული თვალეზიც ახსოვდა — ბელურა მაქსიმუმ 30 გრამს იწონის, სამგრამიანი და ოთხგრამიანი ბელურებიცააო, იძახიან. ეძება, ვერ იპოვნა. ყორანი სამი ოყადან ოთხ ოყამდეა, რამოდენაა უპატრონო. ამოდენა ფრინველი, თანაც შავი, მართლა საშინელებაა! ოყა ან ოყანახევარია მტრედი. გაპწიორებული ნახევარი ოყაც შეიძლება იყოს. ზოგი ფრინველი ღორივითაა — ბევრს კენკავს — სუქდება, შიმშილობს — მჭლევედება. მერცხალმა ჭამა, ჭამა და სელაპად გადაიქცაო, ელიმებოდა. კაი მომსილი მწყერი ხშირად აუწონია — 90-დან 120 გრამამდე გამოსულა.

დედალი მიმინო ნახევარი ოყაა, მამალი იმის ნახევარი, ძალა წონაში არაა! ექვსკილოგრამიანი არწივი მოუყვანა მეზობელმა. აწონა. იადონიც აუწონია, აივანზე სხვის ბუდეში მოკალათებული გუგულიც, ხობის წინილაც, წეროც, ქორიც. ვერც ბელურის, ვერც მტრედის, ვერც ქორის, ვერც სხვათა და სხვათა ბუმბულის სიმძიმე ვერ გაიგო. ა, ბატონო ბუმბული, ა, ბატონო სასწორი, არ წონის! დადებდა სასწორზე, გინდ ბუმბული დებულიყო, გინდ — ჰაერი, ჰაერის სიმძიმისაა, უწონოა.

* * *

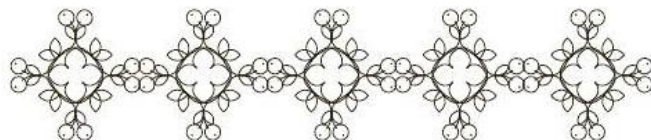
ისედაც მჭლე ეგნატე სიბერეში სულ გამოილია. ბუმბულივით დაფარფატებდა, მიდიოდა სუდში, ქარიან დღეებში ღობეებს აყოლებდა ხელს, წვიმიანსა და სიცხიანში ფარფატებდა.

— ეგნატეზე ვერავინ იტყვის, მინას ამძიმებსო — ეუბნებოდა ჭიშკართან ჯოხზე დაყრდნობილი ახლო მეზობელი შორებელს.

— რას დაამძიმებს, ჩიტის წონაა.

— იმდენი წონა ჩიტები, თვითონაც იმათი წონისა შეიქნა.

— ეგნატეს ხნისა ჩვენც მასე ვიქნებით, ჩიტის წონისაა წუთისოფელი.

**მარიამ
ქამუკაშვილი**

სიცივისა და სითბოს ბრძოლის კვალი ფანჯრის მინებზეა გამოსახული. მაინც როგორ მოახერხა და შემოიპარა, თუმცა წყდი განზრახვა არ ჰქონია. მისი შედეგები მალე ღვარად ჩამოსულ წრემლების ცბაღ გადაიქცევა...

მხიარულად ღვლუნებს ღუმელი და მსუბუქი კვამლი ზანტად მთარღვევს გათოშილი ჰაერის ფენებს.

მარიამ ქამუკაშვილი

მ
ე
რ
ი
ა
მ
ქ
ა
მ
უ
კ
ა
შ
ვ
ი
ლ

ზამთარი

რა ხანია ზაფხულს ჩააბარეს თეთრი, საოცრად ქათქათა შეფერილობა გაფუებულმა ქულა ღრუბლებმა და შემოდგომის ცაზე შავ-ტყვიისფერი გადაიკრეს. ნოემბრის ერთფეროვან დღეებს ბურუსის ნაცრისფერი მოსასხამი ყელამდე შეუკრავთ. სიცივისა და ნისლის ხუნდებით უღმობლად შებორკილი სივრცე უცრემლოდ ტირის.

მოულოდნელად განვიმდა... რა უსიამოდ, მომაბეზრებლად სცრის ყინულივით ცივი ყინული. ხეებს უკანასკნელი ფოთლები ჩამოსცივდა და მათი შიშველი სილუეტები ძლივს ირჩევა ჩამუქებულ ცის ფონზე.

ფოთლების გროვას ქარი წენავს, უბოდიშოდ ფანტავს. ერთ-ერთ მათგანთან ჩავიმუხლე. თაიგულად შევკარი წითელი, ყვითელი, ყავისფერ-ყვითელი, მწვანე სამკაულები ხეებისა და სინანულით დავაცქერდი მათ შემჭკნარ, უსიცოცხლო, სიმეტრიულ ფორმებს. ზოგი ისეა ჭიისგან დასვრეტილი, ცარიელი ძარღვები და ღეროლა დაჩენილი, არ იგრძნობა თუ ოდესმე ცოცხლობდა, მზეს მწვანე ღიმილით ეგებებოდა. ნიავის ოდნავ წამოქოლვაზე ცახცახებენ, ისე დამსუბუქებულან. სასიცოცხლო ძალა, რა ხანია, დაკარგეს. ეშინიათ მთლად არ მოწყდნენ მშობლიურ ადგილებს, მაგრამ ვერ უმკლავდებიან ქარს. მას თავისი საქმე აქვს: აურ-დაურიოს ერთმანეთში ხმელი ტოტები, ფოთლები, ბალახის ბლუჯები და დასაკარგავში გადარეკოს ტრიალ-ტრიალით. ისინიც ხმაურითა და შრიალით ეკედლებიან უცხო მოსასვენებელს.

შემოდგომის მძიმე ღრუბლები მოახლოებულ მზეს კიდევ უფრო ახლოს მოსვლის საშუალებას არ აძლევენ. ცის თაღში მისი ძალადაკარგული, ელამი სხივები ამაოდ ებრძვის ჩამავებულ, ჩაჟანგებულ გისოსებს.

ნალველი მეუფლება ცივი და რუხი დღეე-

ბის შემყურეს.

ზამთრის საოცრება, რომელიც უსასრულობიდან ეშვება და მსუბუქად, ფარფალივით ეფინება დედამიწას, კვლავ ისე მენატრება, როგორც დიდი ხნის წინ. მეხსიერება ვერ აღიქვამს დროს, პირველად რომ შევიგრძენი თოვლისგან მონიჭებული სიხარული.

მძიმედ მოუყვება თოვლის ბილიკს ზამთარი.

...მაგრამ, მანამდე...

ადრიალი დილაა. ჭირხლისგან გადათრებული მიდამო უსიამოდ მეცემა თვალში. თრთვილი, მის ყინვიან სამოსში გამოწყობილ მინდვრებს პკესავით მოსდებია. უსასრულო პეიზაჟის უინტერესო ერთფეროვნება დუმის მოუცავს. არავინ ჭაჭანებს გარეთ, ჩიტებსაც ეზარებათ თბილი ბუდეების მიტოვება.

ღამის ცაზე ვარსკვლავების ციციანათელები გამოციებულ, უსულგულო თვალებს აპაჭუნებენ. ეზოში ყინვა დაბორიალობს, მაგრამ ოთახის კედლებს შიგნით სითბოს საიმედოდ გაუმაგრებია პოზიცია. სუსხიანი ქარი ამაოდ აწყდება ფანჯრებს და კარს. ზაფხულის ზმანებებში გახვეული არაფრად ვაგდებ ქარის მუქარამერეულ ბუზლუნს, იდუმალ ხმას გათოშილი ღამისა, ტურების ჩხავილი და ჭოტების კვილი შესაზარს რომ ხდის.

სიცივისა და სითბოს ბრძოლის კვალი ფანჯრის მინებზეა გამოსახული. მაინც როგორ მოახერხა და შემოიპარა, თუმცა ცუდი განზრახვა არ ჰქონია. მისი შედეგები მალე ღვარად ჩამოსულ ცრემლების ტბად გადაიქცევა...

მხიარულად ღვლუნებს ღუმელი და მსუბუქი კვამლი ზანტად მთარღვევს გათოშილი ჰაერის ფენებს.

მშვიდად მიედინება კალაპოტში სოფლის სარწყავი არხის წყალი. მალლიდან თხელ, გამ-

ჭვირვალე ფენად გადაკრული ყინულიდან, რომელზე მიმოფანტულ ჭირხლსაც ქარი ხვეტს, დამპალი, წყლისგან გაშვებული ტოტები ამოჩრილა. აქამდე წყლის ნებას დაყოლილნი ამოდ ცდილობენ თავი დააღწიონ შემოჭერილ ცივ საღებავს. მეორე ბოლო, რომელიც წყლის მონად ქცეულა, ისეა გახეხილ-გაცვეთილი ფსკერზე ხახუნისგან, ტალღები მკვრივი ფენის ქვეშ რომ მდორედ მიედინებიან, ტყუილად ირჯებიან გამოგლიჯონ ძალას, რომელიც მათ დაპატრონებას ლამობს.

**მარია
ჯამბუჯაშვილი**

არც ისე სასიამოვნოა ზამთრის პირველი მოსაღებმა: ყველაფერი მელანქოლიას და დუმილს მოუცავს. ფერების პალიტრა ძალიან ღარიბია, ორ-სამ მათგანს თუ გაიმეტებს ზამთარი. მზის ოქრო თვალსაწიერის იქით გადაკარგულა. მისი თეთრი, უნიათო ფერი უფრო ამძიმებს სიცივეს, ხელ-ფეხი საშინლად იყინება, სუნთქვაც კი ჭირს. ერთადერთი ბედნიერება და სილამაზე, რაც შეიძლება შეიგრძნო, ხშირი, უფაფუკესი ფიფქების ცვენაა და მასაც იშვიათად გვაზიარებს ძუნწი ცა.

ხეები ტოტებზე ყინულის საფარს ტკაცუნით იმსხვრევენ, მათი ტანი ნადენი წყლისგან ჩაშავებულ-ჩანაცრისფერებულა. სახურავის კიდეზე დაკიდებულმა ლოლოების ნადნობმა წვეთებმა პატარ-პატარა ორმოები გააჩინა, საიდანაც ყოველ ჩამონკაპუნებაზე მხიარული შხეფების ნაკადი აქა-იქ იფანტება. მთებიდან მონაბერ ქარს თოვლის ცივი სუნთქვა მოჰყვება. ნამქერი სახეში ყინულად მეფრქვევა, მჩხვლეტს, თითქოს ნემსებია. ამაოდ ვცდილობ მოვერიდო, მთელს ტანზე მეკვრის და მის ნისლში ვეხვევი. ცივი მზე, თითქოს, დამცინავად ილიმება: „თოვლს რა უნდა, ვერ მხედავთ?“ ცაზე კი ღრუბლის ერთი ნაგლეჯიც არ არის.

ნელ-ნელა მოიპარება, ფეხს იკიდებს ზამთარი...

ლამემ შავი ფრთები გაშალა და ცისფერმა, დღის მნათობთან ერთად, მიაშურა სინათლის სხვა სამეფოს. ვარსკვლავები საოცრად აბრღვიალდნენ, თითქოს, დიდი ხნის უნახავი დედამინა მონატრებიათ, არადა გუშინაც აქ კაშკაშებდნენ, მაგრამ არც ასეთი ძალუმად. თითქოს რაღაცას მიმანიშნებენ...

გათენებისთანავე გაყინული მზე შეძვრა ღრუბლების საბანში და როდის გამოჩნდება, არავინ იცის.

...როგორც იქნა...

ადრიანი დილის ბურუსში ძლივს ირჩევა მოქურუხებული ცა. რძისფერში პირველი, მსუბუქი ფანტელები გაივლებენ და ფარფატით ეშვებიან. თოვა მოდღვევასთან ერთად გაძლიერდა. მსუბუქი შრიალით ეფინება სიცოცხლეგამოცლილ ფოთლებს და ბალახს ფიფქები. მიწაზე დაეცემიან თუ არა, სწრაფად იწყებენ დნობას და მიწაში უჩინარდებიან.

ფიფქებს ხელს ვაშველებ. ისეთი ნაზები და უსუსურები არიან, ვერც კი ვგრძნობ მათ შეხებას. ფარფატა უცებ მიქრება, სველ კვალს მიტოვებს. მის გვერდით

ეცემა მეორე, მესამე... პატარა ტბორი ხელის-გულს მიყინავს.

ბარდნის...

მიწა სველია, თეთრ საფარველს უჭირს ფეხის მოკიდება, ფოთლებისა და ბალახების იმედადლა რჩება, მხოლოდ მათ შეუძლიათ გაუხანგრძლივონ არსებობა...

როგორც იქნა გაარღვია ღრუბლების ზღუდე ზამთრის გაყინულმა მზემ. ცა მოისარკა. ესეც შენი პირველი თოვლი. მოწყენილი შეეყურებ გაცრეცილ მნათობს და გულდაწყვეტილი ვბრუნდები ოთახის „ზაფხულში“.

ყინვიანი ღამე დგება.

ადრიანი დილის ბინდბუნდში მოჩანს თეთრი, მკვეთრი ფერი. მომცრო ტანის ხეების მიწამდე დაზნექილი ტოტები ირჩევა ფანჯარაში. მავთულის ბადის უჯრედები ნახევრამდე ამოუვსია თოვლს. საოცარი სანახაობა იშლება. სწრაფად ვდგები, ეზოში გავდივარ. თეთრ სტიქიას ზეცა დაბლა, მიწაზე ჩამოაქვს. უამრავი ფანტელი ჩემს ირგვლივ დაფარფატებს. თვალის დახამხამებაში მათ საბურველში ვეხვევი. ნამწამებზე ისე აიკინდა მათი უფორმო და ფორმიანი, ზღაპრული ფიგურები, თვალს ძლივსდა ვახამხამებ, მიჭირს რამის გარჩევა...

მოდღვედა. ღრუბლები ისე სწრაფად გაქრა, როგორც მოვიდა. თეთრმა სიმკვეთრე შეიმატა. საკვირველია, როგორ ახერხებს ღრუბლების ტყვიისფერი, წარმოშვას ეს სიქათქათე. რა კონტრასტია.

ხეებზე ბლომად დევს თოვლი, თითქმის გროვებად. თივის ზვინებს თეთრი გუმბათები წამოუხურავს, ბალახების კენწეროები ბაბუანვერას გასაფრენად გამზადებული ყვავილედივით გაფუებულა, თითქოს ქუდები მოურგაით. დენის მავთულებს საშიში იერი დაუკარგავთ, მათი გრძელი ფაფუკი ფორმები ცის თალის ფონზე იკარგება.

მთების კლდოვანი, ჩაშავებული მწვერვალების ქვემოთ მოჩანს ნისლის „მდინარე“. ძნელია თვალი მოსწყვიტო აუნერელ სილამაზეს.

მაღალ, ხმელ ბალახებს, მათი ნარჩენების გროვებს, თითქოს, თეთრი თავსაფრები ნაუკრავთ...

იდუმალეებითაა მოცული ზამთრის ტყე. დიდრონ ხეებს ათოვს, ტოტები გაბარდნილა. წინვინები თვალში საცემი განსაკუთრებულობით გამოირჩევა ახლად მოპარული საღამოს ფონზე. მოლურჯო თოვლზე დაფენილი ნაძვის კორომის გრძელ ჩრდილზე მკვეთრად იხატება მისი მოხაზულობა. ნანვეტებული, ნემსისებური ფორმებიც კი თამამად გაირჩევა.

ტოტების ქვეშ ყრია ყავისფერი გირჩები, რომლებიც, პირდაპირ, წვეროებით ჩარჭობილა ღრმად. დაცვენილ წინვებს ნემსები ამოუყვიათ და ჩხვლევით იმუქრებიან.

ასკილისა და ჩიტვიშლას ნაყოფი წითლად ილანდება ქათქათა საფარველის ქვეშ. ამოყვლყელავებული რომელიღაც ბალახის ეკლიანი ღეროების გაშიშვლებული, წამახვილებული წვეროები თოვლს არ იკარებს.

ტყეში ცხოველებს უამრავი საზრუნავი გასჩენიათ. პირველ ყოვლისა, ახალი, თბილი ქურქი მოირგეს. ამის შემდეგ მთავარი მიზანი საკვების მოპოვებაა. მგლები სარჩოს გაძნელებული მოპოვების შიშით ცას შეჰყმუიან. მელიას, ისედაც ფუმფულა, კუდი კიდევ უფრო გაუფუბია. ციყვი ფულუროს მოწესრიგებითაა გართული. ბენვისა და ხავსის ქვეშაგები პირდაპირ მისწრებაა მშვიდი ძილისთვის, თუმცა, ხანდახან თოვლშიც უყვარს გასეირნება. ადვილი მისაგნებია მისი კვალი, რომელსაც მსუბუქი კუდიტაც ტოვებს. ბინისთვის შერჩეული ხის ქვეშ თოვლი გირჩების ქერცლითაა დაფარული, უხვად ყრია სანახევროდ დახრულიც. კურდღელს ბლომად აქვს საკვები, რადგან უარს არ ამბობს მიირთვას ხის ქერქი და წვრილი ტოტები. რადროს წუნიობაა, როცა ღრმა თოვლში სირბილი ჭირს. ზღარბი შესანიშნავ ბუნაგს იწყობს ტოტებით, რბილი ხავსითა და ფოთლებით. საინტერესო სანახავია, როგორ ახერხებს ფოთლების შეგროვებას: ბურთივით დამრგვალებული დაგორდება და ეკლებზე წამოიცვამს. დაასრულებს თუ არა მშენებლობას, ხანგრძლივი ძილით, გემრიელად, იძინებს.

მოზუზული ბედურები ხის ტოტებზე სხედან, საიდანაც ფეხებით ყრიან თოვლს, ელოდებიან პურის ნამცეცებს. არ შორდებიან შინაურ ფრინველებს. ძალიან ეგემრიელებათ ხორბალი. ყვავებმა ლამის სადენები დაწყვიტონ, იმდენს მოუყრია ერთად თავი. საშინელი „ყვა-ყვა-თი“

მხატვარი სოფიო ქელიძე

არემარეს აყრუებენ. მინდორში აღარაფერია, საჭმელად რომ გამოდგეს. ლეშის იმედად ყოფნამ, კი, ხშირად, ცარიელი კუჭი იცის.

ქარი არ ისვენებს, დაშლიგინობს. ხეებიდან და ბუჩქებიდან ატაცებული ნამქერი ნარნარად ეფინება დედამინას. აქაც არ ასვენებს, ახვეტავს, დაატრიალებს. მისგან გადაგვილი თოვლის ზედაპირი საოცრად გლუვია. მზე ოქრო-ვერცხლად ერევა ამ ორომტრიალში, ბრწყინავს თოვლის უწვრილესი ნაწილაკები. აქა-იქ ნამქერის პატარა ცისარტყელები ინთება.

აუნერელი სილამაზეა ირგვლივ. ქარს არ ჰყოფნის თავხედობა ბოლომდე გაანადგუროს თოვლში განსახიერებული სილამაზე.

საოცარი სანახავია ამ დროს ნაკადული, მის ნაპირებზე სქელი თოვლი დევს. წყალს ყინულის ცივი ხელი ჯერ არ შეხებია, მხიარულად მილიკლიკებს ვინრო ფუმფულანაპირებიან ჭრილში. მის გასწვრივ გუნდებად ადევს თოვლი პატარა ქვებს, რომლებსაც ნადნობი შავი ზოლებით სერავს.

თოვლის საფარის ქვეშ მაინც ფეთქავს სიცოცხლე: ფუსფუსებენ თავგები, მცენარეების თეთრ-მწვანე ღეროები მშვიდად თვლემენ, ძილში გაზაფხული ეზმანებათ.

ოდნავ წამოთოვს. ფიფქები სწრაფად ეფინება და ავსებს ჩემს ნაკვალევს. ყველაფერი, თითქოს, სამუდამოდ ეხვევა ზამთრის ქურქში.

თინათინ
თელაველი

მზე ელვარებდა მწვანე მთებს მიღმა,
თეთრი ნისლეზი ნახატებს ქმნიდა,
ოქნება, თიფქოს, ნატვრის ფრთებს შლიდა,
ჩემი ნატვრის მზერ აენთოს მინდა...

თინათინ თელაველი

თელავს!..

მთა, ზურმუხტით მოხატულა,
ყველა მხრიდან თელავი,
ხიბლის ზღვაში მონათლულა,
შეედრება ვერავინ...
დროის რაშებს მიაგელვებს,
ანწყოს ანთებს წარსულით,
მომავლის მზით ფიქრს აღელვებს
სიდიადის გზასრულით...
თქვით, რა ბრწყინავს – დარად მისი? —
გულთა მზეთა ბარაქით?!
თელავია: მარადისი, –
სიყვარულის ქალაქი...

თინათინ
თელაველი

ვეტრფი, ვლოჯავ!..

მთებით მორთულ ალაზნის ველს ვუმზერ, ვხარობ, გულით ვტკბები,
ნისლის ტბაში ჩაძირულან კავკასიის ლურჯი მთები...
მზით ელვარე, თეთრ მწვერვალებს, მკერდს უმშვენებს ღრუბლის ფრთებიც,
ამბავს ყვება მატიანის, – სიჭარმაგის, უხვი წლების...
ალაზნის ველს, სიტუროფით მწველს, მღერალს – ჰანგთა მფრქვევი ხმებით,
გვირგვინს ადგამს, ალამაზებს, ეს, უზადო თეთრი მთები, –
და... ამ, მთების მაყრიონში, მზირალს, – ზღაპრულ მთების ხედით,
რიჟრაჟისას, ხიბლით სავსეს, ვეტრფი, ვლოჯავ, რწმენით ვხვდები...

ხიბლით ანთო!

მზემ გაზაფხულის სული შთაბერა,
სხივით აავსო მიდამო ირგვლივ,
შიშველ რტოებზე კვირტი დაბერა,
ზურმუხტის ხიბლით ანთო იგი...

სასწაულია ნამდვილი!

ქარი ქრის, ყვავილთ სურნელი,
სახეზე მელამუნება,
სამყაროს ხიბლით, – უღვევით,
მაოცებს დედაბუნება:
სიცოცხლით ტკობაც, სინაზიც,
ფრინველთა ლხენაც, ნადიმიც,
სიკეთის სიბრძნეც, წვიმა – მზეც,
სასწაულია, – ნამდვილი...

18

როს!..

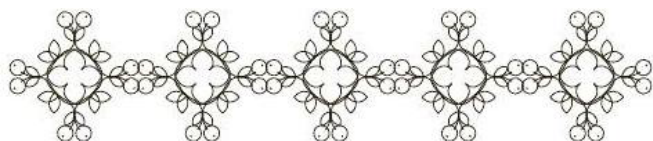
როს, ერთურთს ვეტრფოდით, გარემო მღეროდა,
არავის ველოდი, არავინ მელოდა,
ვიდრე, შენ, მეტყოდი – რომ შინ, სხვა გელოდა,
ველარას ვერ ვგრძნობდი, აღარვის მჯეროდა...

იმედად მოჩანს

ეჭვი, ტიალი, დღეს – ეკლიან გზაზე შემომხვდა,
გული დასერა, ვით, ბურუსმა, – სინათლეს რომ ნთქავს,
თუმცა, იმედის პანანინა სხივი შემომრჩა
და... ჩემი განცდის, ნატვრის ამხდენ იმედად მოჩანს...

კვლავ, რომში მიდის

სიცოცხლე სავსეა მზიანი ლაჟვარდით,
მშვენიერთა სქესის იღუმალ რიდით,
ადამის მოდგმის სვე, ჩანჩქერად ლალად დის,
ჰგავს თქმულს: რომ... ყველა გზა, კვლავ, რომში მიდის...

დამიბრუნდი, თორემ, ლამაზ გაზაფხულს,
უშენობით, დაეკარგა ფერები,
და... იმ გრძინობით, ჩემს გულში რომ ანთია,
ძველებურად, ისევ, მოგეფერები.
დამიბრუნდი, რადგან ჩემი სიწოტხლე,
შენთან ერთად, მხოლოდ, შენით ინყება,
დამიბრუნდი, სევდამ, რომ არ ნამლოცოს,
არ დამძლიოს, ისევ, შენზე ფიქრებმა.
დამიბრუნდი, რაჯ არ უნდა, შორს ვიყო,
გადმოვლახავ, მიემს და ველემს მზიანემს
და ორენას, ნაცვრას, შენი მოსვლისას,
სიყვარულად, ისევ, ავახმიანებ.

ანა მანოშვილი

შემობრძანდა გაზაფხული

შემობრძანდა გაზაფხული, –
უნაზესი ფერებით,
გასაცარ სურათს ხატავს, –
ჯადოსნური ხელებით.
შემობრძანდა გაზაფხული
და სიცოცხლეც ინყება,
საოცნებო ზღაპარია,
ნაზი თავდავინყება.
ველზე ია ამოსულა, –
პანანინა, პანია,
შემობრძანდა გაზაფხული
ფარჩის კაბა აცვია.
თოვლისფერი ენძელები
კელაპტრებად ანთია,
სიხარულით გული მღერის,
ვხვდებით ლამაზ განთიადს.
დანავარდობს ცელქი სიო,
გაზაფხული მახარა,
ყვავილების ფანტელები
თავზე გადამაყარა.
შემობრძანდა გაზაფხული
და სიცოცხლეც ინყება,
საოცნებო ზღაპარია, –
ნაზი თავდავინყება.

ანა მანოშვილი

ნუნუ ძამყაშვილს

როგორც – ზღაპარის ფერია,
ჯადოსნური ხელებით,
ხატავს ლამაზ სამყაროს
საოცარი ფერებით.
სულში, უცებ, შემოდის, –
იპყრობს გულის კუნჭულებს,
საოცარი რითმები,
სულ, ლექსებად ჩურჩულებს.

დაგვაქროლებს ზეცაში,
 ლამაზ ლაბირინთებში
 მზის კაშკაშა სხივებში,
 თითქოს, ვცხოვრობთ მითებში.
 სულ, ღრუბლებში დავფრინავთ,
 სულ, მზიანი დარია,
 პოეზიის სამყაროს,
 მართლაც, ნატვრისთვალა.
 როგორც, – ზღაპრის ფერია,
 ჯადოსნური ხელებით,
 ხატავს ლამაზ სამყაროს, –
 საოცარი ფერებით!..

დამიბრუნდი

დამიბრუნდი, რაც არ უნდა შორს ვიყო,
 გადმოვლახავ, მთებს და ველებს მზიანებს
 და ოცნებას, ნატვრას, – შენი მოსვლისას,
 სიყვარულად, ისევ, ავახმიანებ.
 დამიბრუნდი, თორემ, ლამაზ გაზაფხულს,
 უშენობით, დაეკარგა ფერები,
 და... იმ გრძნობით, ჩემს გულში რომ ანთია,
 ძველებურად, ისევ, მოგეფერები.
 დამიბრუნდი, რადგან ჩემი სიცოცხლე,
 შენთან ერთად, მხოლოდ, შენით იწყება,
 დამიბრუნდი, სევდამ, რომ არ წამლეკოს,
 არ დამძლიოს, ისევ, შენზე ფიქრებმა.
 დამიბრუნდი, რაც არ უნდა, შორს ვიყო,
 გადმოვლახავ, მთებს და ველებს მზიანებს
 და ოცნებას, ნატვრას, შენი მოსვლისას,
 სიყვარულად, ისევ, ავახმიანებ.

აქედან და შენამდე...

აქედან და შენამდე,
 მხოლოდ, ერთი ხიდია,
 შენი გზა და ჩემი გზა,
 პატარა და დიდია.
 გიყურებ და მაოცებ,
 ნათელი ხარ – აისის,
 ნაზი გაზაფხული ხარ,
 აპრილი და მაისი.
 მზეს მოვტაცებ, ცხრათვალას,
 ოქროს სხივებს დაგაყრი,
 გულის ფესვებს ვახარებ,
 სიყვარულით ტანაყრილს.
 ისე, ავალილინე
 ჩემი გულის სიმები,
 სიხარულით მოდიან,
 გაზაფხულის ნვიმებიც.
 აქედან და შენამდე,
 მხოლოდ, ერთი ხიდია,
 შენი გზა და ჩემი გზა,
 პატარა და დიდია.

– ბაბუ, წავიდეთ. ყვავილებზე ფუტკრები და პეპლები დასხდებიან, ფოთლები ცვივა ქარში. არ გესმის ბაბუ, გეყოფა წკაპუნ, წავიდეთ ეზოში.

უნდა გავყვე, ბავშვს კი არა, დიდს ვერ აუხსნი რაც ჩემს თავს ხდება.

– ბაბუ, კიდევ ერთი ლექსი მოვიგონე. კატოს არ აინტერესებს, წამოდი და მოგიყვები. – შემოუტიტინა ოთხ წელს გადაცილებულმა ელისაბედმა.

– ბაბუ, მეც დავანკაპუნებ რა.

– მიდი და ანკაპუნე, კუდრაჭა.

თქვენი გაგრძელება ჩემი სიცოცხლე. შეეშვი, სენტიმენტების დრო არ არის, ყოველი წუთი ძვირფასია, ანგარიში გაქვს ჩასაბარებელი, რომელზეც შენი მომავალი დამოკიდებულია. ეჰ, ისევე ამქვეყნიურზე ვფიქრობ.

კაცი წამოდგა, უცნაურად მოაზროვნე ბავშვებს ხელი ჩასჭიდა, წინკარში გავიდა. ეზოში ჩასვლისთანავე ბავშვები საქანელას მისცივდნენ. უცნაური ბავშვი იყო ელისაბედი, ოთხ წელს გადაცილებული საოცარ, ასაკს შეუფერებელ რამეებს წარმოთქვამდა. აგერ, თუნდაც ყვავილებზე ფუტკრები და პეპლები დასხდებიან, ფოთლები ცვივა ქარში. შევეკითხე ერთხელ, ბაბუ საიდან იგონებ ასე მწყობრად დალაგებულ საოცარ სიტყვებს-მეთქი? არ ვიცი ბაბუ, ვილაც მკარნახობს, ძალიან ლამაზი ქალია. ბავშვის ფანტაზია შეუმეცნებელია.

ეჰ კიდევ, სხვაგან გადავვარდი. ეგონა მობორილად ფიქრებს ეზოში მაინც დააღწევდა თავს. გარშემო ყველაფერი ფუტკრის სკასავით ზუზუნებდა, ყურებში განუწყვეტელი წივილი ესმოდა. ექიმთან ხომ არ მივიდე? და ან რას გიშველის ექიმი? ეზოდან ამოსვლისთანავე კინისკვრით მიაგდო საკუთარი თავი სანერ მაგიდასთან და ბავშვობისკენ გაინავარდა. დრო ძალიან ცოტა ჰქონდა.

ახლა დედულეთი მცირე ხნით დავტოვოთ და მამულეთში გავემგზავროთ, იქაური ამბებიც ხომ უნდა მოვჩხრიკო. აბა, დრო როგორ მოვკლათ, რა უცნაური ნათქვამია, დრო მოვკლათო, არადა პირიქითაა. მამულეთში დიდ ბებიასთან და ბაბუასთან ვცხოვრობდით. ბებია ფიცარივით ხმელი ქალი იყო, ბაბუა უფრო შევსებული და მნითური. ნაბლის ხის პატარა სახლი ჰქონდათ და ყველანი იქ ცხოვრობდნენ. კარგად მახსოვს მზეზე მიფიცხებული, დიდ ქვაზე ჩამომჯდარი ბებო ჯოხით ხელში. მიუხედავად მსცოვანებისა ძალზე მარჯვე ქალი იყო, მდინარეზეც ჩადიოდა და ტოტებს აგროვებდა. წყლისგან გაპრილებულ ტოტებს სპილოსძვლისფერი დაჰკრავ-

როლანდ გიორბაძე

და, სათამაშოდ ვიყენებდი. ბებო სულ თავშალში იყო გახვეული, რომლის ბოლოთი ხშირად ინმენდდა ცრემლს. რომ წამოვიზარდე, მერე გავიგე, თურმე სამი შვილი დალუპვოდა ომში. ბაბუას, როგორც აღვნიშნე, ჟღალი ფერი დაჰკრავდა. ძალზე მშრომელი კაცი იყო, ომის დროს ობლებს ინახავდა. დაკორძილი თითები და ამობურცული სახსრები ჰქონდა, როგორც ჩანს სახსრების დაავადება ანუხებდა. ვერაფრით ისწავლა ჩემი სახელის სწორად წარმოთქმა, ხან რას მეძახდა, ხან რას.

დიდი ჭირიანი ბავშვი ვყოფილვარ, ხშირად ავადემყოფობდი, სანამ ენას ამოვიდგამდი სულ ვლნაოდი. რით არ მიწამლეს, მაგრამ ვერაფერი მომიხერხეს. გამწარებულმა დედაჩემმა აღარ იცოდა რა ექნა. ერთხელ, მოფერებისას, თურმე ყურზე მოუხვდა ხელი და დამიქცევია ქვეყანა. მიხვდნენ, ყური მანუხებდა.

სახლის უკან უზარმაზარი კირის ორმო იყო ამოთხრილი. სულ მაფრთხილებდნენ, არ მივკარებოდი, ჩაიფუფქებო. მეც შიშით გავერიდებოდი ხოლმე. ისე კი მიკვირდა, უცეცხლოდ როგორ დავინვებოდი. წვიმიანობისას ეზო იტბორებოდა. წყლის დასანრეტად მამამ უზარმაზარი თხრილი გაჭრა, იმდენად ღრმა, გადაფოფებაც კი მიჭირდა. ბევრ რამეს იმასსოვრებს ბავშვის გონება და გასაოცრად ღრმა სიბერემდე ინარჩუნებს. ჩემი სახელით შენუხებულმა დიდმა ბაბუამ მამაჩემს გული გამოუღო სასწრაფოდ ბავშვი მოვნათლოთ და სახელიც გამოფუცვალათო. საოცარი კაცი იყო დიდი ბაბუა, ბავშვივით გულუბრყვილო, გულწრფელი, ტკბილად მოუბარი და სინდისიერი. ღრმად მსცოვანს მხედველობა და ყურთასმენა დააკლდა, გადანყვიტეს ქუთაისში ექიმთან წაეყვანათ. ეს მამინ არც თუ ისე ადვილი საქმე იყო. ორმოცდაათიან წლებში ტრანსპორტი იშვიათობა იყო. ხან ფეხით, ხან ურმით და ხან მანქანით ქუთაისამდე ჩააღწიეს და ხელდამშვენებულები ექიმს მიადგნენ სახლში. ექიმი შორეულ ნათესავად გვერგებოდა, გასინჯა ბაბუა და წამლებიც გამოუნერა.

– თქვენი დიაგნოზია... – დაიწყო ექიმი.

– არა, ბატონო, – არ დაამთავრებია ბაბუამ, – ჩემი სახელი დიანოზია.

ექიმს ღიმილი გაკრთომია სახეზე. იმ ღამით მასთან დარჩნენ. მეორე დღით ოჯახმა საუზმე გაუწყო სტუმრებს და ფინჯანით ჩაიც მიართვეს. უყურა, უყურა ორთქლავარდნილ ფინჯანს ბაბუამ და ოჯახის უფროსისთვის მიუმართავს:

– თუ ღმერთი გნამს, ღვინო რომ მოგიტანე ის დამალევიან ჩემო ბატონო. რა გლენის საქმეა

ჩაი. ჩაის ჩემი დედაკაცი გაციებისას მასმევს ოფლის მოსადენად...

ხო, ჩემ სახელზე გართულება ჰქონდა ბაბუას, არაა ქართული სახელიო. მონათვლა არცთუ ისე ადვილი საქმე იყო მაშინ, თანაც საშიში. ეკლესია, ხატი და მღვდელი ხომ სასტიკად იკრძალებოდა. ერთ დღეს დედა მეძახის, შემოდი შვილო სახლში, მკურნალი ბაბუა მოვიდა, გამოგილოცავს და ავადაც არასოდეს გახდებო. შევედი სახლში, მაგიდის თავში ვილაც შავწვერა, შავებით შემოსილი უცნობი იჯდა, ფეხზე წამოინია და ჩემსკენ წამოვიდა. შიშისგან გული კინალამ გამისკდა და ღრიალით კარს ვეცი. თხრილთან დამიჭირეს და მალულად მომნათლეს. მას მერე, დიდობამდე, ავადმყოფობას სერიოზულად არ შევუწუხებდვარ.

ეზოში, მომცრო ზომის, თუთის ხე გვედგასპილოს ყურებივით ფართო ფოთლებით, მწიფობისას ხშირად ვსტუმრობდი. ერთხელაც ავბობლდი და პირს ვიკტებარუნებდი. დახუნძლული ტოტის მოსაწვევად მეტისმეტად გადავიზნიქე, თავი ველარ შევიმაგრე და ძირს მოვადინე ზღართანი, ავღრიალდი. მაშინ მოუნათლავი ვიყავი. ღრიალზე მეზობლებიც მოცვივდნენ, გამსინჯეს და გამომსინჯეს. ერთმა შავოსანმა ბრძენქალმა თქვა, ეს ხე მოჯადოებულიაო. მისმა სიტყვამ შეინირა ის საოცრად ლამაზი ხე, მეორე დღესვე მოჭრა მამაჩემმა. დიდხანს გამეყვა იმ ხის ტკივილი, მანუხებდა, მებრალებოდა. დიდობაში მის იდგილას თუთის ხე დავრგე და ასე გამოვისყიდე ჩემი დანაშაული. არა, არა, მეტი აღარ შემიძლია, საკმაოდ დამქანცველი ყოფილა წერა. წამოინია, ფეხზე წამოდგა, დაბუყებულმა სხეულმა შვებით ამოისუნთქა.

ქვიშის საათი კი ნელ-ნელა იცლებოდა, ისევ სანერ მაგიდას მივუჯექი, ისევ წარსულის ჩხრეკა დავინწყე. ასე მონაცვლეობით ხან დედულეთში და ხან მამულეთში მივყვებოდი ბავშვობის უდარდელ გზას.

ერთ ჩვეულებრივ დღეს, დედულეთში, როცა ჩემს მიერ მოგონილი თამაშებით გული ვიჯერე და მონყენილობისგან აღარ ვიცოდი რა გამეკეთებინა ეზოში ჩემი ტოლა ბიჭი შემოვიდა, ზოლებიანი პიჟამა ეცვა, მუხლსქვემოთ, შარვლის ტოტები უცნაურად იყო გამობერილი და ზონრით შეკრული. გამიკვირდა, ასეთი გასიებული ფეხებით როგორ დადის-მეთქი. გამეცნო, მე არსენა მქვიაო, მეც ვუთხარი ჩემი სახელი. ბები-აჩემის ძმისშვილიშვილი ყოფილა. შორს, სოფლის ბოლოს ცხოვრობდა. ბები-აჩემს უთქვამს, შენი ტოლა შვილიშვილი მყავს, გაგაცნობო. მართობის გამო ხშირად ვინყენდი და ბებიას ვებრალებოდი. იმ ბიჭსაც გახარებია და ამოვიდა ჩემს გასაცნობად. ჩამოვჯექით, თვალები სულ მისი ფეხებისკენ გამიბრბოდა. ვერ მოვითმინე და

ვკითხე:

– ფეხები რატომ გაქვს ასე გასიებული?

– რა? – ფეხებზე დაიხედა და ეშმაკურად გაიღიმა, – ხო, ძალზე მტკივა, ძლივს ამოვედი შენამდე, – მერე მოუსვენარი ცელქი თვალები შემომანათა. მიყურა, მიყურა, გადაიხარხარა და მოცელილივით გაგორდა მინაზე.

კაი გვარიანი შიში ვჭამე. მალევე წამოიმართა, შარვლის ტოტებს ქვემოდან ხელი გამოკრა, საიდანაც უამრავი თხილი გადმოცვივდა.

– აბა, შენთან ხელცარიელი ხომ არ მოვიდოდი, – თქვა ამაყად.

ბევრი ვიცინეთ, მთელი დღე ვაკნატუნებდით თხილს. დავმეგობრდით, სულ ერთად ვიყავით. ხან მე ვრჩებოდი მათთან სახლში და ხან ის რჩებოდა ჩვენთან. მხიარულად გადიოდა ზაფხულის დღეები. მეტად საინტერესო ბაბუა ჰყავდა არსენას, გვეფერებოდა და გვანებივრებდა. კარგად უკრავდა ფანდურზე და კარგადაც მღეროდა, მეც მამღერებდა. ძალიან გვიყვარდა. ცხოვრების გაკვეთილებს გვიტარებდა, გვასწავლიდა ქცევის წესებს, თუ სად როგორ მოვქცეულიყავით. ერთხელ, თამაშისას, ჯიბიდან ორი წითელი კვასკვასა ვაშლი ამოიღო, ისეთი ლამაზი და სურნელოვანი ნერწყვი მომადგა პირზე. გაუნოდა თავის შვილიშვილს და უთხრა: ერთი შენს მეგობარს მიეციო. არსენა დიდხანს დაჰყურებდა ვაშლებს. ერთი შედარებით უფრო წითელი იყო, ლამაზი და დიდი. ვერ გადაეწყვიტა, რომელი გაემეტებინა. ბაბუაც ყურადღებით გვიცქერდა. ბოლოს, რომელიც ყველაზე ლამაზი იყო მე გამომიწოდა. გაუხარდა ბაბუას, გულში ჩაიკრა ბიჭი. ასე ჩემო შვილოო, სტუმარს დიდი პატივისცემით უნდა მოეპყრა, სტუმარი ღმრთისგანააო. რა კარგი ხანაა ბავშვობა, და რა მალე მთავრდება. ბავშვური უბინოება რომ დიდხანს მიყვებოდეს კაცთა მოდგმას დედამინა სამოთხეს დამსგავსებოდა.

ზაფხული იწურებოდა, სექტემბრიდან პირველ კლასში უნდა შევსულიყავი. მთელი დღეები გართობა თამაშში გაგყავდა. ხან ბურთს დავდე-ვდით, ხან მშვილდ-ისრობანას ვთამაშობდით, ხან ხეებზე დავძვრებოდით, ხან ნალიაზე ავდიოდით და ხმამალლა ვმღეროდით. ყველაფერი რომ მოგვწყინდა წყაროზე ჩავედით, გაოფლილნი მივასკდით ყინულივით ცივ წყალს. ძალზე ცხელოდა, გადავწყვიტეთ წყაროში გვებანავა. საკმაოდ ღრმა იყო, მხრებამდე შემოგვწვდა. დიდხანს ვიჭყუშმპალავეთ, ვიცელქეთ, ვიყვინთავეთ. არადა, ორი დღის წინ, ბებომ გამაფრთხილა, დედაშენი ჩამოდის, დალილავებული ნუ დახვდებო. დალილავებული არ დახვდები, მაგრამ სიცხიანი კი. ჩვენმა ბანაობამ ყინულივით ცივ წყალში ორივენი გაგვაცია.

მეორე დღესვე სასწრაფოდ დავტოვეთ დედულეთი, ისე რო სიყრმის მეგობართან გამომშ-

ვიდობებაც კი ვერ მოვასწარი. ზესტაფონის ავტოსადგურში ხის ძირში, ქვაზე ვიჯექი და სიცხიანი თვალებით ვიმზირებოდი. უაზროდ გავყურებდი მოფუსფუსე ხალხს. ჩემი ყურადღება, ასევე ქვაზე ჩამომჯდარმა, შავოსანმა დედაბერმა მიიქცია. ავდექი და მასთან მივედი. ფეხებთან შუშის, მჟავე პომიდვრიანი ქილა ედგა. არანორმალურად მომინდა მჟავე პომიდორი. ბებოსთან მივედი, ქილას დავაცქერდი. შავი თავსაფრიდან ჭალარა თმა ჩამოშლოდა და საოცრად კეთილი, სევდიანი, თაფლისფერი თვალებით იმზირებოდა. გულთმისანივით გამიღიმა, ქილიდან პომიდორი ამოიღო და გამომინოდა. შეუსვენებლად ვჭამდი მწვანე პომიდორს. შენუხებულმა დედაჩემმა აღარ იცოდა რა ექნა და ბოდიშებს იხდიდა, ბებო კი ღიმილს ვერ იკავებდა. როგორც იქნა შევწყვიტე ჭამა, საოცარი შვება ვიგრძენი. ალბათ სიცხიანია, თქვა ბებომ. დედა დაეთანხმა და მოუთხრო თუ როგორ ვიბანავე ცივ წყაროში. ბავშვობაში ზომაზე მეტად მორცხვი ვიყავი, დღესაც მიკვირს როგორ მივედი ბებოსთან, ჩავეხუტე და შუბლზე ვაკოცე. თვითონაც მომეხვია, დამლოცა, ჯვარი გადამწერა და ლოყაზე მაკოცა. სანამ ავტობუსში ავიდოდი კიდევ ერთხელ შევაველე თვალი, თავსაფრის ბოლოთი ინმენდა ლოყაზე ჩამოცურებულ ცრემლს. ეჰ, ვინ იცის, რა ტკივილებს ინახავდა ბებოს გული. არ ვიცი, პამიდორის ბრალი იყო, თუ ბებოს დალოცვის, სახლამდე მისულიც არ ვიყავი სიცხე რომ გამინელდა.

– მისმენ? თუ ჩემ აზრებს კითხულობ? ხმა-სავით მესმის შენი ნაფიქრალი.

– ყურადღებით გისმენ, შენ ნასაყვანად ვარ მოსული, შენ კი შიშით აღარ ხარ. არ მოგწყინდა ცოდვებით დამძიმებულ სანუთროში ხეტიალი?

– არ მეგონა ზემოთაც თუ ხუმრობდნენ, მანახე ერთი ვისაც სააქაო მოსწყენია. მხოლოდ უკიდურესად სნეულს თუ წამოსცდება სამდურავი. მეპატიჟები და არც ვიცი სად, გაურკვეველ, თვალით უხილავ, ბურუსით მოცულ შეუცნობელ მიღმეთში. არ შეიძლება ცოტა რო გადავავადოთ? კიდევ დამიმატე დღეები.

– მევაჭრები? ურწმუნო ყოფილხარ, აბა რა გიპასუხო. გააგრძელე, გააგრძელე, ჩადი ბოლოში და მერე გადავწყვიტოთ.

– თუ გადამიდებ იქ ნასვლას, კარგი იქნება, ძალზე ბევრი დაუმთავრებელი საქმე მაქვს.

– გააგრძელე, გააგრძელე...

– ერთი სათხოვარი მაქვს კიდევ.

– რა სათხოვარი?

– მირჩევნია მოგიტხრო, ვიდრე ვწერო. ვიტანჯები, თვალითაც ვეღარ ვიხედები წესიერად, პატარა ხომ აღარ ვარ!

მცირე დუმილის შემდეგ უხილავმა თანხმობა განაცხადა:

– კარგი, მიაბე...

ღმერთო, რა სასიამოვნო ხმა აქვს, არადა, როგორ მეშინოდა, შიშიც სადღაც გაქრა...

ოჯახური მდგომარეობის გამო ოთხი სკოლა გამოვიცვალე. არ დამავინცდებოდა სოფლის დაწყებით, ოთხნობიან სკოლაში სწავლა. წვიმიანი დღეები სახალისო იყო, წყალი ჩამოდიოდა კლასში და მერხებს აქეთ-იქით დავარბენინებდით. კბილის ექიმის მოსვლისას ხომ თავდაყირა დგებოდა ყველაფერი. ექიმი ცხენით მოდიოდა, რუბენა ერქვა. ვინმე მოჰკრავდა თუ არა თვალს დაჰკვივლებდა, რუბენა მოდისო, მაშინვე ფანჯრიდან თავპირისმტკრევით ვხტებოდით და თავს ვენახებ და ყანებს ვაფარებდით.

მძიმე დრო იყო, ჭირდა ცხოვრება, ჩანთების ნაცვლად ბავშვებს წიგნებით სავსე აბგები ჰქონდათ გადაკიდებული. ბევრი ფეხშიშველა დადიოდა სკოლაში. ჩვენი ყველაზე სუსტი წერტილი რუსულის გაკვეთილი იყო. არ გვესმოდა და ვიზეპირებდით. ერთხელ, მასწავლებელმა, ჩემს გვერდით მჯდომს გაკვეთილი მოაყოლა. გაჭირვებით ჩაამთავრა, ბოლოს ეკითხება: აბა მითხარი **Морковь*** ქართულად როგორ ითარგმნებაო, მხრები აინურა და მე შემომხედა. მე მგონი მაკარონია, მივამსგავსე ერთმანეთს სიტყვები. გაცეცხლებული მოვარდა მასწავლებელი და ისეთი სილა გაანა ნაპერწკალი გააყრევინა თვალებიდან, ჩემს გამო დაისაჯა ის საცოდავი ბავშვი. ძალიან განვიცდიდი მომხდარს, მრცხვენოდა, ვინ მექაჩებოდა ენაზე. ჩემი ჭკუით დავეხმარე.

ჩვეულებრივად ვიზრდებოდი, როგორც სოფლის ყველა ბავშვი. შეძლებისდაგვარად ვეხმარებოდი მშობლებსაც, სიმინდის გამარგვლაც ვისწავლე და ვენახის მოვლაც, საძოვარზეც დამყავდა პირუტყვი, მაგრამ ფეხბურთის თამაშს არაფერი მერჩინა. ფეხბურთის გადამეტებული სიყვარულის გამო სწავლას მოვუკელი. დედამ სასწრაფო ზომები მიიღო და ქალაქში გადამიყვანა მამასთან. მამა ქალაქში მუშაობდა, იქ სახლი გვექონდა. ცვლიანი სამუშაო ჰქონდა, თავისუფალ დროს ჩამოდიოდა სოფელში. მამის დიდი ხატრი მქონდა, იყო რაღაც ბარიერი და თანასწორივით ვერც ვერასოდეს დაველაპარაკებოდი. ცვლილებებმა კარგი შედეგი გამოიღო. ვბრუნდებოდი და ტოლებში გავინავარდებდი ხოლმე. ჩვენგან მოშორებით, დაახლოებით ათი კილომეტრის სავალზე, ნაბლის დიდი ტყე იყო. ჩემი ტოლა ბიჭები ნაბლობისას ყოველთვის დადიოდნენ. მშობლები რატომღაც არ მიშვებდნენ. დიდი ხვენწა-მუდარის შემდეგ და თანატოლების ჩარევით მშობლებმა ნება დამრთეს მეც მომეარა ნაბლოვანი. ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. შევთანხმდით, მესამე მამლის ყვილისას გავდგომოდით გზას. ასაკით ჩემზე დიდი ბიჭებიც

* სტავილო

იყვნენ, რომლებსაც არაეთხელ მოუვლიათ ტყე, გზაც კარგად იცოდნენ.

ლამით უინჟლილებანთებულებმა გამომიარეს. ზურგზე საგზლიანი ჩანთა მოვიგდე და ბიჭებს ავედევენი. მივდიოდი და შიშნარევი თვალებით ვათვალიერებდი გარემოს, ლამის იდუმალემა მაფრთხობდა. სიჩუმეს ჩვენი ფეხის ხმა და მდინარის ჩხრიალ-დუდუნი არღვევდა, ტალღების ნაპირზე შეხეთქება და ჩქერალების ჩქაფანი, რომელიც დღისით ცხოვრების აყალმაყალში არც კი იგრძნობოდა. მწკრივის ბოლოში ვიყავი, ბიჭებმა სიმღერა წამოიწყეს, ავეყვი. მივდიოდი და ლამის ბინადრებს ვაფრთხობდით. საკმაო გზა გავიარეთ, არცთუ ისე ბევრი იყო დარჩენილი ნაბლნარამდე. მოკლეზე რომ გავსულიყავით სასაფლაო უნდა გადაგვეჭრა, შიშმა ამიტანა და არა მარტო მე, როგორც მერე გაირკვა. მხიარულება და სიმღერებიც მიჩუმათადა, ხმას არავინ იღებდა, გასუსული მივდიოდი. ლამით მკვდართა საუფლოსთან მიახლოება, არცთუ ისე ადვილი იყო მოზარდებისთვის. უეცრად ჩემს წინ მიმავალი უკან გადმოქანდა და დამეჯახა, ძირს მოვადინე ზღართან. ნქცეულმა შევასწარი თვალი, თუ როგორ გარბოდა საფლავეებს შორის თვალებანთებული ურჩხულის მსგავსი ოთხფეხა არსება. გონის დაკარგვას აღარაფერი მაკლდა, საამქვეყნოზე ბიჭების ხარხარმა მომიყვანა. თურმე გზააბნეული, ჩაძინებული ხბო გავალვიძეთ, დაფეთებული წამოვარდა და ჩვენც შიშით დაზაფრულები პანტიპუნტით მოვეფინეთ მიწას.

რამდენიმე კილომეტრის გავლის შემდეგ ტყეში ამოვყავით თავი, კიდეც დაგვათენდა. საკმაოდ შრომატევადი ყოფილა ნაბლის მოგროვება. სამხრობამდე ვეძებდით. გამოუცდელობის გამო ბევრი ვერაფერი მოვაგროვე. ნაფიხემსეთ და უკან დასაბრუნებლად მოვემზადეთ. ორად გავიყავით, ერთი საათის სიარულის შემდეგ ჩვენი ჯგუფის წინამძღოლი მიხვდა რომ გზა აერია, დიდხანს ვიხეტიალეთ. ბინდებოდა, შიშმა ამიტანა. გავიფიქრე, თუ დროზე არ გავალნიეთ აქედან მგლების ლუქმა გავხდები-მეთქი. როგორც იქნა ტყე შეთხელდა, შორს ტბას მოვკარი თვალი. შემოვბრუნდით და ლასლასით სოფლისაკენ მიმავალ გზას გავუყვით. მოგვშივდა, საჭმელი აღარ გვქონდა და ჩვენს მოგროვილ ნაბლს შევექეცით. ლამე იყო სახლს რომ მივადექი. რახან ცოცხალი მივედი მშობლებს, მეორე დღემდე, საყვედური არ დასცდენიათ. მშიერ კუჭზე ნედლი ნაბლის ჭამამ ყველას მუცლის გვრემა დაგვმართა, ტიკებივით ვიყავით დაბერილები. კარგა ხანს მოვუნდი გამოკეთებას. ის დღე იყო და ის დღე, ტყეში წასვლის სურვილი საბოლოოდ ამოვირეცხე გულიდან. ნაბლს ახლაც აღმაცერად ვუყურებ.

– ყველაფერი მოვყვე რაც თავს გადამხდენია?

მხატვარი სოფიო ქელიძე

– დიახ, ყველაფერი. რაო, გეზარება? წერა გეზარება, თხრობა გეზარება, იძულებული ვარ შეგიმოკლო დღეები...

– არა, არა, – აფორიაქდა ბერიკაცი, – კი არ მეზარება, უბრალოდ გახსენებისთვის დრო მჭირდება.

– აღარავითარი დრო, გააგრძელე.

რომ მოვყვე, არავინ დამიჯერებს. ეჰ, ხელი ჩაიქნია, ანი ვილას რას მოვუყვები...

იმ წელს ოთხწლედს ვამთავრებდი. ერთ დღეს, გაკვეთილების შემდეგ, სკოლის დირექტორმა, რომელიც ამავე დროს ქართულსაც გვასწავლიდა, ბიჭები შეგვკრიბა და გვითხრა: გალმა ფერდობზე ერთი პატარა ყანის ნაჭერი მაქვს გასათოხნი და თქვენი დახმარება დამჭირდებაო. ჩვენც, რა თქმა უნდა, დავთანხმდით, მიუხედავად იმისა, რომ ყანის თოხნა-გამარგვლის დიდი გამოცდილება არ მქონდა. ის კი არა და გამეხარდა, თურმე მეც შემძლება დირექტორისთვის რაღაც დახმარების განევა... მეორე დღეს, ჩვენი თოხებით, გამოცხადდით მასწავლებელთან. პატარა ნაჭერი კი არა, მთელი ფერდობი იყო გასათოხნი. გული შემინუხდა, ამას რა მოამთავრებს-მეთქი. დღის ბოლომდე გავედით ბოლოში. ჩემი თავის მიკვირდა, ნუთუ ეს მე შევძელი? ამდენხანს თოხი არასოდეს მჭერი. კი დავიქანცე, მაგრამ კლასელებთან ხომ არ შევირცხვენდი თავს. ისე, რაც მართალია მართალია, ძალიან გამიჭირდა. მკლავებსაც ძლივს ვამოძრავებდი.

როგორც წესი, ნაღს სუფრა მოჰყვება

ხოლმე. შესანიშნავი პურმარილი გაგვიშალეს. მოშიებულები ვიყავით, გვარიანად შევექცით. ჩემს გაკვირვებას საზღვარი არ ჰქონდა, როცა მასპინძელმა მაგიდაზე ხელადებით ღვინო ჩამოდგა. ჯერ გამოიკვირდა, მერე კი რალაცნაირი სიამაყე ვიგრძენი, ლამის ტოლ-სწორად გთვლიდა მასწავლებელი. არადა, მხოლოდ მეოთხეკლასელები ვიყავით. შეგვივსეს სათითურივით პატარა ჭიქები. დაგვლოცა მასპინძელმა, გავიხედე კლასელებისკენ, ყველამ წაატანა ჭიქას ხელი, შევსვით. დიდად არ მომწონებია მომჟავო ღვინო, ლიმონათი მერჩინა. ეს იყო ჩემი პირველი შეხვედრა და გაცნობა ღვინოსთან, პირველ ჭიქას მეორე მოჰყვა, მეორეს მესამე... სიმჟავეც გაქარწყლდა. გავმხიარულდი, დაქანცულობაც სადღაც გაქრა. ისე მსუბუქად ვგრძნობდი თავს თითქოს ფრთები შემსხმოდა.

სახლამდე სულ სიმღერით მივედი. ჭიშკარს რომ მივუახლოვდი, ჩემდა გასაკვირად, მიწამ ტორტმანი დაიწყო, მერე ცა ამოტრიალდა, ფეხქვეშ გამეფინა და ფრთებშესხმულივით უკიდევანო ცის ოკეანეში გადავეშვი. ორი დღე მოვუნდი მიწაზე დაბრუნებას. სულ მიკვირდა, ღვინო როგორ დაგვალევინა მასწავლებელმა. ასეთი იყო ჩემი პირველი შეხვედრა ღვინოსთან, ამ საოცარ, ღვთივკურთხეულ მაკურნებელ სითხესთან.

დრო გადიოდა, უზრუნველი ბავშვობის წლებიც დრომ გაიყოლა. სკოლას ვამთავრებდი, სიჭაბუკის ხანა დამდგარიყო. ოჯახში მოვითათბირეთ, სწავლა უმაღლეს სასწავლებელში გამეგრძელებინა. იურიდიული ფაკულტეტი ავირჩიე. მე და დედა გავემგზავრეთ ქალაქში, შორეული ნათესავი მოვძებნეთ და დროებით მასთან დავმკვიდრდით. დედაქალაქში მხოლოდ ერთხელ ვიყავი ნამყოფი, ისიც გავლით. მამაჩემს ქარხნიდან მანგლისში, ბავშვთა სანატორიუმში, დასასვენებელი საგზური მისცეს. სანატორიუმის გარდა პიონერთა ბანაკებიც იყო, უამრავი ჩემი ტოლა მეგობრები გავიჩინე. შესანიშნავი ადგილი იყო, სუფთა და მოვლილი, მაგრამ ჩემდა სამწუხაროდ დიდხანს ვერ დავრჩით. დედაქალაქში ქოლერა გაჩნდა და მამაჩემმა სასაწრაფოდ დამატოვებინა სანატორიუმი კარანტინის გამო. რის ვაი-ვაგლახით გავალწიეთ დედაქალაქიდან. კაცი ჩაფიქრდა, მობორიალე აზრებს ალაგებდა, დიდხანს მოუნია დაყოვნებამ.

– რა ხდება, ხომ არ ჩაგეძინა, – შეეხმიანა მკრთალი ლანდი.

– რა ჩამაძინებს, თავის ტკივილი მკლავს, ეს დღეები სულ თავი მტკივა. თუ გასასვლელი ვარ აქედან, ხომ არ სჯობია, ბარემ გამიყვანო. ტკივილებისგან მაინც გავთავისუფლდები. ასაკი, სიბერე და უძღურება მოსაბეზრებელია. სხეულის თითქმის ყველა ორგანო შეფერთხილია. არა მარტო მე ვწუხვარ, სხვებსაც ვაწუხებ.

– გააგრძელე, გააგრძელე, შენთვის არც მოსვლა უკითხავთ და არ წასვლას შეგეკითხებიან.

ძალიან მომეწონა დედაქალაქი, ხალხით სავსე ქუჩები, შენობები, ჩემთვის ყველაფერი უცხო იყო და დიდი ინტერესით ვათვალიერებდი. განსაკუთრებით მომეწონა რუსთაველის პროსპექტი მისი ღირსშესანიშნაობებით: ლალიძის წყლები და უგემრიელესი ხაჭაპურები.

სამწუხაროდ იმ წელს მისაღები გამოცდები ვერ ჩავაბარე, არ მეყო ცოდნა. ოჯახურ თათბირზე გადაწყდა, სათანადოდ მოემზადებულიყავი და მომდევნო წელს მეცადა, ოღონდ საღამოს დასწრებულზე, საამისოდ კი დედაქალაქში უნდა ჩავწერილიყავი. მოკლედ, დედაქალაქის მკვიდრი უნდა გავმხდარიყავი. ჩაწერა დიდ სირთულეებთან იყო დაკავშირებული. მოკლედ, თბილისელი გავხდი. დავსაქმდი, თან მოსამზადებლად მასწავლებლებთან დავდიოდი. თავს არ ვიზოგავდი, მაგრამ რად გინდა, სამხედრო სავალდებულო სამსახურში განვევის დრო მოდიოდა. შეიძლებოდა თავის არიდება გარკვეული თანხის სანაცვლოდ, მაგრამ ასეთი თანხა, მუშათა კლასის წარმომადგენლებს საიდან გვექნებოდა.

დილით ექვს საათზე ვდგებოდი, წავიხემსებდი და სამსახურში გავრბოდი. ხარატის მოსწავლედ ამიყვანეს. ეროვნებით რუსი, მხიარული კაცი იყო ოსტატი. ერთხელ სოფლიდან ორნახადი ჭაჭის არაყი ჩამოვუტანე. ჭკუაზე აღარ იყო კაცი. ჩარხთან ახლოს მაგიდა გამითავისუფლა და მითხრა, დაჯექი და იმეცადინეო, იურისტ კაცს ჩარხი რა ჯანდაბად გინდაო. ერთი ჩართვა გამორთვას გასწავლი, ეგეც გეყოფაო. ძნელი წარმოსადგენი არ არის, ათეულობით ჩარხი ერთბაშად რომ ჩაირთვებოდა, გონების როგორი დაძაბვა იქნებოდა საჭირო, რომ რამე გესწავლა. მაინც ვახერხებდი, საღამოს მასწავლებლებთან დავდიოდი. ერთხანს ასე გაგრძელდა, მერე კომისარიატში გამომიძახეს, რადიოლოკაციის კურსების შესასწავლად. ჯარისთვის მამზადებდნენ. ამდენს კი უკვე ვეღარ გავუძელი. ქარხანა, მასწავლებლები და კიდევ რადიოლოკაციის კურსები. მამაჩემს ვუთხარი, არაფერი გამოვა ამ საქმიდან-მეთქი. უმჯობესია სამხედრო სამსახური მოვილიო და მერე გავაგრძელო სწავლა. თანაც ორწლიანი სამხედრო სტაჟი მექნება, იურიდიულისთვის ზედგამოჭრილი. ასეც მოვიქცით. მასწავლებლები შენუხდნენ. ქართულის პედაგოგმა მითხრა, რომ ჩამოხვალ პირველი ნაწილის მომზადების ფულს არ გამოგართმევო.

რაიონიდან მშობლებმა გამომაცილეს. რკინიგზის სადგურზე ვიდექით, დედაჩემი მალულად ინმენდდა ცრემლებს, მამაჩემი უბრად იყო. ვფიქრობდი, ნუთუ სათქმელი არაფერი აქვს-მეთქი. ორი წუთი იყო დარჩენილი მატარებლის გასვლამდე, დედამ გულში ჩამიკრა და

ცრემლიანი ლოყებით სახე დამინამა. ყელში ბურთი გამეჩხირა, ძლივს შევიკავე თავი ცრემლები რომ არ წამომსვლოდა. მამაც მოვიდა, გადამეხვია და გადამკოცნა. ეს იყო მამის პირველი კოცნა თვრამეტი წლის განმავლობაში. მკაცრი და სამართლიანი კაცი იყო, ფამილარობის მოძულე. გამეხარდა, თურმე ვყვარებივარ. ბეჭებზე ხელი დამარტყა და ვაგონისკენ მიბიძგა. აბა შენ იცი, ჭკუას მოუხმე, ფრთხილად იყავი, ორი წელი მალე გავაო.

თბილისიდან არავის გავუცილებივარ. სამგორში გაგვანანილეს და ვაგონებში ჩაგვსხეს. ჩემი ტოლა ბიჭები იყვნენ, ზოგი ჩემზე უფროსები. გავიცანით ერთმანეთი, ვაგონის მესამე იარუსზე მოთავსდით. იყო გაუთავებელი ყაყანი და მისვლა-მოსვლა. ფიზიკურად და ემოციურად დაღლილს მალე ჩამეძინა. გამთენიისას გამელვინა, მატარებლის ბორბლების მონოტონური დაგადუგი ისმოდა. ფანჯრიდან მარილისფერი ტრიალი მინდვრები ჩანდა, უსახური და უკაცრიელი.

ცოტა ხანში ბაქოს მიაკივლა მატარებელმა. ჩამოგვსხეს, გაგვამწკრივეს და პორტისკენ გავუყევით გზას. არ მესიამოვნა, მე უფრო რუსეთის გაცნობა მენდა. სიცხის აუტანლობის გამო შუა აზია მზაფრავდა. პორტში პატარა ზომის გემზე გადაგვსხეს, ასი კაცი ვიყავით საქართველოდან. პირველად ვნახე ზღვა, გემით მოგზაურობაც პირველი იყო. ყველაფერს ეჩვევა ადამიანი, თვალი ზღვასაც შეეჩვია და გემსაც, პირველი შიშიც გაქრა. ზღვაზე მეტად, მასში ამოსვეტილმა კოშკებმა – ნავთობის ჭაბურღილებმა გამოაცხეს. მიკვირდა, როგორ ჩერდება წყალზე, როგორ დაამაგრეს-მეთქი.

ყველაზე დიდი გაცნობა ზღვის მეორე ნაპირმა გამოიწვია. გემზე კიბე ჩამოუშვეს და ნაპირზე გადავედით. ბევრი ჩვენგანი ზღვაშიც შეტყაპუნდა, სახეზეც შეისხეს წყალი, გაგრილდნენ. დამთრგუნავი იყო სანაპირო – თაკარა მზე, გადახრუკული გარემო, არც ერთი ხე, მხოლოდ კავშირგაბმულობის ბოძები. არც ბალახი. სილა, სილა და სილის გორები. შემეშინდა, ღმერთო, აქ არ დამტოვო-მეთქი. ისევ დაგვამწკრივეს, გავუყევით გზას.

რკინიგზის სადგურს მივუახლოვდით. პატარა სადგური იყო, რამდენიმე შემადგენლობა იდგა. ვაგონები თბომავალს იყო ჩაბმული და ხანდახან ჭვარტლიანი ბოლი ამოიფრქვეოდა. ირგვლივ მიმოვიხედე, ჭრელაჭრულა კაბებით შემოსილმა პატარა გოგოებმა მიიქციეს ჩვენი ყურადღება. უცნაურად იყვნენ გაკრეჭილნი, შუბლიდან კეფამდე და ყურიდან ყურამდე საკრეჭი მანაქანა იყო გადატარებული – ჯვრის ფორმის. როგორც შემდეგ ამიხსნეს, ამგვარად გაკრეჭილნი წამოზრდილ თმას ადვილად იწნავდნენ.

შეგვყარეს ვაგონებში და გავუდექით გზას,

რომელიც არც ვიცოდით სად მიგვიყვანდა. ცოტა ხანში ვაგონში ვაშლი ჩამოატარეს, რომელსაც ძალზე იაფად ჰყიდნენ. ის იყო უნდა შეგვეძინა, რომ მეთაურმა კინისკვრით გაყარა მოვაჭრენი და გვიყვარა: არ მიეკაროთ, დეზინტერიას აიკიდებთო. პირველად გავიგონე მაშინ სიტყვა დეზინტერია, რომელმაც ახლო მომავალში შემახსენა თავი.

მეშვიდე დღეს მივადექით დანიშნულების ადგილს. გადმოგვსხეს ვაგონებიდან. ღამე იცრიცებოდა. დაგვამწკრივეს ასი კაცი და არეული ნაბიჯებით გავუყევით გზას. დაგვათენდა. პატარა დასახლებაში შევედით, ერთსართულიანი თეთრად შეფეთილი სახლები ჩამწკრივებულიყო გზის ორივე მხარეს. თვალში მომხვდა ურიცხვი წყლის საქაჩები და მწირი მცენარეულობა. უწყლო ქვეყანაში მოვხვდით. მივხვდი, რომ მავნე კლიმატის გამო ძალზე რთული იქნებოდა აქ სამსახური. როგორც შემდგომ გავარკვიე, კონტინენტური ჰავა იყო – ზაფხული ცხელი, ზამთარი გრძელი და ყინვიანი.

ერთ შენობასთან გაგვაჩერეს, რომელზეც დიდი ასოებით, რუსულად, ეწერა აბანო. დაგვშალეს, დაგვაცალკევეს, თმა გადაგვპარსეს და შეგვრეკეს აბანოში. უცნაური აბანო იყო, უშხაპო. ტაშტებით იყო იქაურობა მოფენილი, ავავსებდით წყლით და გადავივლებდით ტანზე. მერე შეგვმოსეს სამხედრო ფორმით. სასაცილოდ გამოვიყურებოდით, ყველანი თავგადაპარსულნი, ხაკისფერი ტანსაცმლით შემოსილნი, ერთმანეთს ველარ ვცნობდით. იყო რია-რია, გადაძახილ-გადმოძახილი.

ნეტავ რატომ მაყოლებს? დავიღალე ამდენი ქაქანით, ნუთუ არ მოსწყინდა ან არ დაიღალა? გაიფიქრა ბერიკაცმა. და ისევ ხმა:

– გააგრძელე, გააგრძელე, ბევრი აღარ დაგრჩა, მალე გადაწყდება ყველაფერი.

სხვა რა გზა იყო, ისევ გაგვგრძელე თხრობა. მიგვიყვანეს სამხედრო ნაწილში, დაგვირიგეს ნემსი, ძაფი და სამხრეები სამხედრო ფორმაზე მისაკრებლად. მე არაფერი გამომივიდა, ვერაფრით ვერ მივაკერე სამხრე. ხან მხრის წინ გადმოდიოდა და ხან მხრის უკან. შევეცოდე სანოლის მეზობელს და თვითონ დამიკერა. სანოლები კი უცნაური იყო, ორსართულიანები. ორი ზენარი – ერთი სანოლზე გასაშლელი, მეორე ზემოდან გადასაფარებელი და „ადეალა“. იმ დღეს ბევრი არაფერი გაგვიკეთებია. ვსწავლობდით ფეხზე სახვევების შემოფენას. ზოგმა ადვილად აითვისა, ბევრს გაუჭირდა. არადა, თუ წესიერად არ შემოიხვევდი, ჩექმა ფეხზე ტყავს გაგაძრობდა.

იმ დღეს ჩვენს ნებაზე ვიყავით, არავის შევეუწუხებივართ. მერე სადილზე წაგვასხეს, თითო მაგიდას ათი კაცი უსხდა. სანამ მთელი შემადგენლობა არ შემოვიდა ფეხზე ვიდექით.

დამერწმუნეთ, არ არის ადვილი მშვიერი კაცისთვის განყოფილი სუფრის ყურება. როგორც იქნა გაისმა დასხდომის ბრძანება, მაგრამ რად გინდა, წყალწყალა ბორში, რალაც ფაფა და კომპოტი. საშინელი საჭმელი იყო, ვერაფერს პირი ვერ წავაკარე. ვიფიქრე, კომპოტს მაინც დავლევ და პურს მივაყოლებ-მეთქი. გული კინალამ ამერია, რკინის ფინჯანში მოცურავე მატლები რომ დავინახე. მხოლოდ ორი ნაჭერი პური შეეჭამე. ისედაც აბზილაკი მჭამელი ვიყავი, როგორც დედა ამბობდა ხოლმე და ასეთმა საჭმელმა მთლად მომილო ბოლო. სხვა გზა არ იყო, უნდა შევჩვეოდი. შეგუება მიჭირდა, ძალზე გავხდი...

ჯარში ყველაფერი ბრძანებებით სრულდება, ათ წუთში გამოგვრეკეს გარეთ. მივაშურეთ ჩვენს ყაზარმას და არაქათგამოცლილებს მალევე ჩაგვეძინა. დილის ექვს საათზე ხრინინიანი მამლის ხმის მსგავსმა შეკვივლებამ გამოგვალვინა:

– ასეულო, ადექ! – გაჰკიოდა ჩემზე მეტად ჩამომხმარი, დაბალჩინიანი ოფიცერი.

წამოვიზღაზნეთ, ძლივს მოვახერხეთ ჩაცმა, განსაკუთრებით ფეხის სახვევებმა და ჩექმებმა გაგვანვალეს. ერთმანეთს ვეჯახებოდით, ვბორძიკობდით და ძირს მწიფე მსხლებივით ვეხეთექობდით. რის ვაი-ვაგლახით ჩავდექით მწყობრში. ხრინინიანმა ხმის პატრონმა, თეძობზე ხელები შემოიჭდო, ბოლთის ცემას მოჰყვა, თან გვესაუბრებოდა.

– ახალგაზრდებო, ჯარში ხართ და ყველაფერი ისე უნდა შეასრულოთ როგორც ჯარს შეეფერება. სამხედრო სამსახურში ხართ და სამხედრო წესებს უნდა დაემორჩილოთ. ჩაცმის დრო ორმოცდახუთი წამია.

ისევ გვიბრძანა დაწოლა, ისევ ვერ ჩავეტიეთ დროში. ერთი სამჯერ დაგვანვინა და აგვაყენა.

გადიოდა დრო და ნელ-ნელა ვერჩვეოდი სამხედრო სამსახურს. ძალზე გამიჭირდა ჯარისკაცულ სადილთან და კლიმატთან შეგუება. ასეთმა კვებამ, ცისტერნებით მოზიდულმა წყალმა და უსუფთაობამ დეზინტერია დამმართა. დაავადებულები ცალკე ყაზარმაში გადაგვიყვანეს, სიცხე ორმოცს ასცდა, რასაც საშინელი კუჭის აშლა მოჰყვა. ძლივს ვასწრებდით ტუალეტამდე. სალამოს ნაწილის უფროსი შემოვიდა შემოწმებაზე. გამიზომეს სიცხე, თერმომეტრი ორმოცდაორს აჩვენებდა. სასწრაფოდ მანქანა, დაიღრიალა უფროსმა. ხუთი წუთის შემდეგ, საბარგო მანქანაზე ჩემს საწოლიანად შემეგდეს და გზას გამიყენეს.

მიგრინობდა მანქანა სტეკში, მხოლოდ ვარსკვლავებით მოჭიქულ ცას ვხედავდი. წუთუ ასე ხანმოკლე უნდა ყოფილიყო ჩემი ცხოვრება, მე ხომ ჯერ არაფრისთვის მიმიღწევია. სახლი გამახსენდა, ოჯახის წევრები, კიდევ კარგი დედაჩემი ვერ ხედავს ჩემს მდგომარეობას, გული

გაუსკდებოდა სანყალს.

გათენებას ბევრი არაფერი აკლდა სამხედრო ჰოსპიტალს რომ მივუახლოვდით. გადმომსვეს მანქანიდან, შევედით მისაღებში. გულმოდგინედ გამსინჯეს, სიცხეც გამიზომეს. თეთრხალათიანმა თავი გადაიქნია და დაიძახა: ალთინაი! ახალგაზრდა ტანთხელი, აზიური გარეგნობის გოგო მოცქრიალდა, მას ჩამაბარეს. გამომყევით, მითხრა. პატარა ოთახში შემეყვანა, ისტორია გახსენა. რალაცეებს მეკითხებოდა და ჟურნალში ინერდა. სასიამოვნო გოგო იყო, სულ ილიმებოდა. შებორკილი ვიყავი. რაც ჯარში ვმსახურობდი, ასე ახლოს საწინააღმდეგო სექსის წარმომადგენელთან არასოდეს ვყოფილვარ. ხომ არ გეშინიაო. როგორ ვეტყოდი რომ მეშინოდა. აბა, მუცელზე დანექი და შარვალის ჩაინიე, ნემსი უნდა გაგიკეთოო. ახალგაზრდა ლამაზი გოგოს წინაშე უკანალის მოშიშვლების შემრცხვა, თანაც მართლაც შევშინდი, არასდროს არ მქონდა ნემსი განაკეთები. მერე რალაც ტაბლეტები გადამიყლაპა, ნახევარი ქილა გლუკოზაც დამალევინა. ისეთი უჩვეულო სიტუაცია იყო, სულ დამავინყდა ავადმყოფობა. ამ პროცედურებს რომ მოვრჩი, მითხრა: გამომყევით. გავიარეთ გრძელი დერეფანი, ბოლოს საშხაპესთან შევჩერდით. შედი, დაიბანე, ტანსაცმელი კი სკამზე დაანყევო. შევედი და პირველად ამ ხნის განმავლობაში ადამიანურად ვიბანავე. რომ გამოვედი სკამზე ტანსაცმელი აღარ დამხვდა, მხოლოდ გრძელი, ზოლებიანი ნიფხავ-პერანგი იყო სკამზე გადაფენილი. შარვლის მსგავსი გრძელი ნიფხავის წინა მხარეც ჩახსნილი იყო და უკანაც, თასმებით იკვრებოდა. დამიძახეს, რა ქენი, ჩაიცვიო. როგორც იქნა მოვირგე, სირცხვილით აწურული გარეთ გამოვედი. ალთინაი კი იდგა დერეფანში და იცინოდა. მერე პალატაში შემეყვანა და საწოლზე მიმიტოთა. ყველაფერი ისეთი სუფთა და გაკრიალებული იყო კურორტზე, სხვა სამყაროში მეგონა თავი. ალთინაიმ მალე გამოჯანმრთელება მისურვა და დამტოვა.

ოცდაერთი დღე დავყავი ჰოსპიტალში, ეს იყო ბედნიერებისა და ადამიანური ცხოვრების ნათელი დღეები. ავადმყოფობა ვიღას ახსოვდა, გაკრიალებული, შარიმურა თეთრეული, ბზი-ალა თეფშები, ჭიქები, ჩანგლები, კოვზები და ფაიფურის ფინჯანით ჩაი. ყველაფერს ამას დანატრებული ვიყავი. გამახსენდა სამხედრო სასადილოს ცხიმიანი რკინის ჯამ-ჭურჭელი, რომელიც ხელიდან ცურავდა და გულზე შემომანვა, მენანებოდა ჰოსპიტლის დატოვება.

დავბრუნდი სამხედრო ნაწილში. მალე შუა აზიის უმაღლესი სამხედრო უწყებიდან ჩვენთვის გასახარი ბრძანება მოვიდა. დილით მოედანზე გამოგვიცხადეს, ოცდაოთხ საათში უნდა დაგვეტოვებინა ღმრთისგან დავინწყებული

ეს მრუმე დასახლება.

ერთი ღამის მგზავრობის შემდეგ ეშელონიდან გადმოგვსხეს და სამხედრო ნაწილში მიგვიყვანეს. წინა ადგილსამყოფელთან შედარებით შესანიშნავი ადგილი იყო. უზარმაზარი მდინარე, რომელშიც სამდინარო გემები დაცურავდნენ, ქუთაისის ხელა ქალაქს ორ ნაწილად ჰყოფდა.

სამხედრო ნაწილი აეროდრომთან ახლოს იყო, ისეთი ხმაურით ფრინდებოდნენ და სხდებოდნენ ზებგერითი სამხედრო თვითმფრინავები, რომ ყაზარმები ზანზარებდა. ძილში რამდენჯერ წამოვვარდნილვარ შიშით. მალე შევეჩვიე და მთელი დღის ნაჯაფარს თვითმფრინავების ღმუილი იავნანასავით ჩამესმოდა.

ასი ულვაშებშედრებული, ძალ-ღონით სავსე ქართველი ჭაბუკი ვმსახურობდით ნაწილში. სამი თუ ოთხი სომეხი, ამდენივე ბერძენი, ერთი აზერბაიჯანელი და ოთხი აფხაზი. აფხაზები ახლოს არ გვეკარებოდნენ. მათ შორის იყო ერთი უცნაური ახალგაზრდა, გვარად იოსელიანი. მიკვირდა და ვეუბნებოდი, იოსელიანი აფხაზი როგორ ხარ-მეთქი. თავს იკლავდა, აფხაზი ვარო. მერე შემოგვეჩვია, ცოტაოდენი ქართულიც ისწავლა. ძნელი დასაუფრებელი იყო ამდენი ქართველი ერთად. ხან ერთი გაიპარებოდა ქალაქში და ხან მეორე. იყო ძებნა და ვაი-უშველებელი.

ერთ დღით, ბატალიონის უფროსმა, პირადი შემადგენლობის დათვალელებისას იკითხა, თუ რა სიტუაცია იყო ნაწილში. საკუთარი სალორე ჰქონდა ნაწილს და პირველად ყოველთვის ღორებს მოიკითხავდა – ღორები ჯარისკაცებზე მეტად უყვარდა. მოახსენეს, რიგითი გუმბა აქამდე არ გამოჩენილაო. განრისხდა, გადაირია, როგორც კი გამოჩნდება ეგრევე კარცერშიო.

– Вийдутъ блядь здесь Гумба, Цумпа...* – რასაც ცხრასართულიანი გინება მოაყოლა.

მართლაც შესანიშნავი სალორე მოაწყო, შვილებით უვლიდათ. მელორეებად რუსები დანიშნა, მაგრამ თვეში ერთი-ორი მაინც ეკარგებოდა. გამოყარა რუსები, ახლა ქართველები დანიშნა. იგივე განმეორდა. იმიზეზებდნენ, რაღაც უცნაური სენია შემოჩენილი, ჩვენ რა ვქნათ, მოვლას არ ვაკლებთო. ბიჭო, რაღა მაინცდამაინც გოჭებს დარია ხელიო. ძალიან კარგად ხვდებოდა ნაწილის უფროსი რომ არანაირი ჭირი არ იყო. მომვლელი მელორეები ისე დამრგვალდნენ და გამშვენიერდნენ გადაადგილებაზე კი უჭირდათ. მე თქვენ გიჩვენებთ ჭირსო, დაიქადნა ნაწილის უფროსმა და რუსებს ქართველებიც მიაყოლა, ღორების მოვლა კი უზბეკებს მიანდო. იმ დღიდან დამთავრდა ჭირიანობა, შვებით ამოისუნთქეს ღორებმაც და ღორების მოყვარულმა ნაწილის უფროსმაც. გახარებული იყო, აქამდე როგორ ვერ მოვიფიქრე, მუსულმანები ხომ ღო-

* ამის დედაც... გამოვლენ აქ გუმბა, ცუმბა.

რის ხორცს არ ჭამენო?!

ერთ დღით, შეკრებაზე, ნაწილის უფროსმა ქართველებისთვის გასაკვირი რამ ზარ-ზემით გამოაცხადა:

– Усы носить разрешается только грузинам.**

გადირივინენ ბიჭები, ყველამ მოუშვა ულვაში. განსაკუთრებით თვალში საცემი იყო ერთი ჩვენი თანმემამულის ულვაში, რომელიც მეტად მოხერხებული, ოინბაზი, ენაკვიმატი და ხუმარა ახალგაზრდა იყო. რას არ მოიგონებდა, ულვაში იმსიგრძეზე ჩამოუშვა ნიკაპს გასცდა, რაღა სააკადის და რაღა მისი ულვაში. ერთ დღით, მორიგი სამწყობრო დათვალელებისას, ნაწილის მეთაურმა მწკრივის წინ ჩამოიარა და გრძელულვაშასთან შეჩერდა, გაოცებისგან კინალამ თვალეები გადმოცვივდა:

– Товарищ солдат, выйти из строя.***

გრძელულვაშა გამოვიდა.

– Блядь, что за усы? немедленно стричь.****

– ამხანაგო პოლკოვნიკო, ჩვენ ქართველებს...

– Молчать, – დაიღრიალა, – Бегом в быткомнате, немедленно стричь усы.*****

გამოვარდა გრძელულვაშა და მეგრულად, მამაპაპურად შეუკურთხა:

– სკანდიდა... – ჩაამთავრა და გაიქცა.

– Стой товарищ солдат, никакой скандинавия...*****

სიცლისაგან დაოსებული ქართველები კინალამ დავცვივდით. იყო ერთი ხარხარი და ხორხოცი. ჯერ გაუკვირდა პოლკოვნიკს, მერე კი თვითონაც გადაიხარხარა, ეს რა მოსწრებული რამ ვთქვიო.

ნახევარი საათის შემდეგ დაბრუნდა ულვაშყოფილი და მეთაურთან სირბილით მივარდა.

– разрешите встать в строй.*****

შეხედა პოლკოვნიკმა ჯარისკაცს და ისეთი ჩაბჭირდა გვეგონა ნაიქცეოდა. უკუღმართ ჯარისკაცს ულვაშები ჰიტლერივით დაეყენებინა.

– Блядь, эти Грузины что только не придумывают.***** – მოუქცია სალდაფონურად პოლკოვნიკმა.

კარგა ხანს ჰქონდათ ჯარისკაცებს სკანდინავია სალაპარაკოდ. ორი დღის შემდეგ ჰიტლერის ულვაშიც მოაპარსინეს.

– მეგობარო! მეგობარო! – მიმოიხედა, ვერავინ შენიშნა, – მე თქვენი სახელი არ ვიცი და იძულებული ვარ ასე მოგმართოთ, სად ხარ?

მკრთალი ლანდი არსად ჩანდა.

** ულვაშის ტარება შეუძლიათ მხოლოდ ქართველებს.

*** ამხანაგო ჯარისკაცო, გამოდი მწყობრიდან.

**** ამის დედაც, ეს რა ულვაშია, დაუყოვნებლივ გაიპარსე.

***** გაჩუმდი! სირბილით საყოფაცხოვრებო ოთახში, დაუყოვნებლივ გაიპარსე ულვაში.

***** სდექ ამხანაგო ჯარისკაცო, არავითარი სკანდინავია...

***** მწყობრში ჩადგომის ნება დამრთეთ.

***** ამის დედაც, რას არ მოიფიქრებენ ეს ქართველები.

– არ ვიცი სად ხარ, ვერ გხედავ. კარგი, იყავი სადაც ხარ. რა მნიშვნელობა აქვს, ისედაც გესმის ყველაფერი. როგორც მოვასხერხე ისე გაუწყვეტე ჩემი ცხოვრების შესახებ, ზოგი სამხიარულო, ზოგი სევდის მომგვრელი, უმეტესი კი სათქმელი დამრჩა. გულახდილად რომ გითხრა, ძალიან დავილაღე, ლოდინმა დამლაღა და შეუცნობლის შიშმა. მომწყინდა, მეტს აღარაფერს გაიმბობ. ან რა საჭირო იყო ამდენი აბდაუბდის თხრობა. თავდაპირველად მართლაც შემეშინდა, რომ მითხარი უნდა წაგიყვანო, ახლა აღარ მეშინია, ახლა მე გეხვეწები – წამიყვანე! კაცი რომ სიხარულის განცდას დაკარგავს, ყველაფერი ბეზრდება, ამქვეყნიური ცხოვრებაც კი. გეხვეწებოდი, ცოტა მადროვე-მეთქი, მაგრამ აღარ მინდა, უსიხარულო ცხოვრება რა ცხოვრებაა, დარდმა და ნალველმა მომილო ბოლო. თქვენ იცით რა ხდება ჩემს ქვეყანაში? სამოთხის მსგავს ქვეყანაში, რომელიც დღეს უპატრონოდაა მიგდებული? მეზრალეა დიდი წარსულის მქონე დაბეჩავებული ქვეყანა, სადაც საშინელი ქაოსია, სადაც საშინელი გაუტანლობა და ურთიერთმტრობაა. ეზიზღებათ ერთმანეთი, კლავენ ერთმანეთს, გარბიან ქვეყნიდან, დაკარგეს სამშობლოს განცდა და სიყვარული. ნაწილ-ნაწილ ყიდიან ამ ნალოლიავებ, ნასისხლარ მიწებს და მკვიდრდებიან უცხოტომელები, ისაკუთრებენ ჩვენი ბედოვლაობის გამო ქვეყანას. მალე ძირძველი მოსახლეობა მათი მონები და მოსამსახურეები გავხდებით. თუ განვითარება გინდა, შენ ქვეყანას შენ უნდა უპატრონო, მაგრამ ვინ განებებს პატრონობას. ვისაც არ ეზარება, ყველა ჩვენს საქმეში ერევა. გამოჩნდნენ ვითომ მეგობრები, რომლებიც სინამდვილეში ჩვენი ყველაზე დიდი მტრები არიან. ცეცხლითა და მახვილით ებრძვიან ჩვენს ზნეობას, ჩვენს თვითმყოფადობას, ჩვენს ტრადიციებს. ის გამაერთიანებელი, რასაც სამშობლოს სიყვარული ჰქვია, ფულის სიყვარულმა ჩაანაცვლა. სატკივარზე ბევრი საუბრობს, მაგრამ სატკივარის მოშუშების და გამოჯანსაღების გზისთვის ვერ მიგვიგნია. არც ზეციდან გვეხმარებიან, იქნებ თქვენ მაინც მოგვივლინოთ ვინმე, როგორც წარსულში მოგვივლენდით ხოლმე. გამოსავლის ძიების მაგივრად ძე შეცთომილები დავერიეთ ერთმანეთს მინიერი კეთილდღეობისა და სიამოვნებისათვის. უსუსურობა მკლავს, ჩემდა სამწუხაროდ ვერაფერს ვცვლი, ყოველივე ამის შემხედვარეს რაღა მინდა აქ, ტყუილად გეხვეწებოდი დატოვებას. არა, არა, ძალიან კარგ დროს მოხვედი, კარგ დროს. აღარ მინდა გადაგვარებულ და გადაჯიშებულ ქვეყანაში სიცოცხლე. წამიყვანე, გესმის? წამიყვანე! იღრიალა კაცმა...

ახალგაზრდა, სანდომიანი ექიმი ქალი რენ-

იმაციის განყოფილებისკენ მიიქაროდა. ხელში ავადმყოფობის ისტორიები ეჭირა. პალატებში შედიოდა და აპარატურაზე მიერთებულ ავადმყოფების მონაცემებს იწერდა. ერთი ძალზე მძიმე პაციენტი ჰყავდა, ცოცხლებში თითქმის აღარ ეწერა. უსაშინლეს ავარიაში მოჰყვა და ხიდიდან მანქანით გადავარდა. აგერ, უკვე, მეშვიდე დღეა გონდაკარგულია. გუშინ ესაუბრენ მეუღლეს და შეილებს.

– აზრი არ აქვს ასეთ მკურნალობას, მხოლოდ აპარატურაზე მიერთებით წერია ჯერ კიდევ ცოცხლებში, – უთხრათ განყოფილების გამგემ.

ძალიან განიცადეს, განსაკუთრებით მისმა ახალგაზრდა, მომხიბვლელმა ვაჟმა.

– იქნებ, ცოტა კიდევ ვადროვოთ.

– აზრს ვერ ვხედავ, – თქვა ექიმმა.

ცრემლით დაენამა ახალგაზრდას სახე. ცრემლის დანახვისას ქალს გააჟრჟოლა და სრულიად უადგილო ფიქრმა გაუელვა, ნეტავ ცოლი თუ ჰყავსო.

მიუახლოვდა პალატას, შეეყოვნა, ისტორიები მარცხენა ხელში გადაიტანა, მარჯვენათი კარი გააღო. შევიდა და მოულოდნელობისგან ადგილზე გაქვავდა, აკანკალებული ხელიდან ისტორიები დაუცვივდა და კინაღამ შეჰკივლა. იმიერიდან მობრუნებული პაციენტი წამომჯდარიყო და გაოცებული თვალებით იცქირებოდა.

– როგორც იქნა მოხვედით, რამდენს ვყვიროდი!

სადრაობის უნარდაკარგულმა ქალმა ძლივს ამოიღო ხმა და უაზროდ იკითხა:

– ვის ეძახდით? მე მეძახდით?

– არ ვიცი თქვენ იყავით თუ სხვა, სახეზე ვერ გავარჩიე, თითქოს ნისლით იყო შებურვლი, სახე არ უჩანდა. რამდენი ვეხვეწე, წამიყვანე-მეთქი.

ექიმი როგორც იქნა გონს მოეგო, მიეჭრა პაციენტს, სანოლზე წამოაწვინა.

– არ შეიძლება თქვენი წამოჯდომა, უნდა იწვეთ.

– ნეტავ ვინ იყო ის არსება განუწყვეტლივ რომ მალაპარაკებდა?

– თქვენ უნდა თქვათ მეორედ დავიბადეო. ღმერთს ყვარებიხარ ბაბუ, ღმერთს! დიდება შენდა უფალო, არსება კი არა მფარველი ანგელოზი ყოფილა.

რას გაიხარებს მისი ვაჟიშვილი! რას არ შეესწრება კაცი საავადმყოფოში, იტყვიან კიდევ სასწაულები არ ხდებაო. ამაზე დიდი სასწაული რაღა გინდა. აჰა, იხილეთ მკვდრეთით აღმდგარი კაცი!

– ახლავე ყველას უნდა შევატყობინო! – წამოიძახა ხმამალა ექიმმა და კარს მიაშურა.

**ვ ა ჯ ა
მ ი რ ო ტ ა ძ ე**

**ქემოაკივლემს ქარი ანფასემს
და კანკალოვნენ ქარში ხიდენი,
ბავშვობის დღეებს მერე ვაფასებთ,
მაშინ, როდესაც ვხდებით ფიდენი.**

**აუ, რამხელა გზა გაუვლიათ,
მირონინენენ მთებზე ნისლეები,
ვერ შევხებნით, დანაღმულია
ჩვენი ბავშვობის ოაზისები.**

ვ ა ჯ ა მ ი რ ო ტ ა ძ ე

მარტი

ბუხარი. ცეცხლი. ფიქრები ბოლავს,
ცა შემღვრეული, ღრუბელი ბლანტი,
მარტო ვარ ახლა, გიგონებ ახლა,
ცრემლიან თვალებს ასკდება მარტი.
მიყვარხარ ისევ, მიყვარხარ ისევ.
პატარა გოგო – ცისფერი ბანტით,
თუმცა ამშვენებ სიცოცხლეს სხვისას,
შენით და ორი ლამაზი ბარტყით.
წუხელი მესიზმრა: მოვარდა ქარი
და მოიტანა შენი სურნელი,
აგიფრიალა კაბა და მერე,
მუხლის თავებზე გოცნის სულელი.
მე მაინც მიყვარს, ჰო, მაინც მიყვარს,
თავხედი ქარი, ღრუბელი ბლანტი,
ბუხარი, ცეცხლი, პატარა გოგო,
გადარეული და გიჟი მარტი.

გვენატრებთ

წუთისოფლის ბილიკები დავიარე,
არ მკლებია მწუხარება, ნეტარება,
დავიღალე, სულ ძალიან დავიღალე
და სიბერე ფეხაკრფით მეპარება.
ჩამოვჯდები, საფლავებთან ჩამოვჯდები,
ცა ტირის და მონატრების სევდა მახრჩობს,
ვინც მიყვარდით და ვინც მწამდით, ყველა მანდ
ხარტ,
მინისქვეშა საქართველოს გაუმარჯოს.
თქვენც გიყვარდათ, თქვენც გტკიოდათ,
გიხაროდათ
და სიკვდილის დაიჭეკა მერე მეხმა,
გაგვებუტეთ, ბავშვებოვით გაგვებუტეთ,
დაგვტოვეთ და ლოდებისქვეშ ჩუმად წევხართ.
რა პატარა საფლავებში ჩატყულხართ,
ტირიფებს და ალვას არხევს ცივი ქარი,
მანდ ჩაჰფარდა თქვენი დიდი სილამაზე

და ცხოვრება მშფოთვარე და ბობოქარი.
შეგვაჩვიეთ, უთქვენობას შეგვაჩვიეთ,
ვითომ ვცხოვრობთ, უდარდელად მიტომ დავალთ,
ვირგებთ როლებს, ზოგჯერ ყალბს და ზოგჯერ
მართალს
და ყველანი დასასრულის რიგში ვდგავართ.
ამაოა ყველაფერი, ამაოა,
თვალში ცრემლი, გულში სევდა ვერ დავტყი.
გვაპატიეთ, ხშირად თუ ვერ მოგაკითხავთ,
გვაპატიეთ, გვაპატიეთ, გვაპატიეთ.
სანამ გული კიდევ ღელავს, კიდევ გულობს
და სიცოცხლის ხე მყოფადი ისევ მარჯნობს,
გვენანებით, გვახსენდებით, გვენატრებით,
სიცოცხლეს და სიკვდილს ერთად გაუმარჯოს!

* * *

არც ვისთვის გამინდია,
გული რა ტკივილს მაღავს,
ისეთი ამინდია,
წავიკითხავდი გალას.
ამალამ ალბათ მოთოვს,
შეისუდრება არე
და გული ისე მომთხოვს,
რომ წავიკითხავ გრანელს.
მე წავიკითხავ გალას
და წავიკითხავ გრანელს
და მარტობით მთვრალი
დღეს უეჭველად დავლევ.

ასი ათასი წელი გასულა

ასი ათასი წელი გასულა,
ის დრო, რომ ითქვას ნელა დიოდა,
ცხოვრებას ისევ ვინყებ თავიდან,
და მოვებივებ საიქიოდან.
ძლივს მოვლასლასებ უკუნეთიდან,
წუთუ გავიდა წელი ამდენი,

ვეძებ ჩემს ქუჩას, ვეძებ ჩემს კორპუსს,
 ვეძებ ჩემს ბინას, ვერ მივაგენი,
 ათასწლეულებს და იმის იქით,
 ხელს დამიქნევდა ალბათ შუმერი,
 კვლავ უდარდელად სძინავთ ქართველებს,
 ისევ, უაზროდ ზუის ზუმერი.
 ახლა, რომ ვინმე მეტყოდეს: მოდი,
 და ვინმეს გული მომაგებინა,
 ან ჩემს კარებზე კვლავინდებურად,
 გასაღები რომ მომარგებინა.
 ის, რომ ვიცოდე თუ აინთება,
 ოთახში ლამპა, თვალებში შუქი,
 და რომ ვიცოდე ამ დაბრუნებით
 გაიხარებდა მავანი თუკი.
 სიტყვაზე: დედა... მომხვევდა ხელებს
 და ჩამიკრავდა უბეში მამა,
 რა გაეწყობა, ჩავყლაპავ ცრემლებს
 და ამ შეხვედრის გავუძლებ დრამას.
 ოჯახში ყველა რომ დამხვდებოდეს,
 სალსალამათი, მხნე და დღეგრძელი,
 ჩაი რომ დულდეს ძველ სამოვარში
 და გამომიცხოს ცოლმა ღვეზელი.
 მეგობრები რომ მომაძებნინა,
 (ნეტავ შეხვედრას მათთან რა სჯობდა)
 სიყრმეს ვინმე რომ დამიბრუნებდეს,
 ან ჩუმად ჩავლილ ახალგაზრდობას.
 მეზობლები რომ დამეხვეოდნენ...
 (დრო რა უღმობლად და მალე გადის)
 შვილებს ვერ ვნახავ, ვერც შვილიშვილებს..
 ქალაქში მათი აჩრდილი დადის.
 აი, საათი გუგულიანი,
 დროს რომ არასდროს მოიპარავდა,
 ჩემი სურათი შავი ჩარჩოთი
 და მოწყენილი ძველი კარადა.
 გამორთულია ტელეფონები,
 მტვერნაყრილია ყველა მაუსი.
 ნელი ბლიუზი, მღერის ყრიჭინა,
 ტემპერატურა ოცი გრადუსი.
 ნვიმამ დაუშვა მერე ერთბაშად,
 აღარ ჰქნა, აღარ გადაიკარა,
 დიდხანს ვეძებდი თბილის ქალაქში,
 მაგრამ არსად არ ჩანდა ნიკალა.
 აღარ მოსჩანდა ლურჯი ფშანები,
 სიცოცხლე ღირდა ძლიერ იაფი,
 არვის ახსოვდა კოკო შანელი,
 არც იშხნელები და არც პიაფი.
 ვერავინ მცნობდა, არცვის ვახსოვდი
 და ცახცახებდნენ თრთოლვით ბაგენი,
 ვეძებდი ქუჩას, ვეძებდი კორპუსს,
 ვეძებდი ბინას ვერ მივაგენი.
 ირგვლივ სიჩუმე, სრული სიჩუმე,
 სულს მიხუთავს და შემოდის ჩემში,
 რაც მთავარია, შენ აღარა ხარ
 და მარტოობის ტკივილი შემშლის.
 გადანყდა: უკვე მეორედ ვკვდები,
 აქ დაისმება ბოლო ნერტილი,
 მოვიჩქაროდი სიცოცხლე შენსკენ,
 უკან ვბრუნდები გულდანყვეტილი.

მე რომ შემეძლოს

ოლიკოს – ორი ვაჟკაცის დედას

მე რომ შემეძლოს გუდა-ნაბადს ავიკრავდი,
 შენთან გავჩნდებოდი და გულში ჩავიკრავდი.
 მწამს, ფრთებს შეისხამდა ჩემი აღმაფრენა,
 რკინის ხომალდი ცაში ამაფრენდა!
 მე რომ შემეძლოს გრძელ გზებს გავცვეთავდი,
 ზღვებს გადმოვლახავდი და მთებს დაკვეცავდი.
 აგუგუნდებოდა ყველა სალოცავი,
 გამითენდებოდა დილა საოცარი,
 ველარ იხილავდი ჩემს სახეს მწუხარეს,
 მადლობას ვეტყვოდი ესპანეთს მქუხარეს,
 შენს სახეს, შენს თვალებს, შენს ხელებს
 დააკოცნიდი,
 იყავ ღმერთისაგან, შვილო, დალოცვილი.

გაიზარდე

დათა ჩაფიჩაძეს

ირიყრაჟა, ცხრათვალა მზემ
 დილა გააცინა,
 შენც ღიმილით გაიღვიძე,
 ჩემო პანანინა.
 ათინათი დაგთამაშებს,
 სასთუმალთან ჩნდება,
 კურთხეული იყოს, ბიჭო,
 შენი დაბადება.
 ყვავილი ხარ სამაისო,
 სამოთხეში რგული,
 მადლი უფალს, გაუცოცხლე,
 ბაბუს მკვდარი გული.
 საყვარელო, სანუკვარო,
 ჯადო ცეროდენა,
 არვინ არის ბედნიერი,
 ქვეყნად ჩემოდენა.
 ცა-ფირუზი შეიყვარე,
 მზე გარეთ და შინა,
 გაიზარდე, სასახელო,
 ჩემო პანანინა.

* * *

შემოაკვივლებს ქარი ანფასებს
 და კანკალებენ ქარში ხიდები,
 ბავშვობის დღეებს მერე ვაფასებთ,
 მაშინ, როდესაც ვხდებით დიდები.

აუ, რამხელა გზა გაუვლიათ,
 მირონინებენ მთებზე ნისლები,
 ვერ შევეხებით, დანაღმულია
 ჩვენი ბავშვობის ოაზისები.

მონყენა გვახრჩობს, ცრემლები გვალტობს,
ვართ ნალვლიანი, როგორც გედები,
ცხოვრების ზღვაში მივცურავთ მარტო,
როდესაც გვერდით არ გვყავს დედები.

სიბერე... როგორ ამაზრუნენია,
როცა თვალეში ჩანვება ბინდი,
როცა ძმაკაცი არ დაგრჩენია,
როდესაც შენი თაობა მიდის.

შემოაკვივლებს ქარი ანფასებს
და ირყევიან ქარში ხიდები,
ბავშვობას ჩვენსას მერე ვაფასებთ,
მაშინ, როდესაც ვხდებით დიდები.

* * *

და სადაც არის, ჩემი წილი ტყვია იწივლებს,
მზე ჩამიქრება, დავეცემი მერე მუხლებით,
ნუ დამიტირებთ, გვედრებით, ნუ დამიტირებთ,
ნუ შენუხდებით, ქალბატონო, ნუ შენუხდებით.

სანამ მზე მედგა... დაიფიცეთ, ხომ არ დაგაკლდათ:
მაისის ვარდი, კესანე და ია, სოსანი,
გაგიჟებული სიყვარულით და თქვენი ეშხით,
ხომ გიგალობდათ, ქალბატონო, თქვენი მგოსანი.

ხომ გალმერთებდათ, ხომ იხდიდა ტროფობისთვის
სასჯელს,
ხომარ იცოდა სიყვარულის ლექსმა სამანი,
არ აფეთქდება გაზაფხულზე ლექსად პოეტი,
ვერ იყვავილებს თქვენს სარკმლის წინ იასამანი.

ჰო, სადაც არის, ჩემი წილი ტყვია იწივლებს,
უკანასკნელად დავეცემი თქვენ წინ მუხლებით,
ნუ დამიტირებთ, გვედრებით, ნუ დამიტირებთ,
ნუ შენუხდებით, ქალბატონო, ნუ შენუხდებით.

მთანმინდაზე ქარია

ხალხი აპლოდისმენტებს,
მხოლოდ თქვენთვის იმეტებს,
რა კარგია ლექსის მერე ტაში.
ღმერთიც აპლოდისმენტებს,
მხოლოდ თქვენთვის იმეტებს
და მალღლებით პოეტები ცაში.

ჩემთვის აპლოდისმენტებს,
არავინ გაიმეტებს,
ეჰ, რატომ არ დავიბადე მგოსნად,
ჩემთვის აპლოდისმენტებს,
აბა ვინ გაიმეტებს,
მაინც თქვენთან მირჩენია ყოფნა.
ადე, ვეუბნები სიკვდილს,
ვინძლო დროგი გამიჩერო,

გრძელ სოფელში, გრძელ სოფელში,
ნასვლა უნდა ავიჩემო,
ამ ქვეყნისა, არა მწამდა
იმის მაინც დავიჯერო.

რერო, რერო, რერო, რერო,
თქვე: უკვდავო ჩემო მკვდრებო,
არ დამძრახოთ, ნამოსვლის წინ
ლექსი უნდა ნავიმღერო:
რუსთაველზე დარია,
მთანმინდაზე ქარია,
ორიოდე ლექსის პატრონს
თქვენსკენ მომიხარია.

ისევ...

ისევ ჩხრიალებს იუდას ვერცხლი,
ანგელოზს რისხვა, ეშმაკს მადლობა,
ალარ ანთია გულეში ცეცხლი,
არც სიყვარული, ალარც დანდობა.
ანწყო არაფერს კარგს არ მპირდება,
შენგრეულია სულის ფიცარი,
საქართველოში არვის სჭირდება,
დღეს ჩემნაირი ლექსის კაცები.
სხვა რა გზა დამრჩა ნავალ ვაბანკზე,
ვერ აღვასრულე ჩემი მისია,
და ალარ მიკვირს რად სთქვა აკაკიმ:
რომ საქართველო ფურთხის ღირსია.

მიგორავს ეტლი

მაიკო მგელაძეს

მიგორავს ეტლი,
ნურაფერს მეტყვი,
ისედაც მტკივა შენი ტკივილი,
ცრემლებიანი მკრთალი ღიმილი,
მარტოეული სულის კივილი.
მიგორავს ეტლი,
მიჭირს ხსენება,
ნალველში ცურავს მწუხარე კილო,
ვინ გაიმეტა შენი მშვენება,
ვინ მიგაჯაჭვა, მაგ რკინას, შვილო!

მიგორავს ეტლი
და ნათლის სვეტი, –
იმედი ვარამს თოვლივით ალღობს,
უფლის რჩეულო, კვლავ გათენდება,
გეტყვის პოეტი: იყურე ბაღლო!
მიგორავს ეტლი,
რა გითხრა მეტი,
ეკლიან ბილიქს მისდევ იცოდე,
მშვენიერი ხარ, მგელაძის ქალო,
მშვენიერია შენი სიცოცხლე.

მანია
კაკაურძე

მთელი კვირა აღარ გაუხსნია სოციალური ქსელი. გრძნობდა, დიდ წინააღმდეგობაში იმყოფებოდა სამყაროსთან და საკუთარ თავთან. მეგობრულად და ურთიერთგაგებით დანაყნული ნაწნობა სულ სხვა მიმართულებით მიდიოდა. მატასი ვერ მიხვდა თუ როგორ შემოიჭრა ნოე წინამძღვრიშვილი მის ჰირად სამყაროში, დაუპატიჟებლად, უწყრემონიოდ და როგორ ჩაუსახლდა სულში სრულიად უცხო ადამიანი.

მანია კაკაურძე

მ
ლ
ა
ქ
ა
ქ
ა
ქ
ა
ქ
ა
ქ
ა
ქ
ა

მეორედ მოსვლის ჟამს

„შესაძლოა, რამოდენიმე დღელა დარჩა“
ილია მეორე

ნაწილი I

აღსარება

„დავიკარგე უფალო, საკუთარ თავში დავიკარგე და მომიტყვე. დავიკარგე საკუთარი კეთილდღეობის ძიებაში, მაგრამ შენზე ფიქრი არასოდეს შემინწყვეტია. შუბლის ნათელ ადგილას ხშირად მესახები, პირფარას მწერ და მაგრძნობინებ, რომ შენ აქ ხარ, ჩემთან, ჩემს თავსა და გულში. იმ გულში, რომელიც შენით ფეთქავს და შენ ჩაგაბარე, რადგან ველარავისთვის მიმინდვია. ბევრჯერ განურეს, თითქოს ბრონეული ყოფილიყოს და იქიდან გამონურულ სისხლს ისე ხარბად დაენაფნენ, მათ შემყურეს, მეგონა უკვდავების ელექსირს სვამდნენ. მე კი, შენი მცნებით შთაგონებული, განზე ვიდექი და ვუყურებდი, თუ როგორი მონყურებულნი ყლაპავდნენ ჩემს სისხლს სვავისმაგვარნი; ადამიანთა მოდგმისანი, რომელთა სახეებსაც ველარ ვისხენებ. ისინი მესხიერებიდან წავშალე, რადგან შემზარავია პირსისხლიანთა ყურება; იმდენად შემზარავია, რომ ამ დროს არაადამიანური ტკივილებიც კი გავიწყდება; ჰო, დამავიწყდა, უფალო! ესეც შენ დამავიწყე! გონებიდან წამიშალე და შენ გამეფდი ჩემს სულსა და გულში. იმ გულში, რომელმაც შენი სიყვარულით თავი აღიდგინა და ფერფლიდან ხელახლა აღმოცენდა, ზღაპრული ფენიქსივით.

მადლობა, უფალო, მადლობა, ჩემს ნაკვალევს რომ მოჰყვები და გზას მიჩვენებ თუ საით წავიდე. ციკაბო ნაპირებზე ხელს მკიდებ და არ ანებებ უკიდევანო უფსკრულებს ჩემს თავს. განსაცდელის ჟამს შთამაგონებ, შეურაცხყოფილს და მიწაზე განრთხმულს ხელს მიწვი, ფეხზე მაყენებ და მშობელივით მბან სასონარკვეთილ და ფერმკრთალ სახეს; მალამოსავით მედება შენი საღებუნე, უფალო. სახეს ვარდისფერი უბრუნდება, თვალებს – სინათ-

ლე; გონებას – სხივი, სულს კი ნეტარების განცდა და შეგრძნება.

მადლობა, უფალო, რომ სული გადამიჩინე. ბავშვური სიხალისე და გულუბრყვილობა შთააგონე და სიცოცხლის წყურვილი გამიმძაფრე. არადა, სასონარკვეთილი ვიდექი და ვფიქრობდი, თუ საით წავსულიყავი; იმ უფსკრულისკენ, რომლის ბოლოში ჯოჯოხეთის ცეცხლი გიზგიზებდა თუ ამოვებით და ცოდვებით სავსე ნუთისოფელში დავრჩენილიყავი. რამდენჯერ მოხვედი და ხელი ჩამკიდე, შენს სახლში მიმიყვანე, უფლის სახლში. ანგელოზების გალობით მიმასხვედრე მისახვედრს და ამამღერე; შენთვის გალობდა ყოველ ჯერზე ჩემი ცოდვილი გული. შემდეგ მაზიარე შენს სისხლსა და ხორცს და ამით მითხარი, რომ რამდენჯერაც არ უნდა გაგაკრან ჯვარზე, რამდენი სისხლიც არ უნდა გამოგწერონ გულიდან და დაზაფრული სხეულიდან, ერთი ცოცხალი უჯრედის ამარაც რომ დარჩეს შენი სხეული და გონება, იმ ერთ უჯრედშიც მხოლოდ სიყვარული უნდა არსებობდეს! უნდა აივსო გული სიყვარულით და მიუტეგო, რადგან სიყვარული ყველა ტკივილს და განსაცდელს დაგათმენინებს.

მადლობა უფალო რომ დამათმენინე.

უფალო, ძეო ღვთისაო, წმინდა იყოს სახელი შენი, რომელიც საუკუნეები მოჰყვება კაცობრიობას და ჩემს ხალხს“.

კელიაში სანთლების შუქი მატასის სამყოფელს ანათებდა. საღამოს ლოცვა კაი ხნის დამთავრებული იყო. სარკმლიდან მთვარე დაჰყურებდა მონაზონთა სამყოფელს და სულგანაბული უსმენდა; უნებლიეთ ისმენდა ძე ხორციელის გულიდან ამოხეთქილ აღსარებას და დუმდა, მხოლოდ ქარისგან უწესრიგოდ

მიმოხილული ღრუბლების ჩრდილზე კრთდებოდა და მალევე იბრუნებდა ჩვეულ ნათებას.

შემოდგომა იწურებოდა კელიის კარი პირველად რომ შემოალო მატასიმ. დედა მართა თავიდან წინააღმდეგი იყო; არ იყო დარწმუნებული იმაში, რომ მატასი მზად იყო მონაზვნის ცხოვრებისთვის.

– ცოტა ხნით დავრჩები, დედაო, მოგეხმარებით ყველაფერში. – მატასის ამ დროს თვალეები ისე უბრწყინავდა, რომ დედა მართამ უარი ვეღარ უთხრა:

– დარჩი, რამდენი ხანიც გინდა, ოღონდ მომიყვები, რა მოხდა. ვიცი, რალაც მოხდა, მე ამას ვგრძნობ, – დედაო ისეთი დამაჯერებელი მზერით უცქერდა მატასის, თითქოს ხელისგულზე ხედავდა მის ცხოვრებას.

ამ ადგილებს, მრევლთან ერთად, ხშირად სტუმრობდა მატასი. წირვა-ლოცვის დროს იდგა ერთ ამოჩემებულ ადგილზე და გულისყურით ისმენდა მამას ღვთისმეტყველებას. გალობდა მთელი არსებით და დედა მართამ სწორედ ამ დროს მიაქცია ყურადღება:

– გააგრძელე, მშვენიერია ყველაფერი, რაც უფლის ნებით ადამიანის თავს ხდება. დაე, მოგცეს ძალა უფალმა, გაგაძლიეროს და განგამტკიცოს, შვილო ჩემო. ესეთი ჩამქრალი, უსიცოცხლო, ამ ქვეყნიდან სადღაც შორს გასული მე შენ არ მახსოვხარ, მატასი. ყოველთვის გაკვირდებოდი, იქიდან გაკვირდები, პირველად რომ გნახე, მგალობლებთან ერთად; როდესაც ჩვენმა რეგენტმა მითხრა, დედაო, ამ გოგოს განსაკუთრებული ყური აქვს, შეუძლია დადგეს და ჩვენთან ერთად იგალობოსო.

მატასი მდუმარედ უსმენდა დედა მართას; ფერმკრთალ სახეზე დედას ბავშვურად სუფთა და ნკრიალა თვალეები უელავდა.

– შვილო ჩემო, ყველა გზა და ბილიკი უფლისკენ მიდის, უფალი გაგიყვანს სწორ გზაზე. მიენდე და მიყევი.

გასვლისას დედაო კიდევ მიუბრუნდა მატასის:

– დარჩი, რამდენი ხანიც გინდა, მაგრამ, ვიცი, უკან დაბრუნდები, შენს სახლში. იფიქრე ამაზე.

იგივე დღე, ორი წლით უკან

ღლით გვიან გაღვიძა, ფანჯრიდან ცის სილურჯემ შემოანათა. გული გაუთბა, უყვარს ესეთი დღეა და რა ქნას. ამინდის სიმშვენიერე ხასიათში გადასდის და მთელ დღეს მიჰყვება ეს არაჩვეულებრივი განწყობა. „ამინდზე დამოკიდებული ხარ, მატასი ნიკლაურო“, შემოუძახა თავის თავს და გაიზმორა. პირველი, რაც გონებამ შეახსენა, ეს ფრაზა იყო „ნეტავ რას აკეთებს?“

ვერაფერი გაუგო ამ ბიჭს, ვერც საკუთარ თავს. აკვირებული ჰყავს ნოე. ნავა-ნამოვა, მაინც ეფიქრე-

მანია კაკაურიძე

მარაზმზე. ისეთი პოლემიკა იყო ატეხილი დედა შვილს არ აიყვანდა ხელში. აი, ყველა რომ ექსპერტი და პროფესორია და ცხოვრებაში სოციალური ქსელის იქით რომ ვერ ნახა გასაქანი, ეს კატეგორია კამათობდა.

ჩაითრია და ჩაიყოლია პოლემიკამ. შემდეგ მიხვდა, რომ კამათს აზრი არ ჰქონდა, ინტერესის გამო მხოლოდ თვალყურსლა ადევნებდა აზრთა ჭიდილს და „გენიოსთა ომს“.

ისე გაერთო მესენჯერში შემოსული შეტყობინებები დაავინწყდა.

ათვალეებდა ამდენი „ჭკვიანის“ წარმოჩინებას და ეცინებოდა.

„ქვეყანას, რომელსაც ამდენი გენიოსი ჰყავს, ამდენი მამაცი და გულანთებული პატრიოტი, ოცდამეერთე საუკუნეში სილატაკის ზღვარზე რატომ ცხოვრობს, ან ქვეყნის ნაწილი რატომ არის დამპყრობლისგან ოკუპირებული. ქუდზე კაცი რომ დაიძახონ, აქედან ნეტავ რამდენი დადგება ქვეყნის ინტერესების დასაცავადო, ხმამაღლა გამოუვიდა ნაფიქრალი. არა რა, დავით გარეჯს რომ გვგლეჯენ ხელიდან და რა თავსმოხვეული პრობლემების წინაშეც ვდგავართ, ეს „გულანთებული“ პატრიოტები ნეტავ სად და რომელ მხარეს აკლავენო თავს.

მესენჯერს ცოტა გვიან ჩახედა. რამდენი ხანია სოციალური ქსელის გაუქმება უნდა, მაგრამ მეგობრებთან ურთიერთობის საუკეთესო საშუალებაა და ვერ ბედავს.

ცოტა ხნის წინ სოცქსელში დანყებულმა პოლემიკამ ახლა მესენჯერში გადმოინაცვლა. საჯაროდ, რატომღაც, არ ისურვა მატასის მკვახე, თუმცა სამართლიან კომენტარზე პასუხის გაცემა და პირადად მოახსენა საკუთარი აზრი აღნიშნულ თემაზე.

გაუკვირდა მატასის, ნაცნობი არ არის, მეგობარი არ არის და მეტი საქმე არა აქვსო? პასუხი ჩვეული სარკაზმით დაუბრუნა. ნამოვიდა და ნამოვიდა საპასუხო „გენიალური აზრები“.

ერთხანს აბეზარი სტუმრის დაბლოკვა გადანყვიტა, მაგრამ მოსაუბრემ კამათში შეიყოლია. ნახევარი საათის შემდეგ მატასის მესენჯერში ნოე წინამძღვრიშვილის სრული დოსიეს ნაკითხვა იყო შესაძლებელი, ფოტოებით, სერთიფიკატებით და

სიგელეების მთელი დასტით.

ერთ საათში მოსაუბრემ საუბრის თემა შეცვალა და პირად სიმპატიებზე ალაპარაკდა.

მატასის უკვირდა თანამოსაუბრის გახსნილობა და გულახდილობა, ცოტა არ იყოს, აბნევდა კიდევ. მიმონწერამ ისეთი სახე მიიღო, რომ ყოველი დღე წინამძღვრიშვილის შეტყობინებით იწყებოდა და მისივე წერილით სრულდებოდა.

მატასის თავისი თავის უკვირდა. არასოდეს ჰქონია ვინმესთან არც საუბრის და არც ურთიერთობის სურვილი, მით უმეტეს, სოციალურ ქსელში. ეს ბიჭი ან ძალიან ჭკვიანია, ან ფსიქიკა ვერა აქვს მწყობრში, ფიქრობდა თავისთვის.

ერთ მშვენიერ დღესაც დაუთვალა პროფილი. ფოტოზე მეუღლესთან და შვილებთან ერთად ალბეჭდილი ნოე, ერთი შეხედვით, ბედნიერი ოჯახის ბედნიერ უფროსად გამოიყურებოდა. თუმცა, ნოეს მონაცემებიდან, რა დაეჯერებინა და რა არა აღარაფერი გაეგებოდა.

„მატასი, ამ ათიოდე წლის წინ ისეთ შარში გავეხი, მინიმუმ 20 წელი ციხე მელოდა. ციხიდან ან გამოვიდოდი ან არა. შვილები მინდოდა დამეტოვებინა და სიყვარულის გარეშე ვიქორწინე“, – ჩააბარა ერთ დღესაც აღსარება მატასის და კარგა ხნით გაუჩინარდა.

რა არის მაინც ადამიანის ცხოვრება. ერთხელ იბადები, ერთხელ კვდები და უძლეური ხარ გარემოებების წინაშე. უბრალოდ, დროს არ აცდი ვინმე შეგიყვარდეს. წინ ასწრებ სიყვარულის ჟამს და იძულებული ხდები ანგარებით, გარიგებით თუ დარიგებით იქორწინო. იქორწინო იმის გამო, რომ შთამომავლობა დატოვო. რა საშინელებაა, მატასის გული დაუშვიდა. საკუთარი ქორწილის და ჯვრისწერის დღე გაახსენდა; ყურიდან არა და არ ქრება საუკუნოვანი ტაძრის ფილაქანზე დავარდნილი საქორწინო ბეჭდის ხმაური.

უცნაურად ეჩვენებოდა მატასის ყველაფერი, რაც ნოეს უკავშირდებოდა. მისი ყოველდღიური წერილები მეტი ემოციებით დაიტვირთა და მატასი უფრო მეტი ინტერესით კითხულობდა თითოეულ მათგანს, თითქოს საინტერესო წიგნი აღმოაჩინა და ერთ ამოსუნთქვაზე კითხულობსო. საკუთარი თავის უკვირდა, რატომ აინტერესებდა თუ საითკენ ნავიდოდა ეს ურთიერთობა.

– არ არსებობს, – მერამდენედ გაიმეორა ხმამაღლა.

ერთ დილითაც ნოე აღარ გამოჩნდა. ინრიალა მთელი დღე, მაგრამ თვითონ შეხმინება ვერ გაბედა.

მესამე დღეს მესენჯერში ნოეს მოწერილი მთელი არზა დახვდა. გული დაეწვა; მარტოსული ადამიანის მორიგი აღსარება არ მოეწონა მატასის, თუმცა, დიდი ხანი ელოდა ამ აღსარებას და იტირა. არადა, თავისი ცხოვრების ყველაზე მძიმე დღეებშიც არ უტირია.

მთელი კვირა აღარ გაუხსნია სოციალური ქსელი. გრძნობდა, დიდ წინააღმდეგობაში იმყოფებოდა

სამყაროსთან და საკუთარ თავთან. მეგობრულად და ურთიერთგაგებით დაწყებული ნაცნობობა სულ სხვა მიმართულებით მიდიოდა. მატასი ვერ მიხვდა თუ როგორ შემოიჭრა ნოე წინამძღვრიშვილი მის პირად სამყაროში, დაუპატიჟებლად, უცერემონიოდ და როგორ ჩაუსახლდა სულში სრულიად უცხო ადამიანი. არასოდეს უფიქრია და უოცნებია მსგავსი მდგომარეობის მამაკაცზე. ფიქრებშიც კი არ უშვებდა, რომ ცოლ-შვილიან მამაკაცთან რამე საერთო ექნებოდა ოდესმე. ყოველთვის წინააღმდეგი იყო მსგავსი ურთიერთობების და მიმონწერის. როდესაც ნოეს შეატყო, რომ ურთიერთობა სხვა მიმართულებით მიჰყავდა, თავიდანვე უთხრა:

„ნოე, ჩემთვის მიუღებელია შენი მდგომარეობის მამაკაცთან ურთიერთობა. მეგობრობა მეგობრობაა, მაგრამ მეგობრობის იქით ნურც ნურაფერზე იფიქრებ და ნურც ნურაფერს შემომთავაზებ“.

მატასიმ კი უთხრა, მაგრამ „მონინააღმდეგე“ ჯიუტად მიჰყვებოდა არჩეულ გზას.

„ძვირფასო მატასი, არ შემიძლია მხოლოდ მეგობრობა. როგორ შევძლო მეგობრობა როდესაც ვგიჟდები შენზე, როგორც ქალზე. ქალზე, რომელიც მუდმივად ხარ ჩემს თავში და გონებაში“, იყო პასუხი.

მერამდენე დღეა, მესენჯერს არ ხსნის მატასი. წერილები დაგროვდა. არც ნოეს სატელეფონო ზარებს პასუხობს და სამსახურიდან სახლში შიშით ბრუნდება, სახლთან ნოე არ დამხვდესო.

ბოლოს შვებულების ალება გადაწყვიტა. დაწერა თუ არა შვებულების მოთხოვნა, რეზოლუციას არც დალოდებია, მაშინვე დედა მართას დაურეკა, დედაო, მოვდივარო.

ნინი დაჰპირდა, მე წაგიყვანო მონასტერში, დიდი ხანი არ ვყოფილვარ, არ მინახავს დედა მართა და თან გზაში ვილაპარაკოთო.

ბევრი არაფერი ნაულია: ლოცვანი, თავშალი, ორი ხელი ტანსაცმელი და თაბახის ფურცლები დასტა.

ის იყო, ცხელი ყავა მოსვა, ნინიც მოვიდა. ყველაზე ადრე ნინი გაიცნო მომავალი მეგობრებიდან, მაღლივი კორპუსის კიბეებთან, გამოცდების დროს. რა პატარები იყვნენ მაშინ, დიდი ემოციებით და ამბიციებით. სასიამოვნო მოგონებებმა გული გაუთბო და გაელიმა.

ნინი

ნინი სუჯავილი, საშუალო სიმაღლის, ოდნავ რიჟა, თეთრი, ქათქათა სახის კანით და ღია თაფლისფერი თვალებით. „ხულიგანი“ ბავშვი რომ იყო თავის დროზე, აშკარად ეტყობოდა; სიცოცხლით სავსე, აბეზარი, ნამდვილი თბილისელი გოგო, თბილისური სილალით სავსე, აი ისეთით, მხოლოდ აქაურებს რომ ახასიათებთ და სწორედ ამით განსხვავდებიან სხვებისგან.

მატასის ბავშვობიდან ხიბლავდა თბილისელების

ეს განსაკუთრებულობა, ამიტომ ნინისთან ნაცნობობის პირველივე დღიდან რალაც უხილავი ძაფები გაიბა მათ შორის. შემდეგ ერთ ჯგუფში მოხვდნენ, ერთ ფაქულტეტზე და ყოველდღიურობამ უფრო მეტად დაახლოვათ.

– გოგო, – მიუბრუნდა ერთ მშვენიერ დღეს მატასის და ეუბნება, – იცოდე, გული არ გამიხეთქო; ჩამოდიან სოფლიდან და აქ იწყებენ სიგარეტის მოწვევას. გეხვენები, თავი არ დაიგოიმო. რაც შენი არ არის, არ არის და მორჩა; იცოდე, მეორედ აღარ გეტყვი, – დაასრულა საუბარი ნინიმ და თვალი ჩაუკრა.

ცოტა არ იყოს, გაბრაზდა მატასი, მაგრამ თბილისელობის ხათრით „გაუტარა“.

ამ საუბრიდან მესამე დღეს, ჩანთაში საგულდაგულოდ ჩაკუჭული საცურაო კოსტიუმით გამოცხადა უნივერსიტეტში, კუს ტბაზე გვეპატიუბიან და ხომ წამოხვალო.

მატასის, ცოტა არ იყოს ეუცხოვა მეგობრის გამბედაობა. სულ ცოტა ხნის წინ ცნობილი ტელეწამყვანი გარდაცვლილი იპოვეს კუს ტბის ტერიტორიაზე, უნივერსიტეტის მიმდებარე სკვერში კიდევ ორი გოგონა და შებინდებულზე სახლიდან გასვლა გმირობის ტოლფასად ითვლებოდა.

– ნინი, რომ გაგვაუპატიურონ? – იკითხა გულუბრყვილოდ და დასრულებული არ ჰქონდა ნინადადება ნინის ხარხარმა იქაურობა რომ გააყრუა.

– გოგოო, – ნინიმ სული მოითქვა და როგორც იქნა დაასრულა ნინადადება, – შენ ნუ გეშინია, მე აქ ვარ.

ტელეპატიური კავშირის მსგავსი ურთიერთობა ჩამოყალიბდა მატასის და ნინის შორის. უნივერსიტეტის დამთავრებიდან კარგა ხნის შემდეგ, ერთი პერიოდი, მთელი კვირა სიზმარში ხედავდა ნინის. სამსახური, ოჯახი, ბავშვები და ტელეფონამდე ვეღარ მივიდა. ერთ დღესაც, შესვენებაზე, აკრიფა ნინის ნომერი. უჩვეულოდ ყრუდ უპასუხა ნინიმ. არ ესიამოვნა და ვიდრე კითხავდა, რა მოხდაო, ნინიმ დაასწრო:

– საავადმყოფოში ვარ. ოპერაცია გამიკეთეს. ფილტვი ჩამეკეტა. გადავრჩი.

ტელეფონი ლამის ხელში გაუქვავდა მატასის.

– ნინი, ეს დღეები სულ შენ მეფიქრებოდი, უცნაურია... – სიტყვებს თავი ველარ მოუყარა დაბნეულმა მატასიმ.

– გოგო, მე ერთი თვის წინ მჭირდა კიდევ ეგ ყველაფერი და ვერ შეგეხმინანე. მაპატიე მატასი, მესიზმრებოდი, ვფიქრობდი დავურეკო მეთქი და ვერ დაგირეკე.

მატასი გაყუჩდა. ერთი თვის წინ ტვინის შერყევით იწვა მშობლების სახლში. ისევ ნინის სუსტმა ხმამ გამოაფხიზლა:

– ხომ მშვიდობა გაქვს საყვარელო.

– კი, ნინი, ახლა კარგად ვარ. მაგ დროს ტვინის შერყევა მქონდა.

– რა? არ გამაგიჟო გოგო, მერამდენე იყო ეგ? ვაახ, გაანებე თავი, რამდენჯერ გითხრა, – ჩუმი

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ხმით ბრაზობდა მეგობარი, მეტი ხმა არ ამოსდიოდა ყელიდან.

– ნინი, რამდენჯერ დავანებე, მაგრამ ფრაზამ „ხალხი რას იტყვის“ იმდენჯერ უკან დამაბრუნა.

– ვაიმე, გოგო, ერთ მშვენიერ დღეს შესაძლებელია, ცოცხალიც აღარ დარჩე და მერე რას იტყვის ხალხი, გაინტერესებს და მნიშვნელოვანია შენთვის?

– ნინი, მივეჩვიე, საკუთარ უბედურებას შევეგუე და მიჭირს ახლა რამის შეცვლა. ბაჩი არ არის ცუდი ადამიანი. მხოლოდ მაგ დროს ემართება ეს არანორმალურობა. რა ვქნა, მაგის ქრონიკულ ავადმყოფობასაც მივეჩვიე.

– გოგოო, გიჟი ხარ? მაგან შენც გაგაგიჟა. მე გაგაფროთხილე, თან რამდენჯერ. ერთ მშვენიერ დღესაც შემოაკვდები და შვილებს ვის იმედზე ტოვებ?

ხმა ველარ ამოიღო მატასიმ. კარგად ახსოვს, ბურთივით გაეჩხირა ყელში ცრემლები და პაუზის შემდეგ უპასუხა:

– იყოს ისე, როგორც უფალს სურს, მოხდეს რაც მოსახდენია.

მზიანი ამინდია, შემოდგომის სხივები სახეზე ნაზად ეთამაშება მატასის და თვალები მილულა. უყვარს ასეთი ამინდი, შეუძლია საათობით იჯდეს და ინებივროს. თვალდახუჭული უფრო კარგად ფიქრობს ათას რამეზე.

– გოგოო, – ჩვეული ინტონაციით შეუძახა ნინიმ, რაზე ფიქრობ, რამდენი ხანი აპირებ მონასტერში დარჩენას?

– არ ვიცი, ნინი. ლილე და შენი ნათლული ზაფხულში აპირებენ ჩამოსვლას. ბაჩისგან აღარაფერი

ისმის. ბოლოს რომ მომწერა ალიასკაზე აპირებდა ნასვლას და უკვე ნახევარი წელი ხდება არაფერი გამიგია. ქმარს დავავინწყდი, შვილები გერმანიაში სწავლობენ და როგორც კი არდადეგები დაენწყებთ, ჩამოვლენ. სახლშიც ვერ ვჩერდები, არც ნოესთან შეხვედრა მინდა, არც საუბარი. განმარტოება მჭირდება.

– გოგო, გამაგებინე ერთი, რა ხდება. ვინ არის, რა უნდა, ნორმალურია? თავხედობა ნახე რა! ოჯახი ჰყავს, ცოლი, შვილები. ერთი მეგობრები კარგად უნდა დავუთვალიერო. ბაქარა ჩოხელს გვიჩვენებს საერთო მეგობარს, ჩემი ერასყის მისიის მეგობარია. ავეული ერთ საღამოს ბაქარას და გავიგებ ვინ ბრძანდება.

თბილისს გასცდნენ. ჩუმად მიუყვებოდნენ გზას. ხანდახან ნინი უხმოდ გახედავდა ფიქრებში ჩაფლულ მეგობარს.

მატასი თვალდახუჭული იჯდა სავარძელზე. მუსიკას დაუნია ნინიმ, ეგონა ჩაეძინაო.

– ნინი, ვგრძნობ, მაკვირდები. ვიცი, რასაც ვაკეთებ. თუ ღმერთს ასე სურს, დაე, იყოს ასე. საკუთარი თავი მინდა ვიპოვო, – ჩუმი ხმით გაეპასუხა მეგობარს მატასი.

– მატასი, დაფიქრდი, გაქცევა არაა გამოსავალი და შენც კარგად იცი, რომ ახლა გარბიხარ.

– კი, საკუთარ თავს გავურბივარ. არ მინდა საკუთარი თავი მეზიზღებოდეს, არ მინდა ისეთი შეცდომა დავუშვა მთელი ცხოვრება სანანებელი რომ გამიხდეს. აფორიაქებული ვარ და არ მინდა ღმერთის სანყენი რამ ჩავიდინო. ისეთი შეგრძნება მაქვს, თითქოს მთელი ცხოვრება ვიცნობ ნოეს, ჩემი ქვეცნობიერი იცნობდა. მეტიც, რატომღაც მგონია, რომ ნინა ცხოვრებაშიც ძალიან კარგად ვიცნობდი.

ღია ფანჯრებიდან დაბერილი ნიაფი სახეზე ნაზად ეალერსებოდა გოგონებს.

ნინი სულგანაბული უსმენდა მეგობრის აღსარებას.

– ნინი, ეს ადამიანი ისე შემოიჭრა ჩემს ცხოვრებაში არც უკითხავს შეიძლება თუ არა. შემოალო კარი, შემოვიდა და სულში ჩამისახლდა. გაუსაძლიესია ეს ლტოლვა, მიჯაჭვულობა, დამოკიდებულება. რასაც არ უნდა ვაკეთებდე, თავისდაუნებურად, სულ მეფიქრება: სად არის ნოე, რას აკეთებს ნოე, ვისთანაა, ვის სწერს, ვის ეფერება. ჩემო ნინი, მოკლედ, ნოე მჭირს და ნოე დამემართა. გჯერა?

– გოგო, არ ვიცი, შოკია ეს ჩემთვის. დაუჯერებელი არაფერია მატასი, მაგრამ შენგან მიკვირს. ბაჩო იყო და ძლივს გამოგაფხიზლეთ, უფრო სწორად, მაღლიდან გამოგაფხიზლეს და მადლობა ღმერთს, მაშინ გადავრჩით. ახლა ნოე. არა, დაო, ყოჩაღ, არანორმალურ ადამიანებს მაგნიტივით იზიდავ. ხვალ სოციალურ ქსელში პოსტს გავუშვებ, ცხადდება არანორმალურების შესარჩევი კონკურსი და იმისთანა არანორმალურს ვიპოვით ბაჩი და ნოე აღარც მოგაგონდება.

– კაცს, რომელსაც ჰყავს ოჯახი, ცოლი, შვილები

და როგორც ვხედები, არის საკმაოდ მერყევი ხასიათის, მერყევი აზროვნების, რომელსაც ვერ გაუგია რა უნდა შენგან და ცხოვრებისგან, რომელსაც, სავარაუდოდ კიდევ ჰყავს გონებაში შენნაირი სხვა შტერიც რატომ დაუახლოვდი. ან რატომ პასუხობდი? – გაცხარებული ტონით ხმას თანდათან უწევდა ნინი, სახეზე ალმური გადასდიოდა.

– აუუ, დამაჭერინა და მაცემინა ეგ ნოეა თუ ადამი, – არ ცხრებოდა ნინი.

მატასიმ თავი ჩაღუნა.

– არ ვიცი, ნინი, რა და როგორ მოხდა; ან აქამდე როგორ მოვედი, რომ საკუთარ თავს გავურბივარ. ის მე არ შემომიშვია, თვითონ შემოიჭრა თავხედურად. ერთი შეხედვით, საგანგაშო არაფერია, მაგრამ ვგრძნობ, საკუთარ თავში ვიკარგები და საკუთარ თავს ველარ ვცნობ. მეშინია თავი საბოლოოდ არ დავკარგო. ისეთ ისტორიებს მიყვება ნოე გული მიჩერდება. იმდენად წრფელი და ალალია, მის მონაცემში ეჭვის შეტანა არ შემიძლია. რა ხდება იცი? პარალელურად ვაზროვნებთ, ვფიქრობთ, ვმოქმედებთ. ეს მაგიუებს. რალაცას რომ ვფიქრობ და ვწერ, წერა არ დამიმთავრებია და მისგან მომდის იგივე ნაფიქრალი. მწერს იმას რასაც ვფიქრობდი. სიგიჟეა სრული.

– ნინი, ხომ არიან ადამიანები, – გააგრძელა მატასიმ, – აი, მათი გამოჩენა მზის ამოსვლას რომ ჰგავს. სითბოთი, ხალისით, სიცოცხლის წყურვილით რომ ივსები. როცა არ ჩანან საშინელ სიცარიელეს გრძნობ, თითქოს რალაც გაკლია, ადგილს ვერ პოულობ და გგონია უდაბნოში დახეტიალობ, სადაც შიმშილი, უწყლობა და უჭაერობაა. გამოჩნდება ეს ადამიანი და შენს თვალეშიც მზე ამოდის, სულს სიმშვიდე უბრუნდება, გულს სიცოცხლის ხალისი. ეს მზე ადამიანია ნოე.

მანქანაში სიმშვიდე გამეფდა. მატასიმ თვალები მილოლა და სავარძელს ისე მიესვენა თითქოს ბოძებში ჩაეძინაო.

თვალზე ცრემლი მოადგა ნინის. ხმა ველარ ამოიღო. ხანდახან ჩუმად გადახედავდა დაქალს და სურვილი უჩნდებოდა გულში ჩაეკრა მატასი.

„ეხ, მატასი, მეგონა შეყვარებული იყავი და ეს მხოლოდ სიყვარული არ არის, ეს უკვე ბევრად საშიშია“ – გაიფიქრა ნინიმ.

ცოტა ხანს კიდევ იარეს უხმოდ, ფიქრებში გართულებმა. ნინი კიდევ აპირებდა რალაცის თქმას, მაგრამ მონასტრის სახურავის ნარინჯისფერმა სიდადემ თვალი მოსტაცა და დაქალს შეახსენა, მოვედითო.

სიმწვანეში ჩაფლული მონასტერი იმდენად დიდებული ეჩვენა ნინის, გულმა ნეტარებით დაუნყო ხმაური. ენერგის მოზღვავება იგრძნო. თავისთვის გაიფიქრა, კარგი ქნა, რომ აქ წამოვიდოა მატასი.

საღამოს ლოცვა იწყებოდა და მეგობრები მრევლს შეუერთდნენ.

დასასრული იქნება

სალომე
ზვარაშვილი

აღესილო ყელოზე გავწყფი მიხვივით,
მაგ გულში ჩემ სმამ რომ ვერ იელვავ,
წრემლით ჩამოსხმულ არღნის სიმივით,
პოეტმა ლექსის შიში იგემა.

მზერით ამოვთქვამ ტკივილის ზალემს,
რისხვის კალოთემს კი რითმაში ვკეურვ,
და სიყვარულით მოხვეულ მკლავემს,
მკვდრეთით აღმდგარის შიმშილით ვძერწავ.

სალომე ზვარაშვილი

* * *

ქალაქი დგება თავის კანიდან,
ლამე იფშენიტავს შემხმარ ჭრილობებს,
ნეტავ, ტკივილი საით წამიყვანს?
მწუხრზე გიდობას დარდი გამინევს.

თქვი, – ყველაფერი კარგად იქნება,
სიბრალების ხმით სიჩუმე ხმას მცემს,
წინ ვერაფერი ვერ დაგიდგება,
გულისდანყვეტის მრავალჯერ დამძლევს.

ლექსი ამ ოთახს ცაში აიტანს?
სისხლდანრეტილი გულის სუდარას,
ვგრძნობ, არად აგდებს ის ჩემს მუდარას
და ჭრილობებზე ნაკერებს არღვევს...

ქალაქი დგება თავის კანიდან,
ნეტავ, შთამბერო სული ახლიდან...

* * *

ამ სიყვარულში მარტო ვარ კარგო,
ნუ გეშინია თავს რამე ვაწვო,
სული გაკანრა მაგ მზერამ ვატყობ,
მე დაბრუნებას არას გზით არ გთხოვ.

ამ სიყვარულში მარტო ვარ კარგო,
ამიტომ გიჯობს სხვას გაებადრო,
ნუ მეკითხები, – არ გსურვარ? რატომ?
ოღეს ჩრდილში ხარ და ღრუბლებს ატკობ?

ამ სიყვარულში მარტო ვარ კარგო,
გულს მიგაქარგე და არც კი ვნანობ,
ჩვენი პირველი შეკრთიმაც მასსოვს,
ლექსის სისხლს მასმევ და ასე მათრობ.

ამ სიყვარულში მარტო ვარ კარგო,
არ ვნანობ, არ ვნანობ, არ ვნანობ...

მინდა შენს დუმილს პასუხი გავწე

მინდა შენს დუმილს პასუხი გავცე,
მაგრამ მცდელობაც კი ნაღველს მმატებს,
ნეტავ შენ ბაგეს ძილის წინ დავცდე,
ღმერთმა გაგიგოს და ნატვრას გასცდე.

ძვირფასო, ნუთუ ასე მემდური,
რომ მოკითხვასაც ველარ იმეტებ,
შემომაკვნიტა დარდმა ეს გული
და მაინც თავთან სახელს გიკეთებ.

ფეთქვას მომიტანს აშლილი ლამე,
დუმხარ და ვიცი შენც რომ არ გძინავს,
ამიტომ მინდა პასუხი გავცე,
სანამ ტკივილი ტუჩებს დაფლითავს.

* * *

უსათაუროდ მივსეირნობთ
და გზად შენობებს განცდებს ვაშენებთ,
შენი ღიმილით ანთებულ წარმართს,
შიში ტკბილ-მწარედ მახვევს ამ წუთებს.
მოგონებებში სანიშნეს ვტოვებთ,
მომავალში რომ წამით ავძგერდეთ,
სულს დისტანციის ჯებირებს ვუნგრევთ,
გულს გუშინდელზე მეტად ვახელებთ,
მწუხრის საამო სიოს ვალეღვებთ,
და ერთმანეთის ფიქრებს ვათენებთ.
ბარათაშვილის სამჭედლოს კართან
მონყვიტავ მთვარეს, მაბნევ საყურედ,
შენი ღიმილით ანთებულ წარმართს,
შიში ტკბილ-მწარედ მახვევს ამ წუთებს.
ზეცა გახეთქავს ბოლო ბროწეულს,
შენი თვალები ჩემ ბაგეს ინვევს,
სინათლე, როგორც მექისე სახეს
დაგვბანს და ერთად ვიქნებით ისევ?
შენი ღიმილით ანთებულ წარმართს,
შიში ტკბილ-მწარედ მახვევს ამ წუთებს.

* * *

ალესილ ყელზე გავწყდი მძივივით,
მაგ გულში ჩემ ხმამ რომ ვერ იელვა,
ცრემლით ჩამოსხმულ არღნის სიმივით,
პოეტმა ლექსის შიში იგემა.

მზერით ამოვთქვამ ტკივილის ბალებს,
რისხვის კალთებს კი რითმაში ვკეცავ,
და სიყვარულით მოხვეულ მკლავებს,
მკვდრეთით აღმდგარის შიმშილით ვძერწავ.

ალესილ ყელზე გავწყდი მძივივით,
სუნთქვამ გატეხა ბედის რუტინა,
ყოფნა-არყოფნის ბენვის ხიდივით,
უგრძნობ შეხებამ გამომიტირა.

* * *

სულზე გუთანი გადამატარეს,
და სარეველა ფიქრიც გამარგლეს,
ხვნეს, თესეს, მზის გულს ნვიმიტაც არგეს,
ახლა მელიან უმალ ავყვავდე.

მოგონება კი ამყარებს ბელტებს,
და სიმძიმით სუნთქვას ჩამიხშობს,
კვლავ თუნდაც ღმერთი მოვიდეს ბეთლემს,
გოლგოთა წამით თვალებს ჩაუქრობს.

მე არ ვარ ღმერთი, მაგრამ ვგრძნობ ტკივილს,
ზეცას ღრუბლები ობივით ახრჩობს,
გაზაფხულიც კი ვერ ნაშლის ყივილს,
ზამთრისგან მტვრევა ხეებს კვლავ ახსოვთ.

მოგონებები მეფობენ მხოლოდ,
მათგან გაქცევას ნუ შეეცდები,
ვერ შევასრულებ თუკი ჩემ სოლოს,
გთხოვთ, ხვანას და თესვას ნუ შეეშვებით.

პოეტი – ფიქრის კონტრანდისტი

ცის ხერხემალზე წვანან სიზმრები,
შიშები ღრუბლის გულში გამყარდა,
ხალხის სულიდან ამოკემსილებს,
კონტრანდისტულ ფიქრში მალავდა.
აქ ელვას ელის ყველა „ურნმუნო“,
დაძმარებული ტკივილის დაღვრას,
– შენი მესმისო, სხვას დაუნუნოს,
და შეუბრუნდეს თვის დამშლელ ტალღას.
ბუნება დასჭექს ღამის შობისას,
ახალშობილის ტირილით ამხელს
ყველა სულმშრალის ნალექობის ყვამს,
თვის თავთან ყველა ცოცხალ-მკვდარს ახელს.

რომ ჩაიღვრება ყოფიდან კუპრი,
ცის ხერხემალი მოიმტვრევს საყრდენს,
წვიმით დასტყდება სიზმარს მტევნები,
მოგონებები დალაშქრავს შრამებს.
პოეტი – ფიქრის კონტრანდისტი,
არალეგალურ სიცოცხლეს სწვდება,
ლექსით – სიკვდილის ძილისპირულით,
საყრდენ კედელად უდგება ზეცას.

* * *

გამოერევა დღეებს სიჩუმე,
როცა სიღრმეში ტკივილს იქუჩებ,
უკვე რომ დაგლღის თავთან სიურჩე,
სიტყვებს ღრუბლებად შეკრავ, იქუხებ.

და რა გგონია მოყვება ტალღებს,
გულგრილობით ან ტაშით შეცდები?
ჭირს ნაუღია, ცასაჭრილ ალებს
ვინ დაგოკებს გულზე შეხებით?

ეს აგაღელვებს, მისთვის ეცდები,
ზურგს გაქცევილებს უკუნისაკენ
და ტაიმეტის უფსკრულისაკენ
ვინც არ გაგიშვებს წრფელი ვედრებით.

ეს გაგახსენებს სულიდან მარცვლებს,
რწმენის ხეივანის გულში რომ დარგე,
სხვებში აშენებ და შენ თავს ანგრევე.
ცხოვრება კი კვლავ სიცოცხლეს გაკლებს.

მუხლოვდატყავნული ლექსი

ღამე ნაიქცა მოგონებებზე, ველარ თენდება,
სიკვდილს ჩაუცვამს შენი პერანგი და მეც კარს
ვუღებ,
პირისპირ ვზივართ, ფიქრი სიტყვის კრძალვით
შეშდება,
ლექსებს შეახმა შენი სული და ველარ ვუძღებ.

შემეჩეხება ანარეკლი ბავშვურ სილალის
და ამ ნათელში შენი სახე უფრო მალღდება,
გულს მოერევა მონატრება მალულ სიხარბით,
და სიკვდილს ვამჩნევ შენს პერანგში, ღელვა
ახლდება.

ნაზამთრალ სხივებს მიესწრაფვის ღამის სუდარა,
მოგონებების ჭაობში რომ ვდგავარ უძრაოდ
და მესმის მელნით შედედებულ სისხლის მუდარა,
სიკვდილმა მალე მომაკითხოს უმალ, უჟამოდ.

ღამე ნაიქცა მოგონებებზე, ველარ თენდება,
ნეტავ, შენ თვალებს ჰგვანებოდა ჩემი სიცოცხლე,
სხვების რწმენა თუ მითებსა და შიშზე შენდება,
ჩემი ვალჰალა შენი სულის ცაა იცოდე.

ნათია
მჭედლიძე

ფეხზე იყავ, მონეულო ოქროპურის ყანავ...
შემომიშვი, სამოთხემდე ლენვით უნდა მოგყვე...
დამიდექი, თავთუხებზე ჩაფრენილი გყავარ...
მზის ტალღებში ომს გიქადი, ვეფხივ ვარ და მოყმერ...

შემომიშვი, გადამედოს ტანზე შენი გემო...
მზესუმზირა, თავთუხები, ფოლადი და რვალი...
შემომიშვი, დაგირბინო, თავზე შემოგვევლო,
მზემ გიმზიროს შენ კი მარტო ჩემზე გქონდეს თვალი...

ნათია მჭედლიძე

* * *

მამულს იმისთანა ჰყავხარ
ბიჭო, მარაბდელს რო ჰგავხარ...
ადე, რკინა გადაიცივი,
სანამ ჯიში შეგველახა...
სანამ სისხლი გაგვიჩერდა...
სანამ გენი გადაგვარდა...
პაპაჩენი რვალს რო სჭედდა,
სანამ სულზე შემოგვადნა...
განა მასე უნდა სდევდე
დაბლა მწყერს და მაღლა ხობებს...
მტრის სისხლს პეშვით უნდა ლევდე
სპას საომრად დასძახოდე!
პაპაჩენი ფოლადს ღრღნიდა,
საქართველოს ბჭესთან იდგა,
დარიალის კარსა ხსნიდა,
მგლებს აფრენდა ალგეთიდან...
პაპაჩენი სისხლს რო ჰღვრიდა,
იმ სისხლიდან, იმ გვარიდან,
იმ ბუდიდან ნამოშლილებს,
მშვიდობაში ჩვენ რა გვინდა?
შენ რა გინდა მშვიდობაში,
შენს წინ მტერი უნდა ძრწოდეს!!
ტანზე ჯაჭვი უნდა გესხას,
სპას საომრად მიუძლოდე!!!
დადექ საქართველოს ბჭედ და
ციხის გაუტეხელ კარად!!

* * *

არ მიწერია ამაღამ ძილი,
სულ გულისძგერით ვზომე მანძილი
შენიდან ჩემკენ ჩამოსარბენი,
და ყელზე მიჭერს როგორც საბელი

ეგ გზა, ეგ ცხრა მთა, ეგ მწვერვალები,
დღეს ვერ ნანახი შენი თვალები...
არ მიწერია ამაღამ ძილი...
სანამ ჩამოხვალ... ჩვენი მანძილი
სულ პულსით ვზომე... ერთად ყოფნიდან –
ერთად ყოფნამდე
ვგრძნობდი ჰაერი აღარ მყოფნიდა...

* * *

ფეხზე იყავ, მონეულო ოქროპურის ყანავ...
შემომიშვი, სამოთხემდე ლენვით უნდა მოგყვე...
დამიდექი, თავთუხებზე ჩაფრენილი გყავარ...
მზის ტალღებში ომს გიქადი, ვეფხივ ვარ და
მოყმეც...

შემომიშვი, გადამედოს ტანზე შენი გემო...
მზესუმზირა, თავთუხები, ფოლადი და რვალი...
შემომიშვი, დაგირბინო, თავზე შემოგვევლო,
მზემ გიმზიროს შენ კი მარტო ჩემზე გქონდეს
თვალი...

ხელისგულზე უნდა გფშვნიტო მონეულო პურო,
შენი ბული უნდა ვჭამო ფილტვებთან რო
მიღრენს...
შენი ოქრო უნდა ვხვეტო, მზე ზედ მოგახურო,
დამიდექი ლენვით უნდა სამოთხემდე მიგყვე...

* * *

შენი მომრევი არ იყო
სოფლად არცერთი მოყმე...
მე ამოვიცივი წრიაპი

შენს ნაფრენ ქიუხს მოვყე...
 ვერ ისვენებდა ფრანგული,
 თითებს მიდნობდა ვადით...
 დაგადექი და გეძინა,
 საავდრო ღრუბელს ჰგავდი...
 გეძინა, არ გაგაღვიძე,
 შენი მშვენება მკლავდა...
 ძალს მე ვიყავ და ძალს ხმალი,
 ჯავრი მამტვრევდა მკლავთა...
 „დაკალ! დამფმელი სოფლისა!“
 შემომკიოდა სისხლი...
 მაგრამ, არცერთი ვიყავით
 უსწორო ბრძოლის ღირსი...
 ნაველ და ჩემი გზა ვნახე,
 სად ნახვიდოდი, სადა...
 შენი ნაწილი ადგილი
 დევთა ნაომარს ჰგავდა..
 ქვა აღარ დარჩენილიყო
 შენი ტოტების შიშით...
 ერთურთს არ ნაუვიდოდა
 ჩვენი გეში და ჯიში...
 არც მე ვიყავი ჯაბანი,
 გული მომწვედა შენთან.
 შენც რო ჩემ საფერ იყავი,
 გიცან კაცად და ღმერთად...
 მოვბრუნდი, მკლავი მერჩოდა,
 სისხლი მერჩოდა ცხელი,

ნათია გაბელიძე

დაგდახე როგორც კაი ყმას:
 „ადე, ხმაღს იკარ ხელი!“
 ადექ და გული აძგერდა,
 თვალი მარისხე ღვთისა!
 ვეფხვი იყავ და კაცს ჰგავდი,
 ტოლად და სწორად გიცან!!
 უმუზარადოს დამატყე
 მარჯვენა ტოტის კვალი,
 მაგრამ მოვასწარ მოგჭერი,
 ეგ ვაჟკაცური მკლავი!
 კაცს გავდი, დამხვდი კაცურად,
 მეც კაცს ვებრძოდი შენში...
 ერთურთს არ ნაუვიდოდა
 ჩვენი გენი და გეში...
 ფრიალო კლდეზე ნავალო,

რა ღირსეულად შემხვდი...
 ჩემთვის შენ იყავ ვაჟკაცი,
 შენთვის მე ვიყავ ვეფხვი...
 ვახსოვართ, ახლაც მღერიან
 ვეფხის და მოყმის ამბავს...
 ვეფხი მოყმეს და მოყმე ვეფხვს
 რა სასწაულად ჰგავდა.
 შევხვდით და ზეცა შევძარით
 შტოთა ლენვით და მტვრევით,
 არცერთს არ გვეკადრებოდა
 ერთურთზე მცირე მტერი!!

ნათელა ქურციკიძე

გაზაფხული მოსულა

გაიპარა თებერვალი ჩუმად,
გაზაფხულმა შემოაღო კარი,
დაუბერა მარტის ცელქმა სიომ,
ლილილომაც გაახილა თვალი.
პეპლებიც, რომ აფარფაცდნენ, – ნაზად,
და... ყვავილებს გაუსწორეს თვალი,
სიყვარულით სახსე არის გული, –
როცა – ქვეყნად, გაზაფხული არის!
ივსება და იბერება – კვირტი,
ხეებს მშვიდად დაუნყიათ სუნთქვა.
მზის სხივები ეფინებათ გულზე,
თვითონ ქვასაც ველარ ნახავთ გულქვას...
გალამაზდა, აიქოჩრა მდელი
და გვირილებს მეჯლისი აქვთ წყნარი,
გაშლილ მოლზე – აფეთქილი ვარდიც
რა ლამაზი, რა უბადლო არის!
ისმის ცაში ფრინველების სტვენა,
გალობა და საამური ხმები,
მე კი მინდა: მივეფერო ყველას
და გაზაფხულს დაველოცოთ ფრთები...

სამშობლო

მე მიყვარს ჩემი სამშობლო,
ზურმუხტოვანი მთა-ბარი,
უკიდევანო მინდვრები,
ყანები, ოქროს თავთავით.

ცა-ფირუზ, – ლეგა ღრუბლებით,
მდინარეებით, ტბებით,
ლამაზი ნაკადულებით,
ბალ-ვენახებით, ზვრებით.

შავი ზღვა, – ლურჯი ტალღებით,
ხან, ბობოქარი ხმებით,
ირმების ნატერფალებით,
ცად აზიდული მთები.

მე მიყვარს ჩემი სამშობლო,
ზურმუხტოვანი მთა-ბარი;
ასეთი – კარგი, ლამაზი,
მხარე, მეორე, სად არის?!

ქალი

შენ, ქალი ხარ, – რჩეული!
ჩემთვის – გამორჩეული,
ცის ნამი ხარ დილისა,
თანამგზავრი – ძილისა!

შენ ხარ: ჩემი ხატება,
გულზედ, რომ მეხატება,
ამოსული – ცისკარი, –
მოკაშკაშე – მზის თვალი!

ხარ: სიცოცხლის სიმბოლო,
ჩვენი ყოფნის – მშვენება;
ულრუბლო დღის – ნათელი, –
გაზაფხულის თენება!

ხან, ვარდივით – მცინარი,
ხან, ზღვასავით, შმაგი ხარ;
ბობოქარი, მღელვარე,
ხან, ჩუმი და... წყნარი ხარ!

განთიადი დილისა,
შენთან ერთად, იწყება,
შენ ხარ: ჩემი სიცოცხლე, –
ჩემი თავდავინყება!

მარიამ
ნიქაბაძე

მ
ა
რ
ი
ა
მ
ნ
ი
ქ
ა
ბ
ა
ძ
ე

კოკორამ გადაწყვიტა ფულუროში შესულიყო. საძინებ-
ელში ნელ-ნელა ჩავიდა და პანკო დაინახა, რომელიც
მოხრილი იწვა, პანია თათები მუწელოზე დაეწყო და ნა-
ტანჯი სახე ჰქონდა.

- პანკო, რა გჯირს, რა დაგემართა?!
- მთელი ღამე მუწელი მტკივა.
- გამოტყდი, ზღარზუნისათნ ერთად რა შეჯამე?!
- არაფერი... მაგრამ სახლში რომ ვზრუნდებოდი,
ნითელი კენკრით დახუნძლოლი ზუჩქი შემხვდა... ზევრი
ვჯამე... კოკორა მიშველე, ძალიან მტკივა მუწელიიიი...

მარიამ ნიქაბაძე

კოკორა და პანკო

პატარა სოფელთან, გორაზე, ცისკენ
ტოტებანვდილი დიდი მუხა იდგა. მუხა ტყის
ბინადართა სახლი იყო: ტოტებში ფრინველებს
ბუდეები ჰქონდათ გაკეთებული; ფულუროებ-
ში ბუ და ციყვი ცხოვრობდნენ. ყველაზე საინ-
ტერესო მოსახლე ჯუჯა კაცუნა – კოკორა
იყო. მან წლების წინ, კურდღლის მიტოვებულ
სოროში მყუდრო ბინა მოიწყო. აღმოსავლეთ
მხარეს, ღამაზ მუხის კარზე კოპნიად იყო
ამოჭრილი ჯუჯას სახელი: „კოკორა“.

კოკორას სახლში ძირითადად ტოტები-
სგან, რკოებისგან და ხავსისგან დამზა-
დებული ნივთები იდო. კედლებზე გამხმარი
ყვავილების და ფოთლების კომპოზიციები
ეკიდა. მაგიდაზე, რკოს ვაზაში მუდამ ეწყო
ცოცხალი ყვავილები. ზამთარში კოკორა მა-
რადმწვანე წიწვებით რთავდა ოთახს.

კოკორას მეგობარი ციყვი პანკო ხშირად
სტუმრობდა. კოკორა და პანკო მეზობლად
ცხოვრობდნენ და მზის ყოველ ამოსვლას ერ-
თად ხვდებოდნენ. ჯუჯა დილით ადრე აადუ-
ლებდა ჩაის და რკოსგან გამოთლილი ორი
ჭიქით და პანია თერმოსით მძინარე პანკოს
თავზე დაადგებოდა. მეგობრები მუხის კენ-
წეროზე აცოცდებოდნენ და მზის ამოსვლას
ეგებებოდნენ. სუსხიან დილას პანკო თავის
ფუმფულა კუდს ციყვს შემოახვევდა მხრებ-
ზე და თბილად, გატრუნულები ისხდნენ. მზის
ამოსვლის შემდეგ კი კოკორა თავის ბაღში
მიდიოდა, პანკო კი მეზობლებს დაუვლიდა
ახალი ამბების გასაგებად.

კოკორას ყვავილები ძალიან უყვარდა.
სახლთან ახლოს პანია ბაღი გააშენა, სად-
აც სხვადასხვა დროს მოყვავილე მცენარეე-

ბი გაახარა. ყოველ დილას ბაღში მიდიოდა,
ყვავილებს რწყავდა და მაგნე მწერებს აშო-
რებდა. შემდეგ კოკორა სასეირნოდ ტყეში
მიდიოდა და საინტერესოს ან სასარგებლოს
რასაც ნახავდა, სახლში მიჰქონდა. ასე შეა-
გროვა სამკურნალო მცენარის ფოთლები,
ფესვები, ღამაზი კენჭები და ფერადი ნაჭრე-
ბი, რომლებსაც ადამიანები ტყის განაპირას
მდგარი ხის ტოტებზე აბამდნენ. ფერადი ნაჭ-
რები მოსწონდა კოკორას, მაგრამ ადამიანებს
არ ენდობოდა.

შემოდგომაზე, სანოვაცის შესაგროვე-
ბლად, მეგობრები ერთად დადიოდნენ.
აგროვებდნენ თხილს, კაკალს და სხვა საკვებს.
კოკორა მთელი სერიოზულობით უდგებოდა
საქმეს, გვიანობამდე მუშაობდა და ცდილობ-
და, ბევრი სანოვაცე შეეგროვებინა. ციყვი
პანკო კი უდარდელი იყო. ერთი სული ჰქონდა
საქმეს როდის მორჩებოდნენ, თამაში ეჩქარე-
ბოდა, ყოველთვის გართობისკენ ეჭირა თვა-
ლი. ხან პეპელას გაეკიდებოდა, ხან ზღარბს
ეჭორავებოდა და შეგროვებული კაკალი ზამ-
თრის ბოლომდე არ ჰყოფნიდა. ამაზე კოკორა
ბუზღუნებდა და პანკოს ტუქსავდა, მაგრამ
სანოვაცეს ყოველთვის უნანილებდა.

საღამოს სეირნობიდან დარუნებულები
კოკორას სახლში ისხდნენ და ჩაის სვამდნენ.

- დღეს ბევრი ვიარეთ, არა? საინტერე-
სო მცენარეებიც ვნახეთ... - კოკორამ ცხელი
ჩაი მოსვა.

- უჰ, მართლა ბევრი ვიარეთ, ფეხები
მეტკინა. მაგრამ მცენარეებზე მეტად ბელ-
ურების მოყოლილმა ამბავმა დამაინტერესა.
თურმე სოფელში ერთი გოგონა დასახლებუ-

ლა. ცხოველების ექიმი ყოფილა, მოიცა რა ერქვა? ვეტერინი.

– ვეტერინი კი არა ვეტერინარი. რა კარგად მოგისმენია...

– ოჰ, გრძელი სიტყვაა და ვერ დავიმახსოვრე. ყოველ დილით თურმე ბელურებს საკენკს უყრის. კეთილი ადამიანი ყოფილა.

– შეიძლება კეთილია, მაგრამ ბელურების ადგილას მაინც ვიფრთხილებდი. არასოდეს იცი ადამიანი რას მოიმოქმედებს. კიდევ რაო, ბელურამ?

– რაო და, თურმე სოფლელებს თავიანთი ავადმყოფი ცხოველები გოგონასთან მიჰყავთ და ისიც თვალის დახამხამებაში არჩენს. ნეტა შენსავით ბალახებს აგროვებს ტყეში?

– არა მგონია. ალბათ წამლები ექნება...

– კარგი, მე წავედი, ზღარბუნისას უნდა მოვუყვე ახალი ამბავი, ჯერ არ ეცოდინება. ჩაისთვის მადლობა.

– ხვალ დილას შევხვდებით.

– კარგი, ხვალამდე.

მეორე დილას კოკორამ ორი ქიქით და ჩაით ააკითხა პანკოს.

– პანკო... პანკო გამოდი, თორემ მზე უჩვენოდ ამოვა! – კოკორა ფულუროსთან იდგა და ისე ეძახდა თავის მეგობარს.

– პაანკოოოო, გაააააიიიილვიიიიი-ძეეეეეეეე!.. – ამჯერადაც არავინ უპასუხა.

კოკორამ გადანყვიტა ფულუროში შესულიყო. საძინებელში ნელ-ნელა ჩავიდა და პანკო დაინახა, რომელიც მოხრილი იწვა, პანია თათები მუცელზე დაეწყო და ნატანჯი სახე ჰქონდა.

– პანკო, რა გჭირს, რა დაგემართა?!

– მთელი ღამე მუცელი მტკივა.

– გამოტყდი, ზღარბუნისასთან ერთად რა შეჭამე?!

– არაფერი... მაგრამ სახლში რომ ვბრუნდებოდი, წითელი კენკრით დახუნძლული ბურჩი შემხვდა... ბევრი ვჭამე... კოკორა მიშველე, ძალიან მტკივა მუცელიიიიი...

კოკორას უნდოდა პანკო დაეტუქსა, მაგრამ ხვდებოდა, რომ ახლა ამას აზრი არ ჰქონდა. მთავარი იყო მეგობრისთვის ეშველა.

– დამშვიდდი პანკო, ყველაფერი კარგად იქნება.

კოკორა თავის სახლში ჩავიდა, ყვე-

მარიამ ნიჟაბაძე

ნივთებს ფულით იძენდნენ, მას კი ფული არ ჰქონდა. ბოლოს გადანყვიტა ყველაზე ძვირფასი რამ წაეღო. კოკორამ კარადიდან მრგვალი ბურთულა გამოიღო, რომელიც სეირნობისას იპოვნა. ბურთულა ჩრდილში ლურჯი იყო, მაგრამ მზეზე იისფრად ბრჭყვინავდა. კოკორა თვალისჩინივით უფრთხილდებოდა, პანკოსაც კი არ ათხოვებდა, დამიკარგავსო.

„მეგობარი უფრო მნიშვნელოვანია“ – გაიფიქრა კოკორამ. საგანძური ღამაზ ნაჭერში სათუთად გადაახვია, ჩანთაში ჩაიდო, სახლის კარი ჩაკეტა და უკანმოუხედავად გაიქცა.

* * *

სწრაფად მიდიოდა და შუადღისთვის მინდვრები და სახნავი მიწები გამოჩნდა. უნდა ეფრთხილა. კოკორამ გადანყვიტა ცოტა ხნით დაესვენა და ეჭამა. უსაფრთხოებისთვის ხეზე აცოცდა და ჩანთიდან თხილი ამოიღო. უცებ, რალაც ხმა შემოესმა და ქვევით ჩაიხედა. ხის ძირას ბუდიდან გადმოვარდნილი კაჭკაჭის ბარტყი ფართხალეზდა. დედა თავს დასტრიალებდა და ცდილობდა როგორმე ბუდეში დაებრუნებინა. ბარტყს ფუმფულა, ნაცრისფერი კატა ეპარებოდა. კოკორას როგორმე ბარტყი უნდა გადაერჩინა. დაძახებას აზრი არ ჰქონდა. კატას ვერ შეამინებდა, კაჭკაჭს კი ყურადღებას გაუფანტავდა. ბოლოს მსუნაგ კატას საგზლად წამოღებული თხილები დაუშინა და ორი ცალი თავში გაართყა. ფისო გაიყურსა, ვერ გაეგო საიდან ესროდნენ, მაგრამ გაქცევა არც უფიქრია. ამასობაში კოკორას თხილი გამოეღია, მაგრამ გაახსენდა, რომ კატებს ძალღების ეშინიათ.

– ვაფ! ვაფფ! – შეეცადა ძალღისთვის მიეზაძა.

ყეფის გაგონებაზე კატა დაფრთხა და გაიქცა.

კოკორა ხიდან ჩაცოცდა და ბარტყთან მივიდა.

– დიდი მადლობა, ჩემი შვილი რომ გადაარჩინე! – უთხრა კაჭკაჭმა.

– ბარტყის ხეზე აყვანაშიც დაგეხმარები. სად არის თქვენი ბუდე?

– მარჯვნივ, მეხუთე ტოტზეა.

კოკორამ ტოტიდან ჩამოხსნილი ფერადი ნაჭრით ბარტყი ზურგზე დაიმაგრა, ხეზე აცოცდა, ბარტყი სიფრთხილით ჩასვა ბუდეში და სულის მოსათქმელად იქვე ჩამოჯდა.

– არ ვიცი მადლობა როგორ გადაგიხადო, – თქვა დედა კაჭკაჭმა, – ის გაიძვერა ყოველთვის შორიანხლოს ტრიალებს, უკვე მესამედ სცადა ჩემი შვილის შექმა. სულ ვეუბნები, ფრთხილად იყავი, არ გადმოვარდე ბუდიდან-მეთქი, მაგრამ არ მიჯერებს, ძალიან ცელქია.

– სამადლობელი არაფერია. თუ შეიძლება, ცოტა ხნით აქ დავისვენებ და გზას გავაგრძელებ. მეგობარი მყავს ცუდად. სოფელში უნდა ჩავიდე, ვეტერინარი გოგონა ვიპოვნო, იქნებ ნამალი ჰქონდეს..

– ვიცი ვისზეც ამბობ. ამას წინათ ჩემს მეუღლეს ფრთა მოურჩინა. ძალიან კეთილი გოგოა. რახან გეჩქარება, სწრაფად მიგაფრენ მასთან. ოღონდ ჩემს მეუღლეს დაველოდოთ, თორემ ეს ცელქი კიდეც გადმოვარდება ბუდიდან. – კაჭკაჭმა შვილს გახედა, რომელსაც სირცხვილისგან თავი ჩაექინდრა.

– დიდი მადლობა... – ძლივს ამოილულულა კოკორამ, დასასვენებლად ჩამომჯდარს იქვე ჩაეძინა და ლაპარაკის ხმაზელა გამოელვიდა.

მამა კაჭკაჭი მოსულიყო და დედა ამბებს უყვებოდა.

– გამარჯობა, – თვალების ფშვინებით მიესალმა კოკორა.

– გამარჯობა. კაჭომ ყველაფერი მიაგმო. რითიც შეგვეძლება დაგეხმარებით. აქედან ვეტერინარამდე კაჭო წაგიყვანს. ნამალს რომ იშოვნი, ისევ აქ დაბრუნდი და სახლამდე მე მიგაფრენ.

– ძალიან დამეხმარებით. – კოკორამ მადლობის ნიშნად მამა კაჭკაჭს თავი დაუქნია.

დედა კაჭკაჭმა კოკორა ზურგზე შეისვა და გაფრინდნენ.

კოკორას თავიდან შეეშინდა. მაღალი ხე-

ბიდან ხშირად აკვირდებოდა გარემოს, მაგრამ ფრენა სულ სხვა ყოფილა, თითქოს ღრუბლებში მიცურავდა. მალე სოფლის განაპირას მდგარ რამდენიმე სახლს ჩაუფრინეს.

– უმჯობესი იქნება თუ ჩემს ბუმბულში ჩაიმალები. ადამიანები ყოველდღე კი არ ხედავენ კაჭკაჭზე ამხედრებულ ჯუჯა კაცუნას.

კოკორას ჩაეცინა, თავი ჩაქინდრა, კაჭოს ბუმბულეებში ჩაიმალა და მიწაზე მოფუსფუსე ადამიანებს მოავლო მზერა.

ნახევარ სოფელს ისე გადაუფრინეს ქვების სროლია ბიჭებს არ გაჰდაყრიან.

– ცისფერსახურავიანი სახლი ვეტერინარი გოგონასია, – თქვა კაჭკაჭმა.

კოკორამ თავი ასწია და ქვის, ცისფერსახურავიანი სახლი დაინახა. სახლის პატრონს ცისფერ ფანჯრებქვეშ ხვიარა ვარდები და სუროები გაეხარებინა. ხეებზე საჩიტეები მოეწყოთ. ეზო ქვებით იყო მოკირწყლული და ფრინველებისთვის ონკანიდან წყალი მოჩუხჩუხებდა. ყვითელკაბიანი წითური გოგონა ჩიტებს საკენკს უყრიდა. გოგონას ორი ნაწნავი წელამდე სწვდებოდა.

– რა ლამაზია... – ჩაილაპარაკა კოკორამ.

– ეს კატოა, ჩვენი ექიმი. სახლში პუტკუნა კატა ჰყავს. ფრინველებს და ცხოველებს არ ერჩის, მაგრამ მაინც ფრთხილად იყავი, არა მგონია ჯუჯა კაცუნები ჰყავდეს ნანახი. ფანჯრის რაფაზე დაგტოვებ, კარგი?

– კარგი. – კოკორამ ჩურჩულით უპასუხა და სახლში შესულ გოგონას გააყოლა თვალი.

ჯუჯა რაფასთან ჩამოხტა და ფანჯარაში შეიხედა. ოთახი მზის სინათლეს და სითბოს აევსო. კარიდან და ფანჯრებიდან შემომავალ სხივებში ოქროსფერი ნაწილაკები დაფარფატებდნენ. ქოთნებში სხვადასხვა ფერის მცენარე ხარობდა. თაროებიც სავსე იყო სხვადასხვა ზომის მინის ქილებში ჩანყობილი ათასი ბალახეულით. ერთ-ერთ თაროსთან გოგონა იდგა და ღიღინებდა.

– პანანინა ხარ, კატო ასე ადვილად ვერ შეგამჩნევს. – თქვა კატამ.

კოკორა ისე გაერთო ოთახის თვალიერებით, რომ არც კი შეუმჩნევია ფანჯარასთან მდგარ ხის მორზე მოკალათებული კატა. შემინებულ ჯუჯას სუნთქვა შეეკრა და რაფიდან გადასახტომად მოემზადა.

– ნუ გეშინია, არ შეგჭამ. სტუმრად მოსულ ჯუჯა კაცს არას ვერჩი, – კატამ

დაამთქნარა და ეშვები გამოაჩინა, – გოგონას ყურადღება უნდა მიიქციო, თორემ მთელი დღე ფანჯრის რაფაზე მოგინევს ყოფნა, – კატა მორიდან ჩახტა და ზანტად გაემართა სახლისკენ.

კოკორა გონს რომ მოეგო, მინაზე მთელი ძალით დააკაკუნა. კაკუნის ხმაზე გოგონამ ღილი შეწყვიტა და ფანჯარას მიუახლოვდა, მაგრამ ჯუჯა ვერ შენიშნა და უკან გაბრუნება დააპირა. კოკორამ ხტუნვა და ხელების ქნევა დაიწყო. როგორც იქნა გოგონამ დაინახა და ფანჯარა გამოაღო.

– გამარჯობა. შენ ვინ ხარ? – გოგონამ თბილი ღიმილით ჰკითხა.

– მე კოკორა ვარ, ტყეში ვცხოვრობ, დიდ მუხასთან. ჩემი მეგობარი ციყვი პანკო ცუდად გახდა და შენს მოსაძებნად წამოვედი. სამწუხაროდ ფული არ მაქვს, მაგრამ წამლის სანაცვლოდ ჩემს საგანძურს დაგიტოვებ. – კოკორამ ჩანთიდან ნაჭერში საგულდაგულოდ გახვეული ბურთულა ამოიღო და გოგონას მუდარით სავსე თვალებით გაუწოდა. გოგონამ კიდევ ერთხელ გაუღიმა და შეკვრა ისე გამოართვა, არც გაუხსნია.

– რა მოუვიდა პანკოს?.. თუმცა, სანამ მიაგებობდე, შინ შემოდი. საჭმელს მოგიტან. გეტყობა დიდი გზა გაქვს გამოვლილი, მოგშივდებოდა.

კატო სამზარეულოში გავიდა და თეფშით და ჭიქით დაბრუნდა. თეფშზე პური, ყველი და ძეხვი იდო, ჭიქიდან კი ცხელი ჩაის სასიამოვნო ოხშივარი ამოდიოდა. კოკორას შიმშილი გაუმძაფრდა და როგორც კი გოგონამ თეფში წინ დაუდგა მაშინვე ჭამა დაიწყო, თან პანკოს ამბავს ჰყვებოდა.

– ტყეში ნითელი კენკრა შეჭამა. ახლა მუცელი სტიკივა და ფულოროში წევს.

– დამშვიდდი კოკორა, სახლში სამკურნალო მცენარეები მაქვს, წამალს დავამზადებ. ჭამას რომ მორჩები, ჩაი დააყოლე, გვირილისაა, დაგამშვიდებს და კარგად გამოიძინებ.

კოკორა უცხო სახლში ღამის გათევას არ აპირებდა, თანაც ვეება კატა ინტერესით შეჰყურებდა. კატომ ეს შეამჩნია, გაიღიმა და თქვა:

– ნუ ნერვიულობ, ფაციკო არაფერს დაგიშავებს, პირიქით, თუ თავაზიანად ვთხოვთ დაგეხმარება კიდევ. წამალი დილისთვის იქნება მზად.

კოკორა ცოტა ხნით დაფიქრდა და შემდეგ

თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია. მართლაც დაღლილი იყო, პანკოზეც ნერვიულობდა. კატომ პანია ფუმფულა პირსახოცი დაკეცა, საწოლის ფორმა მისცა და იქვე, მაგიდაზე დადო. კოკორა საწოლამდე ძლივს მილასლასდა და თავის დადებისთანავე ჩაეძინა. ძილში თითქოს შორიდან ჩაესმოდა ტკბილი ძილისპირულის ხმა.

მზის პირველი სხივების ამოსვლისთანავე კოკორამ თვალები გაახილა.

– გაიღვიძე?! წამალი მზადაა, გაგრილდება და ბოთლში ჩაგისხამ. მანამდე კი ისაუბრე, – უთხრა გოგონამ.

კოკორამ გემრიელად ისაუბრა. ნაყენის გაგრილებამდე ფანჯრის რაფაზე იჯდა და ეზოს ათვალიერებდა. ჩიტები წყალში გრილდებოდნენ. კატო ყვავილებს რწყავდა. დიდ ქვაზე კატა ფაციკო მზეს ეფიცებოდა. უცებ კოკორა კატოსკენ გაიქცა, ყვავილებთან ახლოს სარზე აცოცდა და თქვა:

– ტყეში სწრაფად უნდა დავბრუნდე. იქნებ ფაციკო დამეხმაროს, ზურგზე შევაჯდებოდი და ტყისპირას, გორაკზე მდგარ მუხასთან მიმიყვანდა.

– ფაციკო კეთილია და აუცილებლად დაგეხმარება.

კატომ პატარა ბოთლით წამალი გაუწოდა. კოკორამ ბოთლი და კატოს გამზადებული სასუსნავეები ზურგჩანთაში ჩაალაგა და კატაზე ამხედრდა. კატომ ჭიშკრამდე მიაცილა, თან წამლის მიღების წესს უხსნიდა:

– ყოველ სამ საათში ერთხელ სამი წვეთი დაალევინე. ხვალ დილით კარგად გახდებოდა.

– ყველაფრისთვის დიდი მადლობა.

– თავს გაუფრთხილდი. – გოგონა ხელის ქნევით დაემშვიდობა კოკორას.

ჯუჯას გასაკვირად მსუქანი კატა ძალიან სწრაფი აღმოჩნდა და თვალის დახამხამებაში უკვე სოფლის ბოლოში იყვნენ. კაჭკაჭების ბუდეს რომ მიუახლოვდნენ კოკორა ჩამოქვეითდა და ხეზე აცოცდა.

– კოკორა, შენ ხარ? იშოვნე წამალი?

– კი. კატო ექიმმა დამიმზადა და პანკოსთან მიმეჩქარება. სახლში ჟოლოს გემრიელი მურაბა მაქვს და გინილადებთ, ბარტყებს მოეწონებათ.

კოკორა მამა კაჭკაჭის ზურგზე მოკალათდა. ჯუჯა ძალიან ჩქარობდა, უნდოდა რაც შეიძლება მალე მისულიყო მეგობართან.

როგორც იქნა კოკორას ხე გამოჩნდა.

– აი, ეს ხეა! მოვედით!...

– შესძახა კოკორამ.

კაჭკაჭი ყვავილებთან დაეშვა.

– ცოტა ხნით დამელოდე, მურაბას გამოგიტან.

კოკორამ სახლში შეირბინა, საკუჭნაოდან სამი ქილა მურაბა გამოიტანა და ნაჭრით შეკერილ პატარა ტილოს ჩანთაში ჩაალაგა. მამა კაჭკაჭმა ჩანთას ნისკარტი გამოსდო, კოკორას გამოემშვიდობა და აფრინდა. კოკორამ ხელი დაუქნია და პანკოს ფულუროსკენ გაიქცა.

– პანკო!.. პანკო!... როგორ ხარ?! – ფულუროში შესვლისთანავე დაიძახა ჯუჯამ.

– ძალიან მტკივა მუცელი... მიშველე კოკორა!.. – პანკომ მიკნაეებული ხმით უბასუხა და სანოლში მოიკუნტა.

– წამალი მოგიტანე. ხვალ დილით უკვე კარგად იქნები, – კოკორა პანკოსთან მივიდა და ჩანთიდან წამლის ბოთლი ამოიღო, – პირი გააღე! წამალი აუცილებლად უნდა დალიო.

– დავლევ კოკორა, მწარეც რომ იყოს, აუცილებლად დავლევ. – უთხრა პანკომ.

კოკორა მთელი ღამე პანკოს უვლიდა და ყოველ სამ საათში ერთხელ სამ წვეთ წამალს ასმევდა. დილით პანკო სანოლიდან წამოხტა და კოკორას გარშემო დაურბინა. ჯუჯა კაცი ძალიან ბედნიერი იყო, იცინოდა და ცრემლებს ძლივს იკავებდა.

– ჩავალ, ჩაის მოვამზადებ და ხის კენწეროზე ავიდეთ, მზის ამოსვლას ვუყუროთ, – თქვა კოკორამ.

– კარგი, კენწეროზე დაგელოდები. – პანკომ კოკორას თბილად, მადლიერებით სავსე თვალებით გაუღიმა.

მხატვარი სოფიო ქელიძე

* * *

მზის ამოსვლას ორი მეგობარი ძველებურად ერთად შეეგება. ხელში ცხელი ჩაით სავსე ჭიქები ეჭირათ და ჰორიზონტს გასცქეროდნენ. ჯუჯა თბილად რომ ყოფილიყო, პანკომ კუდი შემოხვია.

– კოკორა, მუცელი აღარ მტკივა, გადამარჩინე! – პანკომ ღიმილით გახედა მეგობარს.

– აბა, მეგობრები რისთვის ვართ?! – კოკორას ლოყები გაუწითლდა, – მეგობრები ერთმანეთს ყოველთვის ეხმარებიან!

ჯაკომო
ლეოპარდი

მ
ლ
ე
ო
პ
ა
რ
დ
ი

ადამიანები იშვიათად ზედავენ იმის გაკეთებას, რისი ძალაურ ამკარად შესწევთ, რადგან მათ ხელს უშლით მათივე აზრი და წარმოსახვა, ათასნაირ ეჭვს რომ ინვესტს გადანყვეტილების მიღებაში და მიზნის მიღწევაში აზრკოლებს. ვინც ყველაზე ნაკლებად წონის გადასადგმელ ნაბიჯს, ის იოლად იღებს გადანყვეტილებას და ხშირად წარმატებასაც აღწევს; მაგრამ ის, ვინც თავისი თავითა და შესაძლებლობებითაა ძლეული, თითქმის ყოველთვის ყოყმანობს, ფიქრშიც და საქმეშიც. ყოყმანი კი ყველაზე საშიშელი ტანჯვაა ადამიანისთვის, მისი ცხოვრების გამამწარებელია.

ჯაკომო ლეოპარდი

მ
ლ
ე
ო
პ
ა
რ
დ
ი

ბუნებისა და სულის საუბარი

ბუნება: „ნადი, საყვარელო ასულო ჩემო! ეს სახელი გერქმევა შენ დღეიდან, უკუნითი უკუნისამდე. იცხოვრე და იყავ დიადი და უბედური“.

სული: „კი მაგრამ, რა შეგცოდნე ასეთი? მე ხომ ჯერ ცხოვრებაც არ დამიწყია? რატომ მომისაჯე ასეთი სასჯელი?“

ბუნება: „როგორი სასჯელი, ასულო ჩემო?“

სული: „როგორ თუ როგორი? წინასწარვე დამიბედე, უბედური იყავიო!“

ბუნება: „მე მინდა, რომ შენ დიადი იყო, მაგრამ ერთი მეორის გარეშე წარმოუდგენელია! შენი დანიშნულებაა ადამიანის სხეულს ასულდგმულებდე, თუმცა ადამიანი უბედური იბადება და უბედურია მისი ცხოვრებაც.“

სული: „კი მაგრამ, უფრო სწორი იქნებოდა ადამიანი ბედნიერი გაგეჩინა, – ანდა საერთოდ არ მოგველინა ამქვეყნად!“

ბუნება: „ერთიცა და მეორეც ჩემს ძალებს აღემატება. მეც ვემორჩილები განგებას, რაოდენ მიუღებელიც უნდა იყოს ის. ქედს ვიხრი მის წინაშე. არავითარ ძალას, არც ჩემსას და არც სხვისას, არ შეუძლია დაგისხნას იმ უბედური ხვედრისგან, რაც მინიჭებული გაქვს. თანაც შენ გელის ის ათასჯერ მძიმე ხვედრი, რომელიც მე მოგანიჭე და დაბადებიდანვე თან დაგაყოლე“.

სული: „ჯერ ვერაფრის ნახვა ვერ მოვასწარი, ეს წუთია ამ ქვეყანაში ფეხი შემოვდგი. მითხარი, უპირატესობისა და უბედური ხვედრის მნიშვნელობა ერთი და იგივეა? თუ ერთი ერთია და მეორე – მეორე, არ შეიძლება ერთმანეთისგან განაცალკევო ისინი?“

ბუნება: „ადამიანებისა და საერთოდ, ყველა სულდგმულის სულში ეს ორი რამ თითქმის ერთი და იგივეა. ერთი სულის უპირატესობა დანარჩენთა წინაშე განისაზღვრება იმით, თუ როგორი უბედურია ის და როგორი მძიმე ცხოვრებით ცხოვრობს, როგორ განიცდის ყველაფერს მწვავედ. და ვინც ასე განიცდის საკუთარ უბედურებას, სწორედ ისაა ნამდვილი უბედურიც. რაც უფრო დაძაბულია სულის ცხოვრება, მით უფრო მძაფრია მისი თავმოყვარეობა, რომელსაც ესწრაფვის. თავმოყვარეობის სიმძაფრე კი სია-

მოვნების მძაფრ წყურვილს ინვესტს და უფრო მძაფრდება დაუქმყოფილებლობის მტანჯველი განცდაც, რომელიც თავს სიამოვნების მიუწვდომლობისგან იღებს. ყოველივე ეს საფუძვლად დასაბამიდან უდევს სამყაროს კანონს და მე არ შემწევს ძალა, შევცვალო. თანაც შენი აზროვნებისა და წარმოსახვის სიმძაფრის გამო, არსებობის უმეტესი ნაწილი შეიძლება ხელიდან დაგისხლტეს და აღარ მოექცეს შენი ძალისხმევის ქვეშ. ველური ცხოველები, საერთოდ მთელ ძალას, უნარსა და შესაძლებლობას ხმარობენ, რომ საკუთარ მიზნებს მიაღწიონ. ადამიანები კი ასე არ არიან. ადამიანები იშვიათად ბედავენ იმის გაკეთებას, რისი ძალაც ამკარად შესწევთ, რადგან მათ ხელს უშლით მათივე აზრი და წარმოსახვა, ათასნაირ ეჭვს რომ ინვესტს გადანყვეტილების მიღებაში და მიზნის მიღწევაში აზრკოლებს. ვინც ყველაზე ნაკლებად წონის გადასადგმელ ნაბიჯს, ის იოლად იღებს გადანყვეტილებას და ხშირად წარმატებასაც აღწევს; მაგრამ ის, ვინც თავისი თავითა და შესაძლებლობებითაა ძლეული, თითქმის ყოველთვის ყოყმანობს, ფიქრშიც და საქმეშიც. ყოყმანი კი ყველაზე საშიშელი ტანჯვაა ადამიანისთვის, მისი ცხოვრების გამამწარებელია. არც ის დაივიწყო, რომ შენი ნიჭის წყალობით იოლად დაეუფლები ყველაზე რთულ საგანს ან დარგს და უკან ჩამოიტოვებ ბევრ ადამიანს, მაგრამ ამასთანავე, შეუძლებელი და წარმოუდგენელი მოგეჩვენება ათასნაირი წვრილმანის დაუფლება და მათი სათანადოდ მოხმარება, როგორი აუცილებელიც უნდა იყოს ისინი სხვებთან ურთიერთობაში. იმაშიც დარწმუნდები, თუ რა ოსტატურად იყენებენ და რა ადვილად ეუფლებიან მათ ადამიანები, რომლებიც თავიანთი ნიჭიერებით შეგედრებიან კი არა მხოლოდ, სიძულვილის ღირსნიც გახდებიან. ეს სირთულე და ათასი სხვა უბედურება თან სდევს დიად სულებს და გასაქანს არ აძლევს მათ, სამაგიეროდ ყველაფერს ანაზღაურებს სახელი და ქება-დიდება, რასაც ისინი იხვეჭენ; უკვდავია ხსოვნაც, სამარადისოდ რომ ტოვებენ მომავალი თაობის გულში“.

სული: „კი მაგრამ, მაინც ვინ მომაგებს მაგ შენს ნანატრ პატივს? ზეცა, შენ თუ სხვა ვინმე?“

ბუნება: „ადამიანები! რადგან მათ შეუძლიათ ქება-დიდების კაცისთვის მიგება“.

სული: „აი, ხომ ხედავ, როგორც შენ მეუბნები, ხელი არ მიმიწვდება იმაზე, რაც ადამიანებთან ურთიერთობისთვის აუცილებელია და რაც ყველაზე უნიჭოთათვის ხელმისაწვდომია. მე მგონია, რომ მთელი ჩემი დღე და მოსწრება ყველასთვის საძულველი, უსახელო და უცნობი ვიქნები; ადამიანები არ განმადიდებენ, შორიახლოსაც არ გამიკარებენ, მათთან ურთიერთობის თავი რომ აღარ მექნება“.

ბუნება: „მე მომავლის ჭვრეტის ნიჭი არა მაქვს და ვერ გეტყვი, ადამიანები როგორ მოიქცევიან ან რას იფიქრებენ შენზე, სანამ მათ შორის იქნები, მაგრამ ჩემი გამოცდილების მიხედვით, გეტყვი, რომ ისინი შურით დაგინყებენ დევნას, რაც ცხოვრების გარდაუვალი უბედურება იქნება და რასაც ვერც ერთი დიადი სული ვერ დააღწევს თავს, ან კიდევ, ზიზღით დაგინყებენ ყურებას და შენი სახელის ხსენებაზე თავს იქით შეაბრუნებენ. მეტიც, წარმატებაცა და შემთხვევითობაც შენ და შენნაირების მიმართ მტრულად იქნებიან განწყობილნი, მაგრამ შენი სიკვდილისთანავე, როგორც კამოენსისა და მილტონის შემთხვევებში, გაგაღმერთებენ და ქება-დიდებათ ცაში აგიყვანენ. ამას ყველა თუ არა, შენ ირგვლივ საღად მოაზროვნე ადამიანები მაინც გააკეთებენ. შენი ნეშტი შეიძლება დიდებულ აკლდამაშიც დაკრძალონ და ათასგვარად მოხატულ-მოქარგული ქანდაკებები უსასრულოდ გაავრცელონ, ცხოვრების ყოველი წვრილმანიც ათასჯერ დაწერონ და საგულდაგულოდ დაიხეირონ. ეს შეიძლება გაგრძელდეს მანამ, სანამ შენი სახელი მთელ სამყაროს არ მოიცავს; და ეს მოხდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა შენივე ნიჭითა და ბედისწერით უჩვენებ, დაუმტკიცებ ადამიანებს, რომ ღისრი ხარ ყოველივე ამისა. მერნშუნე, ასეთი ფაქტები სანთლით საძებნი არაა, მაგრამ მხოლოდ მე და ბედისწერამ ვიცით მათ შესახებ“.

სული: „დედაო, მართალია, ჯერ ვერც ვგრძნობ, მაგრამ ერთადერთი უმძაფრესი სურვილი, რაც შენ ჩამინერგე, ბედნიერებისაა. შეიძლება სიკეთისა თუ ბოროტებისკენ ლტოლვაც გამიჩნდეს, როგორც ბედნიერების დაუფლების საშუალება. ის ნიჭი, რომელიც შენ მიბოძე, შეიძლება დიდების მოსახვეჭად იყოს გამოსადეგი, მაგრამ ნეტარებისკენ კი არა, უბედურებისკენ წამიძღვეს. ეჭვიც მეპარება უკვე, რომ სიცოცხლეშივე ამქვეყნიურ დიდებას ვეზიარები, და სიკვდილის შემდეგ რაღა აზრი ექნება?! და ბოლოს, ადვილი შესაძლებელია შენი ნათქვამი ასრულდეს – დიდებისკენ დაჟინებული სწრაფვა წარმოემქმნას, მაგრამ სახელის მოხვეჭა სიკვდილის შემდეგაც არ მერგოს. ასე რომ, შენივე სიტყვებიდან გამომდინარე, ყველაზე მეტად კი არ გიყვარვარ, როგორც მიმტკიცებ, არამედ ბოროტი ზრახვები გამოდრავებს ჩემ მიმართ და უფრო მეტად გძულვარ, ვიდრე ადამიანებსა და ბედისწერას ამქვეყნიურ სიცოცხლეში. ამ შენი ნაქები უპირატესობით, ასე დაუფიქრებლად რომ მიბოძე, სწორი არ იქნება, ჩემს სანუკვარ მიზანს – ბედნიერებას მივალნიო?“

ბუნება: „ასულო ჩემო, ყოველი ადამიანი უბედურებისთვის განსაზღვრად არის შექმნილი, მაგრამ მე

მხატვარი სოფიო ჭელიძე

ამაში ბრალი არ მიმიძღვის! ადამიანთა ყოფის უბედურებასა და ამქვეყნიური განცხრომის ამაოებაში, კაცობრიობის უმეტეს ნაწილს მთავარ სიკეთედ მიაჩნია სწორედ დიდება, რომელიც მოკვდავებს წილად განგებისგან ხვდებათ და რომელიც მათ მუდმივ ზრუნვასა და ღირსეულ მიზანს წარმოადგენს. ამიტომ სიძულვილის კი არა, ჭეშმარიტი და განსაკუთრებული სიყვარულის გამო, რასაც შენდამი ვგრძნობ, მე გადავწყვიტე შენთვის მებოძებინა ყველაფერი, რაც კი შემეძლო“.

სული: „მითხარი, შენ მიერ ზემოხსენებულ ველურთა შორის, შემთხვევით, თუ არის ისეთი ცხოველი, რომელთა სასიცოცხლო ძალა და გრძნობათა სიმძლავრე ადამიანისაზე ნაკლები იყოს?“

ბუნება: „ზოგიერთი ცხოველი ადამიანს მეტნაკლებად ჩამორჩება, მაგრამ ადამიანის სასიცოცხლო ძალა და გრძნობათა სიმძლავრე გაცილებით მეტია, ვიდრე ნებისმიერი სხვა სულდგმულისა, იმიტომ, რომ ის ყველაზე სრულქმნილი არსებაა უფლის ქმნილებათა შორის“.

სული: „მაშ, თუ გიყვარვარ, ყველაზე ნაკლებ სრულქმნილთა შორის მამყოფე, და თუ არ შეგიძლია, ნაილე ეს დამლუპველი, ზეალმატებული ნიჭი, და დამამგვანე იმ სულელს, რომელიც ოდესმე მოგივლენია ამქვეყნად“.

ბუნება: „აი, ეს კი შემიძლია აგისრულო, რადგანაც თავად ითხოვ და უარს ამბობ უკვდავებაზე, რომელიც შენთვის მინდოდა მერგუნებინა“.

სული: „უკვდავების ნაცვლად, მე გთხოვ, ჩემი სიკვდილი დააჩქარო“.

ბუნება: „ამის შესახებ ბედისწერას მოვეთათბირებ“.

იტალიურიდან თარგმნა **მანია ტურაბელიძე**

ანა ასმატოვა

„ნაცრისფერთვალეზა მეფე“ ერთ-ერთი ის ლექსია ანა ასმატოვას სახელი რომ უკვდავყო. ლექსი „ნაცრისფერთვალეზა მეფე“ დაინერა 1910 წელს. კამათი იმის შესახებ, თუ ვინ არის ლექსის ლირიკული გმირი, დღემდე გრძელდება. კრიტიკოსები, როგორც წესი, თანხმდებიან, რომ „ნაცრისფერთვალეზა მეფე“ სხვა არაფერია, თუ არა პოეტური ფიქცია.

ნაცრისფერთვალეზა მეფე

დიდება შენს სახელს, ტკივილო უგულოვ!
ნაცრისფერთვალეზა მეფე დაღუპულა.
მიმწუხრს შემოდგომის, ალხმა რომ შებურვა,
მშვიდად თქვა მეუღლემ, შინ დაბრუნებულმა:
„ჰო, ნადირობიდან მოჰყავდათ მგლოვიართ,
ბებერი მუხის ქვეშ მკვდარი უპოვიათ.
ეჰ, რა ახალგაზრდა!.. ელდა შეზარავდა,
თურმე დედოფალი მთლად გაჭალარავდა.“
მონახა ბუხართან ჩიბუხი თავისი,
ქმარი სამუშაოდ წავიდა ლამის გზით.
ახლა გავალვიძებ ჩემს გოგოს მძინარეს,
მის თვალებს ჩავხედავ, ნაცრისფრად მბრწყინავეს.
ჩუმად შრიალებენ ფანჯრებთან ვერხვები:
„შენს მეფეს ამქვეყნად ვერასდროს შეხვდები...“

მზია თვალაბიჟვილი

ლოცვა – მამაო ჩვენო

(ჩანანერები დაუნერელი ესეისთვის)

52

გავიხსენოთ, ყველაზე ცნობილი ლოცვა, რომელიც ქრისტემ გვასწავლა და რომელიც ყველა ადამიანმა უნდა იცოდეს.

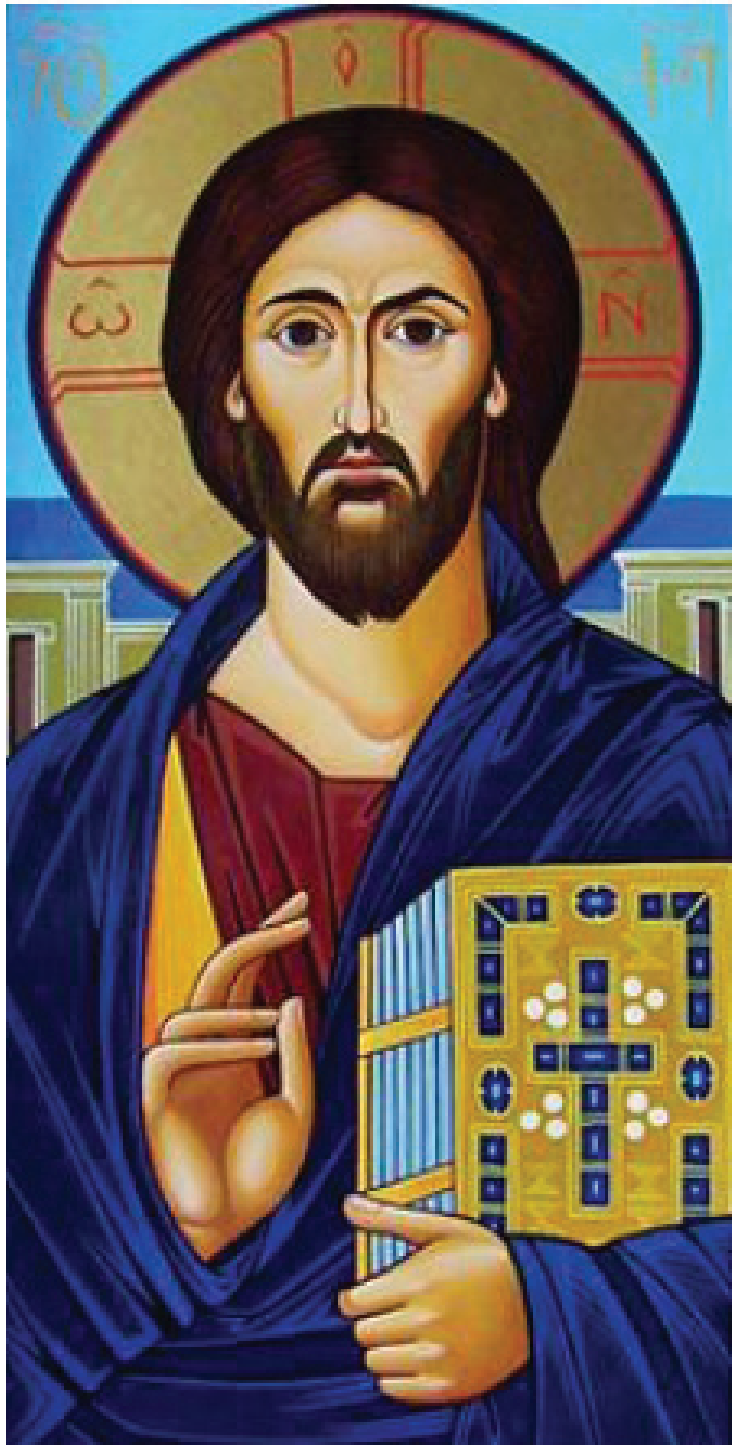
იესო ასე გვარიგებს:

„შენ კი, როცა ლოცულობ, შედი შენს ოთახში, ჩაიკეტე კარი და ილოცე დაფარულში მყოფი შენი მამისადმი“ (მათე 6:6).

„მამაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა, წმინდა იყოს სახელი შენი; მოვიდეს სუფევა შენი, და იყოს ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქვეყანასა ზედა; პური ჩვენი არსობისა მოგვეცე ჩვენ დღეს; და მოგვიტევე ჩვენ თანანადებნი ჩვენი, ვითარცა ჩვენ მიუტევებთ თანამდებთა მათ ჩვენთა; და ნუ შეგვიყვან ჩვენ განსაცდელსა, არამედ გვიხსენ ჩვენ ბოროტისაგან. რამეთუ შენი არს სუფევა და ძალი და დიდება საუკუნეთა მიმართ. ამინ“ (მათე 6:9-13).

„მამაო ჩვენო“ – პირველად ბიბლიაში (ძველი და ახალი აღთქმა) ღმერთი, შემოქმედი, უფალი მოხსენებულია არა მხოლოდ მამა ღმერთად, არა მხოლოდ იესოს მამად, არამედ მთელი კაცობრიობის მამად. იესომ მოგვცა უფლება მივმართოთ მას და ვუნოდოთ მამა, რადგან ის არის ჩვენი უზენაესი მშობელი, ჩვენი დამბადებელი.

„რომელი ხარ ცათა შინა“ – ღმერთი მთელ სამყაროშია. ჩვენ ვხედავთ ამ სამყაროს მხოლოდ ნაწილს და ვუნოდებთ მას ცას. იესო

ყოველთვის ადამიანებისთვის გასაგებ ენაზე საუბრობდა, იგავებით, საყოფაცხოვრებო მომენტებით, ჩვეული გარემოთი უხსნიდა მათ ჭეშმარიტებებს. ამ შემთხვევაშიც ჩვენთვის ხილული და გასაგები ცა დაგვისახელა, როგორც მთელი სამყაროს გამოხატულება.

„წმინდა იყოს სახელი შენი“ – იესო აყალიბებს მესამე მცნებაში გადმოცემულ ჭეშმარიტებას, რომ ღმერთის სახელი წმინდაა და მისი უქმად, ფუჭად წარმოთქმა არ შეიძლება.

„მოვიდეს სუფევა შენი და იყოს ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქვეყანასა ზედა“ – ძალიან საინტერესო სიტყვებია, რადგან ლუციფერი და დემონები ჩამოგდებულ იქნენ დედამიწაზე, ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია ღმერთის სუფევა/ყოფნა და ნება დედამიწაზე ისევე, როგორც მთელ სამყაროში.

„პური ჩვენი არსობისა მოგვეც ჩვენ დღეს“ – პური, როგორც საარსებო საშუალება და თანაც „მოგვეც ჩვენ დღეს“. ანუ იესოს ჭეშმარიტება, რომ ყოველ დღეს თავისი საზრუნავი აქვს.

„და მოგვიტევე ჩვენ თანანადებნი ჩვენი, ვითარცა ჩვენ მივუტევეთ თანამდებთა მათ ჩვენთა“ – ამ ლოცვაში ეს ერთადერთი პირობაა ჩადებული: „ვინაიდან თუ თქვენ მიუტევეთ ადამიანებს მათ შეცოდებებს,

თქვენც მოგიტევეთ თქვენი ზეციერი მამა. ხოლო თუ თქვენ არ მიუტევეთ ადამიანებს მათ შეცოდებებს, არც თქვენი მამა მოგიტევეთ თქვენს შეცოდებებს.“ (მათე 14-15). ისევე როგორც ერთადერთი პირობაა ათ მცნებაში, კერძოდ კი „პატივი ეცი დედასა და მამასა შენსა, რათა გაგრძელდნენ დღენი შენი დედამიწაზე“ (გამოსვლა 20:12).

აქვე გავიხსენოთ, რომ პირველი ოთხი მცნება ღმერთს ეხება და ამ ოთხის მომდევნო, მეხუთე მცნება კი მშობლების პატივისცემას, იმდენად მნიშვნელოვანია მშობლების თანადგომა.

„და ნუ შეგვიყვან ჩვენ განსაცდელსა“ – ესე იგი ნუ შეგვიყვან ცდუნებაში, ცოდვაში, შეცდომაში.

„არამედ გვიხსენ ჩვენ ზოროტისაგან“ – გვიხსენი, გაგვარიდე ჩვენ მაცდურს.

„რამეთუ შენი არს სუფევა და ძალი და დიდება საუკუნეთა მიმართ“ – ესე იგი ღმერთი და მისი არსებობა, სუფევა მარადიულია, მთელი ძალაუფლება მის ხელშია და დიდებაც მხოლოდ მას ეკუთვნის.

„ამინ“ – ძველი ქართული ფორმებია: „ამენ“ (ლათინურიდან) და „იყავნ, იყავნ“. ამენ იგივეა, რაც აღსრულდეს, ჭეშმარიტად, ნამდვილად.

სოსო მეგუთნიშვილი

მეცნიერ-ისტორიკოსთა ერთი ნაწილის აზრით, არსებობს რეალური ვერსია, რომ ქართველთა განმანათლებელს – ნმინდა ნინოს, ერწო თიანეთიდან მოზრუნეზოს, კანარეთის გავლით, კახეთისკენ მომავალს, მდინარე კისისხევის ხეობის გზით უნდა ესარგებლა, რომლის ტერიტორია საკმაოდ იყო დასახლებული. ამას მოწმობს დღემდე შემორჩენილი ნასოფლოარები: „ჭირკიანი“, „ფიჭვიანი“, „თეთრანი“, „ვერთუზანი“, „სახარისი“, „ღვთისმშობლის ჭაღა“ და სხვა, სადაც მრავლადაა შემორჩენილი კვლესია-მონასტრების, სხვადასხვა ნაგებობების ნაშთები და სხვა არტეფაქტები.

სოსო მეგუთნიშვილი

წინაპართა ნაკვალეზა

წინანდალს, როგორც ტურიზმისა და კულტურის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ობიექტს, არა მარტო საქართველოში, მის ფარგლებს გარეთაც გამორჩეული ადგილი უკავია. ჭავჭავაძეთა ყოფილ კარ-მიდამოს, ყოველწლიურად, ასე ათასზე მეტი უცხოელი თუ, ადგილობრივი ტურისტი სტუმრობს. დღითიდღე იზრდება მისი მნიშვნელობა, როგორც კულტურული ღონისძიებების, საერთაშორისო საქმიანი შეხვედრებისა თუ, უცხოეთის სამთავრობო დელეგაციების მიღების ადგილი.

წინანდლის ცნობადობა, ამ სოფელში, ჭავჭავაძეთა საგვარეულოს დამკვიდრებას უკავშირდება, მაგრამ ნაკლებად არის ცნობილი იმ, ფაქტობრივი, ისტორიული მასალების შესახებ, რომლებიც ადრეული საუკუნეების ლაბირინთებშია ჩაკარგული და, თუ, არა ისტორიის მკვლევართა მეტი დაინტერესება, შესაძლოა ბევრი მნიშვნელოვანი ისტორიული ფაქტი მომავალი თაობებისთვის უცნობი გახდეს.

საქართველოს ისტორიის შესახებ ივანე ჯავახიშვილსა და სხვა, ცნობილ მეცნიერთა მიერ წარმოებული კვლევები კარგი ორიენტირია ცალკეული სოფლისა თუ ქალაქის ისტორიის შესწავლით დაინტერესებული ახალი თაობის ისტორიკოსებისა თუ ფართო საზოგადოებისთვის. სწორედ, ამ საკითხის წარმოჩენის მცდელობად უნდა მივიჩნიოთ თელავის ი. გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიის პროფესორების – გ. ლალიაშვილის, დ. ჯავახიშვილისა და მ. პატაშვილის მიერ მდ. კისისხევის ხეობის უძველესი ნამოსახლარებისა და ხუროთმოძღვრული უცნობი ძეგლების გამოვლენა და შესწავლა. მნიშვნელოვანია, აგრეთვე, საქართველოს ისტორიის მკვლევარისა და პუბლიცისტის პროფესორ გელა ქოქიაშვილის მიერ, აღნიშნულ ხეობაში, მოწყობილი ექსპედიციის, სოლომონ და გია ლაფაურების მიერ მშობლიური სოფლის – კისისხევის ტერიტორიაზე არსებული ისტორიული ძეგლების შესწავლისა და

სხვა დოკუმენტური მასალები.

წინანდლის მოკლე ისტორიული მიმოხილვა, რომელიც სადღეისოდ არსებულ დოკუმენტურ მასალებზე დაყრდნობით მომზადდა, იმის მოკრძალებული მცდელობაა, რომ კიდევ ერთხელ გავიხსენოთ ის მდიდარი, ისტორიული ფესვები, საიდანაც მოვდივართ და ერთმანეთს შევახსენოთ იმ ვალდებულებების შესახებ, რაც თითოეულ ჩვენთაგანს აკისრია წინაპართა დანატოვარი ნაკვალევის მოვლა-პატრონობასა და მომავალი თაობებისათვის დასატოვებლად.

მდინარე კისისხევის ხეობა, რომლის თვალწარმტაც ფერდობზე წინანდალია დავანებული, თავისი, უძველესი ნამოსახლარებითა და ხუროთმოძღვრული ძეგლებით, ქვეყნის მასშტაბით, ერთ-ერთი, მნიშვნელოვანი, ისტორიული და გეოგრაფიული ადგილია. ჩვენი წინაპრები აქ, ჯერ კიდევ, უხსოვარი დროიდან სახლობდნენ, რასაც ნათლად მოწმობს პრ. ნ. რამიშვილის ხელმძღვანელობით 1972 წელს, მდინარე ალაზნისა და კისისხევის შესართავთან, ტოლნიანის დასახლების ყოფილ ტერიტორიაზე, არქეოლოგიური გათხრების შედეგად, აღმოჩენილი უძველესი საცხოვრისები, მათ შორის, ელინისტური და ანტიკური ხანის ძეგლები; სამაროვანი და ნამოსახლარები, ნაპოვნია ქვისა და ალიზის კედლის ნაშთები, სამეურნეო ორმოები, კერამიკისა და თიხის ჭურჭელი და სხვა.

როგორც ისტორიულმა კვლევებმა ცხადყო, იმდროინდელი მოსახლეობის დასახლებები ცივ-გომბორის ქედის ჩრდილოეთის თხემის მთაგორიან ტერიტორიაზე მდებარეობდა, რაც ძირითადად განპირობებული იყო მტერთან თავდაცვის საუკეთესო საშუალებად. ამასთან, უხვად მოიპოვებოდა ბუნებრივი საკვები. მთის დაბლობები ხორბლის, ვენახის, ხილისა და სხვა კულტურების მოსაყვანად გამოიყენებოდა. ბარის ტერიტორიები, მეტწილად, ტყით იყო დაფარული (წინანდლის მინის ამჟამინდელი სავარგულები

ძირითადად საბჭოთა ხელისუფლების პერიოდში „ხშირის“, „თელიანის“ და სხვა ტყეების ამოძირკვის ხარჯზე გაფართოვდა). ასეთ ვითარებაში, მოსახლეობისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობა ექნებოდა დასახლებული პუნქტების ერთმანეთთან კავშირს და სავაჭრო ურთიერთობებს მეზობელ ქვეყნებთან, საიდანაც სხვადასხვა პროდუქტებზე და ნივთებზე გაცვლის გზით შესაძლებელი ხდებოდა აბრეშუმის, მაუდის და სხვადასხვა საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ნაწარმის შექმნა.

ჯერ, კიდევ, ელინისტური ხანიდან ცნობილია, რომ ე.წ. „ფასის-ჰირკანის“ მაგისტრალს, რომელიც დიდი აბრეშუმის გზის ერთგვარ შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენდა და ჰირკნისა (კასპიის) და პონტოს (შავი) ზღვებს ერთმანეთთან აკავშირებდა, ჰქონდა რამდენიმე განშტოება, რომელთა შორის იყო „ჭერეთის შემოვლითი გზა“. იგი მინგაჩაურიდან, ხორნაბუჯის გავლით, მოემართებოდა ნეკრესისაკენ და მის მოპირდაპირედ მდ. კისისხევისა და ალაზნის შესართავთან გადაკვეთდა ალაზანს. ამ ადგილას ალაზანი ქმნის ფონს, რომელიც დღემდე გამოიყენება ერთი ნაპირიდან მეორეზე გადასასვლელად, აქვე, ალაზნის მარცხენა მხარეს, მდებარეობს ე.წ. „ტურის“ (მტორის) ციხე, რომელიც ამ გადასასვლელს აკონტროლებს.

ალაზნის მარჯვენა ნაპირზე გადმოსული „ჭერეთის შემოვლითი გზა“ გაყოფილი იყო რამდენიმე განშტოებად, რომლებიც ცალ-ცალკე კვეთდნენ ცივ-გომბორის ქედს და ალაზნის ველის ამ ნაწილს დანარჩენ საქართველოსთან აკავშირებდა.

მათგან, ერთ-ერთი, მნიშვნელოვანი იყო მდინარე კისისხევის ხეობაზე გამავალი გზა. იგი აუყვებოდა მდინარე კისისხევის და მდინარე თეთრანის შესართავთან მდებარე ქალაქური ტიპის დასახლებამდე, რომელიც ისტორიულ წყაროებში „ნაქარავალის“ სახელწოდებითაა ცნობილი. ეს ტოპონიმი ადგილობრივ მოსახლეობაში ცოცხალი აღარაა და მას „ღვთისმშობლის ჭალად“ მოიხსენიებენ. აღნიშნულ ტერიტორიაზე აღმოჩენილია მინის პირამდე დანგრეული სხვადასხვა ნაგებობათა კონფიგურაცია, მათ შორის, სამნავიანი ბაზილიკისა და მასშტაბური ნაგებობის ნაშთები, რომელიც „სასახლე“ უნდა ყოფილიყო. აღნიშნული დასახლება მნიშვნელოვან სტრატეგიულ ადგილს წარმოადგენდა და სავაჭრო გზაჯვარედინის ფუნქციას ასრულებდა. აქედან, გზა ორად იყოფოდა, მდინარე კისისხევის აყოლებით, ადგილ „ნაკარალის“ გავლით, ის მიდიოდა ნინონმინდა-პატარძელამდე და, შემდეგ, კანარეთამდე (დღევანდელი ხაშში), მეორე განშტოება კი თეთრანის ხევის აყოლებით, მთა „დასტაფეს“ ფერდობზე დაშვების შემდეგ, ის მიუყვებოდა ცივ-გომბორის თხემს და მდინარე ჭერემის ხევის გავლით მიაღწევდა ქალაქ „ჭერემამდე“.

გამოკვლეულია, რომ სავაჭრო ქარავნის ერთი დღის სავალი 25-30 კმ. შეადგენდა. აღსანიშნავია, რომ ღვთისმშობლის ჭალა (ძველად „ნაქარავალი“) სწორად, ასეთი მანძილითაა დაშორებული, როგორც „ტურის“ ციხეს, ასევე, ნაქალაქარ ჭერემს, ნინონმინდა-პატარძელს და კანრეთს (ხაშში).

მეცნიერ-ისტორიკოსთა ერთი ნაწილის აზრით, არსებობს რეალური ვერსია, რომ ქართველთა განმანათლებელს – წმინდა ნინოს, ერწო თიანეთიდან მობრუნებულს, კანარეთის გავლით, კახეთისკენ მომავალს, მდინარე კისისხევის ხეობის გზით უნდა ესარგებლა, რომლის ტერიტორია საკმაოდ იყო დასახლებული. ამას მოწმობს დღემდე შემორჩენილი ნასოფლარები: „ჯირკიანი“, „ფიჭვიანი“, „თეთრანი“, „ვერთუბანი“, „სახარისი“, „ღვთისმშობლის ჭალა“ და სხვა, სადაც მრავლადაა შემორჩენილი ეკლესია-მონასტრების, სხვადასხვა ნაგებობების ნაშთები და სხვა არტეფაქტები.

წინანდლის სამხრეთით, – სამი კოლომეტრით დაშორებულ ნასახლარს, წინანდლელები დღესაც სახარისს უწოდებენ, რაც ისტორიული წყაროების მიხედვით, ამ სოფლის ძველი სახელწოდებაა. XV საუკუნის დასაწყისში, თემურ-ლენგის შემოსევების შემდგომ, მშვიდობიან პერიოდში მოსახლეობამ წინანდლის ამჟამინდელ ტერიტორიაზე იწყო ჩასახლება. როგორც ჩანს, ამ ადგილებში მათ წინაპრებს ადრეც უცხოვრიათ და მტერთა შემოსევების გამო, ჰქონდათ მიტოვებული. სოფლის სახელწოდებაც მათ წინანდელ საცხოვრებელ ადგილებში დაბრუნებას უნდა უკავშირდებოდეს. სწორედ, ამ დროიდან, ისტორიულ წყაროებში, პირველად იხსენიება წინანდლი ალექსანდრე დი-

დის მიერ გაცემულ ერთ-ერთ ნერილობით სიგელში.

როგორც ცნობილია, V საუკუნეში, განსაკუთრებით ვახტანგ გორგასლის მეფობის ჟამს, ქართლ-კახეთის ეკონომიური და პოლიტიკური მდგომარეობა მნიშვნელოვანი აღმავლობით ხასიათდება. მოსახლეობა მომრავლდა. სწორედ, ამ პერიოდს უკავშირდება მდინარე კისისხევის ხეობაში დასახლებული პუნქტების, საფორტიფიკაციო ნაგებობების, ეკლესია-მონასტრებისა და, სხვა, სამეურნეო დანიშნულების ობიექტების მოწყობა. მათგან, ყველაზე მნიშვნელოვანი, მაინც, ვახტანგ გორგასლის ეპოქის წმინდა ნინოს სახელობის ტაძარია, რომელიც, ქვეყნის მასშტაბით, ერთ-ერთ, ყველაზე ძველ ქრისტიანულ ძეგლს წარმოადგენს. თავის დროზე იგი საკმაოდ მაღალ, დარბაზულ ეკლესიას წარმოადგენდა, რომლის ფართი 157კვადრატული მეტრი იყო. სამწუხაროდ, დღეს იგი მეტად სავალალო მდგომარეობაშია და, მისი მოვლა-პატრონობა დღევანდელი თაობის განსაკუთრებულ საზრუნავად უნდა იქცეს.

სოფლის სამხრეთით, ოთხი კილომეტრის დაშორებით, მდებარეობს VIII-IX საუკუნეების ერთ-ერთი, მნიშვნელოვანი, სამონასტრო კომპლექსი – „საფარისი“, რომელსაც ისტორიული წყაროები „საფარელას“ სახელითაც მოიხსენიებენ, ეს სახელი იმიტომაც შეარქვეს, რომ მტერთა შემოსევების დროს, მოსახლეობა ბუნებით მომადლებულ სილამაზისა და მიუსაფარ ადგილზე აგებულ ამ ტაძარს აფარებდა თავს.

„საფარისის“ სამხრეთ-აღმოსავლეთით ერთნახევარი კილომეტრით დაშორებითაა „თეთრანის“ ნამოსახლარი და ამავე სახელწოდების, ადრეული შუა საუკუნეების ეკლესია. არსებობს მოსაზრება, რომ თეთრანის ხევისა და ამ ეკლესიის სახელწოდება თეთრი გიორგის სახელთან უნდა იყოს დაკავშირებული. ამავე ტერიტორიაზე გამოედინება თეთრანის წყარო, რომელსაც განსაკუთრებული თვისებების გამო ჩვენი წინაპრები თვალების სამკურნალოდ იყენებდნენ.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს „ღვთისმშობლის ჭალის“ სიახლოვეს, მდინარე კისისხევის მარცხენა მხარეს, კლდეში ნაკვეთი საცხოვრებელი გამოქვაბულების, კონდამიანის სამონასტრო კომპლექსისა და, ადრეული, შუა საუკუნეების სხვა მნიშვნელოვანი ძეგლები, რაც იმდროინდელი, ჩვენი წინაპრების მაღალ ხუროთმოძღვრულ და აღმშენებლობით კულტურაზე მეტყველებს.

ისტორიის უღმობელ ქართველებს ვერც კისისხევის ხეობა გადაურჩა. ერთ დროს აყვავებული და ხვათ-ბარაქიანი მხარე თემურ ლენგის, შაჰ-აბასისა თუ, სხვა ურდოების შემოსევებმა გაანადგურეს. მიწასთან იქნა გასწორებული ეკლესია-მონასტრები, საცხოვრისები, სამეურნეო და

საყოფაცხოვრებო ნაგებობები. გაჩეხეს ბალ-ვენახები, იავარყვეს სასოფლო-სამეურნეო სავარგულეები. მოსახლეობის დიდი ნაწილი უთანასწორო ბრძოლებს შეენირა, ხოლო, გადარჩენილი თავს ცივ-გომბორის მთებს და გაუვალ ტყეებს აფარებდნენ. სწორედ, ამ პერიოდებიდან შემორჩა სოფლის სხვადასხვა ტერიტორიებს „ნაზრევების“, „ნაბამბრების“, „ბარსადგომების“, „ბახტაუბნის“, „ვერთუბნის“ და სხვა სახელწოდებები.

მტერთა არაერთგზის შემოსევებმა მრავალგზის შეწყვიტა ქართული კულტურის ბუნებრივი განვითარება, რის შედეგადაც მივიღეთ ის, სამწუხარო ვითარება, რომელიც დღესაც ცხადად არის საჩინო ქართულ სახელმწიფოს ისტორიაში.

იმ დროს, როცა ევროპის ქვეყნები რენესანსის ეპოქისთვის დამახასიათებელი აღმშენებლობით იყვნენ დაკავებულნი და არქიტექტურისა და ხელოვნების შედეგებს ქმნიდნენ, ქართველთა სამეზობლო მუსლიმანური ქვეყნები საქართველოს მოსპობითა და მისი სრული განადგურების მცდელობით იყვნენ დაკავებულნი. ხშირი იყო შემთხვევები, როცა მტერი ეკლესია-მონასტრების მშენებლობის პროცესშიც კი ესხმოდნენ თავს. ამას მოწმობს, თუნდაც, სპარსიანთ უბანში არსებული ეკლესიის ეზოში აზელილი კირის გაქვავებული გროვა. წინაპრებიდან მოღწეული გადმოცემის თანახმად, მტერი, სწორედ, იმ დროს დაეცა სოფელს, როცა ეკლესიის მშენებლობა მიმდინარეობდა. მოსახლეობამ მთას შეაფარა თავი, მამაკაცები მტერს შეებრძოლნენ, ხოლო, სამშენებლოდ მომზადებული კირი გაქვავდა და დღემდე ამ სახით შემორჩა.

საქმე იქამდე მივიდა, რომ გამუდმებული ომებისა და სამშობლოდან იძულებით გადასახლების შედეგად, კახეთის მოსახლეობა კატასტროფულად შემცირდა. შედარებით მშვიდობიან პერიოდში – განსაკუთრებით XVII საუკუნის მეორე ნახევრიდან, კახეთის მტრისგან დარბეული სოფლების, მათ შორის, წინანდლის აღორძინება თუშეთიდან და საქართველოს სხვადასხვა მთიანი ადგილებიდან ჩამოსახლებული მოსახლეობის ხარჯზე მოხდა. წინანდლის მცხოვრებთა შესახებ, ისტორიამ 1722 წლის აღწერის დავთრებით, შემდეგი ცნობები შემოგვინახა:

„წინანდლანს“ (დოკუმენტში წინანდალი ასეა მოხსენიებული) პაატა იასონის შვილის ყმა:

1. მამალას შვილი, მოხელე,
2. აღდგომელას შვილი პაპუა,
3. ვეფხიშვილი პეტრე,
4. მამუკა ტუსიას შვილი,
5. ელო აპრილაშვილი,
6. პატა ტყავაშვილი,
7. დათუნა თანდილაშვილი,
8. ჩოთანელი მღვდელი,
9. მამუკა ტურკაშვილი,
10. მხარგვერდაშვილი მამუკა, სახლთუხუცესი,

11. სულხან მხარგვერდაშვილი,
12. ბეჟან ტაბარუკას შვილი,
13. ჟილილე პარსიაშვილი,
14. თამაზი პარსიაშვილი,
15. გაბრიელ გავაშვილიძე,
16. ელიზბარ ბალაშვილი,
17. იასე კაბაძველაშვილი,
18. აჩუას შვილი დემეტრე,
19. პატა ფოხლას შვილი,
20. ივანე ზურაბაშვილი,
21. ბიძინა ხატის ყმა,
22. ქუმსიაშვილი მახარებელი, ხაბაზი,
23. სოზიაშვილი – აყრილი,
24. მენახირიშვილი – აყრილი,
25. კაბაძველაშვილი დათუნა – ბოგანო,
26. თანდილაშვილი – ახლა გაყრილი,
27. თვარელი – ბოგანო,
28. მეზვრე – ბერია.

აქვე გარსევანის ყმა:

1. დათუკიშვილი ციცქო – მოხელე,
2. ბატიაშვილი ობოლა – ამონყვეტილი,
3. კოკაური გიორგი,
4. დოხლაპია გოგია,
5. ზუბიტა მელაძე,
6. კახი პატა აზნაურაშვილი,
7. გემაზაშვილი,
8. მესხის შვილი ლუარსაბ,
9. გავაშვილიძე სეხნია,
10. მახარობლის შვილი შერმაზან,
11. გავაშვილიძე დემეტრე,
12. ჩალაური დათუნა,

13. თევდორე კალატოზი,
14. გოგია ბურჯუკური – ბოგანო მეზვრე.

ზაალის ყმა:

1. მამუკა ბერიკაშვილი – მოხელე,
2. ბატიაშვილი დათუნა,
3. ბეჟუაშვილი შიო,
4. ჩალაური ოთია,
5. პაპუნა ჩალაური,
6. დემეტრე ხუცის შვილი,
7. გავაშვილიძე მლთისია,
8. ზაალ მესხის შვილი,
9. რამაზ დათუკიშვილი – აზადი,
10. რამაზ ქანიაშვილი – სახლთუხუცესი,
11. დათო მეგრელის შვილი,
12. ბერი სოზიაშვილი – მეზვრე,
13. გიორგი მაზიტაშვილი – ხაბაზი.

აქ დასახლებული ჩვენი წინაპრებიდან, დღეს, თუ, ვინ, ვისი შთამომავალია, ამისი განსჯა, თვითონ, ჩემი თანასოფლელებისათვის მიმინდვია.

წინანდალს არც კახელების სამეზობლოში მცხოვრები ლეკები აძლევდნენ მშვიდობიანი ცხოვრების საშუალებას. ეს მოვლენა ისტორიაში „ლეკიანობის“ სახელითაა ცნობილი. ლეკებმა წინანდალი უკანასკნელად 1854 წელს მოითარეს. დასავლეთ საქართველოს საზღვრებთან მიმდინარე რუსეთ-თურქეთის ბრძოლაში თურქების დასახმარებლად შამილის 12 ათასიანი ცხენოსანი ჯარი კახეთში შემოიჭრა, დაიკავა სოფელი შილდა და, თურქების გამარჯვების შემთხვევაში, თბილისის დაკავებისთვის ემზადებოდნენ. თურქეთის დამარცხების ამბის შეტყობის შემდეგ, ის-

არგებლეს იმით, რომ რუსთა ჯარი, ჯერ, კიდევ, დასავლეთ საქართველოში იმყოფებოდა და, რაიმე წინააღმდეგობას არ ელოდნენ, ლეკებმა კახეთის სოფლების დარბევას და ძარცვას მიჰყვეს ხელი. ლეკთა ჯარს ცალკე გამოეყო 3 ათას კაციანი რაზმი შამილის შვილის ყაზი-მახმადის მეთაურობით, რომლის მთავარ მიზანს წინანდალში დავით ჭავჭავაძის სასახლის გაძარცვა და მისი ოჯახის წევრების ტყვედ აყვანა წარმოადგენდა. მათ მთლიანად გაძარცვეს და დაარბიეს სასახლე და სოფლის მოსახლეობა, ტყვედ წაიყვანეს 100-ზე მეტი წინანდელი, მათ შორის – 24 დავით ჭავჭავაძის ოჯახის წევრი და მათთან სტუმრად მყოფი ნათესავი. თავდამსხმელებმა ცეცხლს მისცეს სასახლე, მთლიანად დაიწვა მდიდარი ბიბლიოთეკა და საარქივო დოკუმენტები, რის გამოისობით, ბევრი, მნიშვნელოვანი, ისტორიული წყარო და მოვლენა ჩვენთვის დღესაც უცნობია.

სოფლის მრავალგზის აოხრებამ, არამარტო მატერიალური ქონების განადგურება, არამედ, ეკლესია-მონასტრებში არსებული წერილობითი წყაროების მოსპობაც გამოიწვია, ხოლო, რაც საუკუნეების ბედ-უკუღმართობას გადაურჩა, ჯერ მეფის რუსეთის იმპერიალისტურმა პოლიტიკამ, ხოლო, შემდეგ, ბოლშევიკურმა ხელისუფლებამ მოუღო ბოლო, რომელმაც სოციალიზმის შენება ეკლესია-მონასტრების ნგრევით და აქ, ჯერ, კიდევ, შემორჩენილი დოკუმენტების მოსპობით დაიწყო. სოფელში არსებული ეკლესია-სამლოცველოები საფინიბოებად, სანყობებად და სატუსალოებად აქციეს.

რაც უნდა ბუნებისგან მომადლებული სილამაზით გამოირჩეოდეს, სოფლის უპირველეს ღირსებას, მაინც, აქ მცხოვრები ადამიანები განაპირობებენ. დღეს, რომ, წინანდალი, არა მარტო ქვეყნის, საერთაშორისო მასშტაბითაც ერთ-ერთი ცნობილი და გამორჩეულია, სწორედაც, რომ ჭავჭავაძეთა საგვარეულოს ამ სოფელში დამკვიდრებას უნდა ვუმაღლოდეთ, რომლებიც ისტორიაში შევიდნენ, არა მარტო მეფის კარისა და სამშობლოს ერთგული მამულიშვილები, არამედ, როგორც, კარგი მეურნეები და ქვეყანაში კულტურისა და ეკონომიკის აღორძინების მოთავენი. ალ. ჭავჭავაძის მიერ ევროპული ცივილიზაციის დონეზე მოწყობილი კარ-მიდამო, დეკორატიული პარკი, ღვინის სანარმო თუ, ბალ-ვენახები კულტურული მემკვიდრეობა-მევენახეობის მნიშვნელოვან კერად იქცა, ხოლო, მის ოჯახში დაფუძნებული ლიტერატურული სალონი საქართველოში ევროპეიზმის იდეის დამკვიდრების მნიშვნელოვან ფორფოსტს წარმოადგენდა.

ისტორიას დიდხანს შემორჩება, აგრეთვე, გულბათ ჭავჭავაძის სახელი, როგორც კარგი მეურნისა და ეროვნული ღირსების მქონე კოლორიტული პიროვნებისა. მისი ოჯახიდან 8 გენერ-

ალი იყო, რომლებმაც წონადი წვლილი შეიტანეს რუსეთ-ირანისა და რუსეთ-თურქეთის ომებში მოპოვებულ გამარჯვებებში, რომლის დროსაც საქართველომ საუკუნეების წინ დაკარგული აჭარისა და სამხრეთ-ჯავახეთის ტერიტორიები დაიბრუნა.

წინანდალზე დიდი გავლენა იქონია ჭავჭავაძეთა ნაფუძარზე რუსეთის იმპერიის საუფლისწულო მამულის დაარსებამ, სწორედ ამ პერიოდიდან, დღემდე, შემორჩა სოფელს „ცარსკოე სელოს“ სახელი.

საუფლისწულო მამული იმ დროინდელი ტექნიკისა და მეცნიერების უკანასკნელი მიღწევების დონეზე იყო მოწყობილი და მსოფლიოს უამლესი კატეგორიის სანარმოებს უტოლდებოდა. წინანდალში, იმ დროს, უკვე იყენებდნენ სეტყვის სანინალმდეგო ზარბაზნებს, პირდაპირი სატელეფონო კავშირი ჰქონდათ თბილისთან და პეტერბურგთან, ფუნქციონირებდა სამკერვალო ფაბრიკა, სადაც მუშა-მოსამსახურეებისთვის იკერებოდა სპეცტანსაცმელი. ევროპიდან შემოჰქონდათ ვაზის ნერგები, ტექნიკა და სხვა. აქ დამზადებული ღვინოები იგზავნებოდა საერთაშორისო გამოფენებზე, დეგუსტაციებზე და უმაღლეს შეფასებებს იმსახურებდნენ.

წინანდალი „განებიერებული“ იყო და, დღესაც ასეა, „ამა ქვეყნის ძლიერთა“ სტუმრობით, რომლებიც მნიშვნელოვან გავლენას ახდენდნენ და ახდენენ სოფლის ბედ-იღბალზე.

1888 წელს წინანდალს რამდენიმე დღით სტუმრობდა რუსეთის იმპერატორი ალექსანდრე III, რომელსაც თან ახლდა მისი მემკვიდრე ნიკოლოზ II, მეუღლე და ოჯახის სხვა წევრები. იმპერატორი პირადად გაეცნო საუფლისწულო მამულის საქმიანობას. მის მეუღლეს – მარია ფიოდოროვნას ისე მოეწონა სოფელი, რომ ადგილობრივი მოსახლეობისაგან სოფლის მთლიანი შესყიდვა გადაწყვიტა, რისთვისაც საიმპერატორო ხაზინიდან 2 მილიონი რუბლი გამოიყო, მაგრამ შემდგომში, რევოლუციური სიტუაციის გამო, ამ საქმის აღსრულება ვეღარ გაბედეს.

რას იფიქრებდნენ წინანდელელები, რომ 1906 წელს მათთან სტუმრად მყოფი იოსებ ჯულაშვილი (სტალინი) რუსეთის იმპერიის მბრძანებელი გახდებოდა. იგი არალეგალურად შეხვდა საუფლისწულო მამულის რევოლუციურად განწყობილ მუშებს. იმ ღამით დათიკო სოლორევის ბინაში დარჩა და, მის საპატივცემულოდ, გაშლილ სუფრასთან კარგადაც მოილხინა. როგორც, შემდგომში, საქართველოს კომპარტიის ყოფილი ხელმძღვანელი კანდიდ ჩარკვიანი თავის მემუარებში სტალინთან შეხვედრებს იგონებს, მას კარგად ახსოვდა წინანდალი და, სწორედ, მისი უშუალო დავალებით, წინანდლის მევენახეობის საბჭოთა მეურნეობაში 600 ჰექტარზე გაშენდა „კაბერნეს“ ჯიშის ვაზი და

ამენდა ნითელი ღვინოების წარმოების თელიანის ღვინის ქარხანა. მისივე წინადადებით სამარკო ღვინო „წინანდალს“ მიენიჭა N1, ხოლო, ნითელ სამარკო ღვინო „თელიანს“ N2, რაც კავშირის მასშტაბით საუკეთესოს მანიშნებელი იყო.

1926 წელს წინანდალს ეწვია მარშალი ს. ბუდიონი, რომელსაც თან, ფილიპე მახარაძე ახლდა. სტუმრებმა ჩვენებური ღვინო და სუფრა კი მოინონეს, მაგრამ უკმაყოფილონი დარჩნენ სოფლის ცენტრში კარგად მოვლილი ეკლესიებით და ჭავჭავაძეთა საგვარეულო სასაფლაოს ხილვით. ჩვენდა სამწუხაროდ, მაშინდელმა ბოლშევიკებმა და კომკავშირელებმა „სწორედ“ გაიგეს მათი შენიშვნა და, სულ მალე, ვანდალურად გაანადგურეს იქაურობა. საფლავის ქვებით სოფლის კლუბი ააგეს, ხოლო, ჭავჭავაძეთა უნიკალური საფლავის ძეგლები გაყიდეს, რომლებიც დღესაც თელავისა და ერევნის სომხურ სასაფლაოებზე დგას.

წინანდლელებს დიდხანს ახსოვდათ ლ. ბერიასი და რესპუბლიკის სხვა ხელმძღვანელების ხშირი სტუმრობაც. მათ პატივსაცემად გაშლილ სუფრას ჩიტის რძესაც არ აკლებდნენ. ქარხანა – საბჭოთა მეურნეობის დირექტორი ანგი ელბაქიძე და მთავარი სპეციალისტი ალექსანდრე თუმშალიშვილი, რომლებსაც ამაგი იმით „დაუფასეს“, რომ 1937 წელს, ორივე, დაიჭირეს და დახვრიტეს.

1962 წელს წინანდალს სტუმრობდა ნიკიტა ხრუშჩოვი. ვენახების დათვალიერების შემდეგ, რესპუბლიკის ხელმძღვანელებს „ბრძნული“ მითითება მისცა – კახეთის ნაყოფიერი მიწები ვენახებისათვის არ მოეცდინათ და ვაზის მაგივრად სიმინდი და სოიო მოეყვანათ. შემდეგ, აქაური ღვინოები დააჭაშნიკა, გაშლილ სუფრაზე კარგადაც მოილხინა და კარგად შექეფიანებული ჭავჭავა-

ძეების ყოფილ კარ-მიდამოს ე.წ. „ჩორნი ვაროტით“ გაეცალა და გაცრუებული დატოვა პარკის შესასვლელთან მის გასაცილებლად მისული წინანდლელები. ხრუშჩოვი სოფელს არც კი იქნებოდა გაცილებული, წინანდლელებმა ლექსი რომ გამოუთქვეს:

„წინანდალში სტუმრად იყო
ერთი კაცი – ნიკიტაო,
ჩვენ აქეთ ველოდებოდით,
გაგვეპარა იქითაო.“

1984 წელს წინანდალს ეწვია საკავშირო ცეკას მდივანი, მიხეილ გორბაჩოვი, რომელმაც მოინონა ღვინის ქარხნის წარმოების გაფართოების სამუშაოები, რისთვისაც ქარხანას ოთხი მილიონი მანეთის კრედიტი ჰქონდა აღებული. პარადოქსი იყო, რომ მისი, გენერალურ მდივნად არჩევის შემდეგ, მიღებული ე.წ. „მშრალი კანონის“ შედეგად დაწყებული სამუშაოები შეჩერდა, ხოლო, ქარხანაში არსებული რამდენიმე მილიონი დლ. ღვინო ანაზღაურების გარეშე გადაიტვირთა რუსეთში – უფის სპირტის ქარხანაში, რასაც, სხვა, სუბიექტურ მიზეზებთან ერთად, მისი გაკოტრება და კაპიკების ფასად გასხვისება მოჰყვა.

პარადოქსი იყო ისიც, რომ სწორედ წინანდლის ღვინის ქარხანაში ჩატარდა ანტიალკოჰოლური სიმპოზიუმი. მისი მონაწილეების პატივსაცემად, ღვინის ქარხანაში გაიმართა ბანკეტი, სადაც, მხოლოდ, „ბორჯომი“ და ლიმონათი მიიტანეს. ან ვინ გაბედავდა ღვინის მიტანას, როცა სუფრას მოსკოვიდან მოვლენილი ცეკას მაღალჩინოსნები და მოკავშირე რესპუბლიკების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ. ლხინის სუფრა გლოვისას დაემსგავსა. ამ ამბის შემყურე გურჯაანის რაიკომის მდივანმა ბიჭიკო შინჯიაშვილმა და პოეტმა ჯანს-

ულ ჩარკვიანმა მასპინძლებს სთხოვეს ლიმონათისა და ბორჯომის ეტიკეტიანი ბოთლებით სუფრაზე ღვინო მოეტანათ. მალე, სუფრას გამოცოცხლება დაეტყო. არავინ იცის, მოსკოვში რა ამბავი ჩაიტანეს, მაგრამ, ამ დადგენილება, მალე, კრახი განიცადა. ადვილი შესაძლებელია, ამ საქმეში, მათ მიერ წინანდლიდან ჩატანილმა ამბებმაც იმოქმედა, რამაც, სხვა მიზეზებთან ერთად დაარწმუნა ხელისუფლება, რომ მსგავსი დადგენილების მიღება უაზრობა იყო.

1984 წელს, წინანდლის დეკორატიული პარკის მყუდრო აპარტამენტებში, ერთკვირიანი საქმიანი შეხვედრა ჰქონდათ შვიდ ამერიკელ და საბჭოთა ასტრონავტებსა და კოსმონავტებს, რომლებმაც შეიმუშავეს და შეათანხმეს კოსმოსის დემილიტარიზაციის ტექნიკური საკითხები, რომელსაც, შემდგომ, ხელშეკრულების სახით, ხელი მოაწერეს აშშ-სა და საბჭოთა მეთაურებმა.

წინანდალს თავისი მნიშვნელობა არც საბჭოთა ხელისუფლების დროს დაუკარგავს და, იმ პერიოდში, ღვინის წარმოებისა და ტურიზმის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ობიექტს წარმოადგენდა კავშირის მასშტაბით.

წინანდალმა ფაქტობრივად მეორე სიცოცხლე შეიძინა მას შემდეგ, რაც „სილ ქროუდ ჯგუფმა“ 49 წლიანი იჯარით აიღო ალ. ჭავჭავაძისეული კარ-მიდამო. მისი ინფრასტრუქტურის კეთილმოსაწყობად, ბოლო წლების განმავლობაში, 100 მლ. ლარზე მეტი საინვესტიციო და საბიუჯეტო სამუშაოები განხორციელდა. სრული რეაბილიტაცია ჩაუტარდა ალ. ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმს, დეკორატიულ პარკს, აშენდა საერთაშორისო დონის სასტუმროები: „რედისონი“ და „პარკ-ჰოტელი“, მოეწყო საკონცერტო და საკონფერენციო დარბაზები და სხვა. სისტემურად ეწყობა მაღალი დონის სამთავრობო შეხვედრები, საერთაშორისო კონფერენციები, მუსიკალური და ლიტერატურული ფესტივალები, კონკურსები, გამოფენები და სხვა.

საერთაშორისო ტურიზმის მნიშვნელოვან ობიექტად იქცა, აგრეთვე, ღვინის კომპანია „შუმი“. მის ტერიტორიაზე გაშენებულ საკოლექციო ვენახებში ადგილობრივი და მსოფლიოში არსებული 700-ზე მეტი ჯიშის ვაზია გაშენებული. მნახველთა ყურადღებას იპყრობს ტრადიციული ქვევრ-მარანი, ღია ცის ქვეშ მოწყობილი ეთნოგრაფიული მუზეუმი, სადეგუსტაციო დარბაზი და სხვა.

ამჟამად, წინანდალში, 20-ზე მეტი სახელმწიფო დაწესებულება და ღვინის კერძო საწარმო ფუნქციონირებს. მნიშვნელოვნად განვითარდა საოჯახო ტურიზმი. სტუმრიანობა არ აკლიათ კერძო სასტუმროებს, ქვევრ-მარნებს, კეთილმოწყობილ ეზო კარ-მიდამოებს და სხვა.

ბოლო წლებში მნიშვნელოვანი ინფრასტრუქტურული სამუშაოები ჩატარდა სოფლის

კეთილმოწყობის მიზნით. მოასფალტდა საუბნო გზები, მოწესრიგდა სასმელი წყლის ქსელი, მოეწყო გარე განათება, სოფლის ტერიტორია ყოველდღიურად სუფთავდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან, გაიხსნა სავაჭრო ობიექტები, მინისტადიონი და სხვა. საქველმოქმედო ფონდ „ქართუს“ მიერ, რესტავრაცია ჩაუტარდა რამდენიმე ეკლესიას, სოფლის ცენტრში არსებულ წმ. გიორგის და მარიამ ღვთისმშობლის ეკლესიებში აღდგა ღვთისმსახურება და სხვა.

წინანდალი, ქვეყნის მასშტაბით, იშვიათი გამონაკლისი იყო, რომელსაც 1995-2005 წლებში მრავალტირაჟიანი, ყოველთვიური გაზეთი გააჩნდა. გაზეთ „წინანდალს“ არამარტო მიმდინარე ცხოვრების შუქ-ჩრდილები გამოჰქონდა დღის სინათლეზე, არამედ, სოფლისა და ჩვენი წინაპრების ისტორიის ბევრი უცნობი დოკუმენტური მასალაც გააცნო ფართო საზოგადოებას.

საყურადღებოა, რომ აღნიშნული, ისტორიული მნიშვნელობის ხუროთმოძღვრული ძეგლები და ბუნებისგან მომადლებული სილამაზის ადგილები წარმოადგენს, ალ. ჭავჭავაძის ყოფილ საკარმიდამოში, არსებული ტურისტული ობიექტების მიმდებარე ტერიტორიას. სულ, რამოდენიმე კილომეტრის რადიუსში, შესაძლებელია წინანდალში მყოფმა ტურისტებმა გაისეირნონ მუხიანის ტყე-პარკში, მოინახულონ საფარისის, თეთრაანის, წმინდა ნინოს სახელობის სამონასტრო კომპლექსი და ეკლესიები, ღვთისმშობლის ჭალის ნაქალაქარი და სხვა ისტორიული ადგილები, რისთვისაც საჭირო იქნება აღნიშნულ ტერიტორიაზე მოწესრიგდეს სამანქანო გზები და საფეხმავლო ბილიკები, მუხიანის ტყეს მიენიჭოს ტყე-პარკის სტატუსი, ეკლესია-მონასტრებს ჩაუტარდეს სარესტავრაციო და საკონსერვაციო სამუშაოები და სხვა.

იმის გათვალისწინებით, რომ ხელისუფლების ერთ-ერთ პრიორიტეტულ ამოცანას წარმოადგენს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების მოვლა-შენარჩუნება და მათი მიმდებარე ტერიტორიების კეთილმოწყობა, ტურიზმის ხელშეწყობის მიზნით, მიზანშეწონილი იქნება წინანდალის, როგორც საერთაშორისო ტურიზმის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ობიექტის შემდგომი განვითარების დამატებითი შესაძლებლობების შესწავლა, შესაბამისი სამოქმედო გეგმის შემუშავება და კონკრეტული სამუშაოების განხორციელება, თელავის, სიღნაღის, ველისციხის, იყალთოს და სხვა ტურისტული ობიექტების მსგავსად, რაც მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ტურიზმის შემდგომ განვითარებას, მოსახლეობის დასაქმებას, ისტორიული ძეგლების მოვლა-პატრონობას, საბიუჯეტო შემოსავლების ზრდას და სხვა სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების მოგვარებას.

იუბილარი სამხატვრო სკოლა

თელავის ელენე ახვლედიანის სახელობის სამხატვრო სკოლას დაარსებიდან 60 წელი შეუსრულდა.

სამხატვრო სკოლა 1962 წელს დააარსა ცნობილმა მხატვარმა სერგო ასლანიშვილმა.

1958 წელს ჩამოაყალიბა წრე-სტუდია, სადაც ბატონი სერგო ასწავლიდა ხატვას და ფერწერას, მან თავის გარშემო შემოიკრიბა ახალგაზრდა მხატვრები: გივი თორაძე, გიორგი ბერძნიშვილი, ჯემალ ლაშქარაშვილი, მხატვარი დავით ბალარჯიშვილი და ხელოვნებათმცოდნე პოეტი ეთერ ანაშვილი.

ბატონმა სერგომ მოიძია სასწავლო პროგრამები საჭირო საგნებში: ხატვა, ფერწერა, კომპოზიცია, ძერწვა და ხელოვნების ისტორია.

სამხატვრო სკოლამ, დაარსებიდან სამი ადგილი გამოიცვალა. პირველად, ყოფილი კულტურის სახლის შენობაში იყო, შემდეგ, ქალაქის ფოსტის შენობაში, ხოლო 1964 წლიდან, აქ, თელავის ცენტრალურ მოედანზეა. სწავლა მიმდინარეობს, – ოთხნობიანი სწავლებით.

პირველი კურსდამთავრებულებიდან, სამი ახალგაზრდა მოეწყო სამხატვრო აკადემიაში. პირველი გამოშვების შემდეგ, ყოველი გამოშვებიდან, სამი-ოთხი მოსწავლე ეწყობოდა სამხატვრო აკადემიაში ან სხვადასხვა ქვეყნის უმაღლეს ან სპეციალურ სასწავლებლებში, – ხელოვნების განხრით.

70-იან წლებში, სამხატვრო სკოლას, ყოფილი მოსწავლეები, – აკადემია დამთავრებულები შეემატნენ: ალექსანდრე კველიშვილი, თემურ გაგნიძე, დარეჯან გაგნიძე, თემურ კველიშვილი, ბადურ ბერიაშვილი, აკაკი კუკუნაშვილი, ლევან როსტომიშვილი, ნოდარ იოსებაშვილი, მიშა მამნიაშვილი.

ახლა ასწავლიან: ნაირა რინკიაშვილი, ვახტანგ ლაცაბიძე, მაია ციხისთავი, მაია მამულაშვილი,

ნინო მეგუთინიშვილი, ცისანა გელაშვილი, ლია ხელაშვილი, მანანა მანველიშვილი, იოსებ შოშიაშვილი, გიორგი გორელაშვილი, არსენ ოქრუაშვილი, ეკატერინე შავთელი.

სამხატვრო სკოლა ყოველთვის იღებდა მონაწილეობას, როგორც რესპუბლიკურ, ასევე, საზღვარგარეთ მოწივობილ გამოფენებსა და ფესტივალებში, საიდანაც მიღებული აქვთ მრავალი დიპლომი, სიგელი და სხვა ჯილდოები.

1993 წლის აპრილში, სამხატვრო სკოლამ მოლდავეთის ქალაქებში: კიშინოვში და ტირასპოლში მოაწყო მოსწავლეთა ნამუშევრების გამოფენა, რომელმაც დიდი მონაწილეობა დაიმსახურა.

შემდეგ, საპასუხო გამოფენა მოეწყო თელავის სამხატვრო სკოლაში, მოლდაველი ბავშვების ნამუშევრებით.

ამ წლების განმავლობაში, ყოველ წელს, – დღევანდლამდე, – მონაწილეობას იღებენ ყველა ღონისძიებაში, მუნიციპალიტეტის ფარგლებში და მის გარეთაც.

2014 წლიდან სამხატვრო სკოლაში შეისწავლიან ანიმაციას და რვა წლის განმავლობაში ოცამდე ფილმი შექმნეს.

2015 წელს ბულგარეთის ქალაქ ბალჩიკში მოეწყო ანიმაციის ფილმების საერთაშორისო ფესტივალი, სადაც მონაწილეობა მიიღეს ანიმაციური ჯგუფის მოსწავლეებმა და პედაგოგებმა.

ყოველ წელს მონაწილეობენ ბათუმის ანიმაციური ფილმების საერთაშორისო ფესტივალზე „თოფუზი“.

ქალაქ თბილისში ანიმაციური ფილმების საერთაშორისო ფესტივალში „პეპელა“, მიღებული აქვთ დიპლომები.

2014 წლიდან, დღემდე, სკოლის მოსწავლეები მონაწილეობენ საპატრიარქოს მიერ მოწყობილ კონკურსებში „ნახატები ბიბლიურ თემაზე“ და იმარჯვებენ. – აღნიშნა სამხატვრო სკოლის დირექტორმა ბატონმა ვახტანგ ლაცაბიძემ.

ამჟამად სამხატვრო სკოლის კურსდამთავრებულები სწავლობენ და მუშაობენ, როგორც საქართველოს, ისე საზღვარგარეთის ქვეყნებში.

თელავის სამხატვრო სკოლის კურსდამთავრებულები არიან ცნობილი მხატვრები: შალვა მატყაშვილი, გივი კოლეიშვილი, უშანგი ხუმარაშვილი, გორა გოზალიშვილი და სხვები.

სამხატვრო სკოლაში დიდი ადგილი უკავია მოსწავლეთა სულიერ აღზრდას, ხელოვნების საფუძვლების შესწავლას.

სასახელოა, რომ, ამჟამად, 20-მდე მოსწავლე სწავლობს სამხატვრო აკადემიაში: ვანო ბინაძე, გიორგი კიკვაძე, თამარ ლამაზოშვილი, ირაკლი გამაზაშვილი სხვები.

გასული წლის 25 ნოემბერს ზაირა არსენიშვილის სახელობის კულტურის ცენტრში, ჩატარდა სამხატვრო სკოლის 60 წლისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საღამო. სადაც გამოფენილი იყო ყველა თაობის პედაგოგების და მოსწავლეთა შემოქმედება: ნახატების, გობელენების, სხვადასხვა ტექნიკით შესრულებული ნამუშევრები.

თელავის მუნიციპალიტეტის მერიამ საიუბილეო თარიღი მიულოცა და საჩუქრები გადასცა სამხატვრო სკოლას.

საიუბილეო თარიღი მიულოცა, აგრეთვე მწერალთა ასოციაცია „ლიტერატურული კახეთის“ თავმჯდომარემ ფარნა რაინამ, რომელმაც ისაუბრა სამხატვრო სკოლის დიდ ღვაწლზე, ნორჩი მხატვრების აღზრდის საქმეში.

მნიშვნელოვან ღონისძიებას ესწრებოდნენ ცნობილი მხატვრები, რომლებიც თავის დროზე იყვნენ – სამხატვრო სკოლის კურსდამთავრებულები.

ასევე, გულთბილად მიულოცა – სამხატვრო სკოლას 60 წლის იუბილე: მაია დათუნაშვილი, თამარ ლაზარიაშვილი, ნუგზარ ძამუკაშვილი, შალვა მატყაშვილი და სხვა.

სამხატვრო სკოლის საინტერესო ისტორიაზე ისაუბრა სამხატვრო სკოლის დირექტორმა, ბატონმა ვახტანგ ლაცაბიძემ.

ლონისძიება მიჰყავდა თელავის მუნიციპალიტეტის მერის მოადგილეს, ქალბატონ ფიქრია ყუშიტაშვილს.

P.S.

შენობა, რომელშიც თელავის ელენე ახვლედიანის სახელობის სამხატვრო სკოლა ფუნქციონირებს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლია; საკლასო ოთახები არ შეესაბამება დღევანდელ მოთხოვნებს და საჭიროებს შენობის სრულ რეაბილიტაციას.

ნუნუ კაგუკაშვილი

ეს, მართლაც, ღირსშესანიშნავი დღეა, – წიგნის საჯაროდ კითხვის საერთაშორისო, ანუ, მსოფლიო დღე.

თელავის მუნიციპალიტეტის მთავარ ბიბლიოთეკაში (დირექტორი მაყვალა წიკლაური) 2 თებერვალს აღინიშნა სულიერი საგანძურის დღე.

ამჟამად, ეს იყო ერთობლივი ღონისძიება – მთავარი ბიბლიოთეკისა და მწერალთა ასოციაცია „ლიტერატურული კახეთის“ – ჟურნალ „ოლეს“ ავტორთა.

ავტორებმა წაიკითხეს თავიანთი ნაწარმოებები: პოეტური, თუ, პროზაული.

ფარნა რაინამ წაიკითხა ლექსი, – დღევანდელი დღის ზოგადსაკაცობრიო თემაზე. – „არ გვინდა ომი! არასოდეს, არ გვინდა ომი!“ (რუსეთ – უკრაინის ომზე). რაზეც მსმენელთა დიდი მოწონება და ოვაციები გამოიწვია.

ნუნუ ძამუკაშვილმა წაიკითხა საბავშვო ლექსები.

გამომსვლელთა შორის იყვნენ პოეტები: თინათინ თელაველი, თამარ კოლეიშვილი, ანა მანოშვილი.

მსმენელთა წინაშე პროზაული ნაწარმოებებით წარსდგნენ: ხათუნა გოზალიშვილი, ქეთევან ჭანკოტაძე.

ლანა მანველის რომანიდან – ნანყვეტი წაიკითხა ბიბლიოთეკარმა მანანა სუმბაძემ. პოეტმა ქეთევან ათუაშვილმა ონლაინ ჩართვით წაიკითხა თავისი ლექსები.

მთავარი ბიბლიოთეკის დირექტორმა, – მაცვალა ნიკლაურმა დამსწრეთ მიულოცა, – ეს ლამაზი დღე და წაიკითხა ზინა სოლომნიშვილისა და ფიქრია ყუშიტაშვილის ლექსები.

დასასრულს გამომსვლელებმა ისაუბრეს ამ დღის მნიშვნელობაზე, წიგნის მეგობრებზე და წაიკითხეს საყვარელი ნაწარმოებები.

ლონისძიებას ესწრებოდა თელავის მუნიციპალიტეტის კულტურის სამსახურის წარმომადგენელი, – ნანა მარიამიძე.

ახალგაზრდა ავტორმა, – ქეთევან ჭანკოტაძემ ვიოლინოზე შეასრულა საინტერესო მუსიკალური ნაწარმოებები.

ლონისძიება მიჰყავდა მთავარი ბიბლიოთეკის ლონისძიებების ორგანიზატორს – ნატა ნაცვლიშვილს.

წესი კამუკაპვილი

ყურადღება!.. ყურადღება!.. ყურადღება!..

ჩვენ მოვდივართ!..

ქართული მწერლობის წინსვლის, განვითარებისა და ახალგაზრდა, ნიჭიერი თაობის გამოვლენა-დაოსტატებისათვის, – მწერალთა ასოციაცია „ლიტერატურული კახეთი“ 2023 წელს აწყობს ახალგაზრდა შემოქმედთა, – პოეტთა და პროზაიკოსთა (35 წლამდე) კონკურსს დევიზით: „ჩვენ მოვდივართ!..“

ახალგაზრდა ავტორებმა მწერალთა ასოციაცია „ლიტერატურულ კახეთში“ საკონკურსო ნაწარმოებები უნდა წარმოადგინონ ფოსტით ან პირადად 2023 წლის 5 აპრილიდან, 5 მაისამდე. (მისამართი: 2200 თელავი, ერეკლე II-ის გამზირი №6, III სართული, მწერალთა ასოციაცია „ლიტერატურული კახეთი“).

ნაწარმოებები განიხილება საკონკურსო ჟიურის მიერ 26 მაისამდე.

გამარჯვებულთა ვინაობა და მათი ნაწარმოებები გამოქვეყნდება ივნისში, ჟურნალ „ოლეში“.

12 ივლისს მოენწყობა გამარჯვებულთა საზეიმო დაჯილდოება.

მწერალთა ასოციაცია „ლიტერატურული კახეთი“

თელავი, 27 იანვარი, ბარი „თავსატეხი“.
მარიამ კოზმანიშვილის პოეზიის საღამო.

